Philip și ceilalți

Cees Nooteboom

SERIE DE AUTOR

UNIVERS

Cees Nooteboom

Philip şi ceilalţi

Traducere din neerlandeză şi note de

LUMINIŢA BOBU

Pour Nicole et pour notre ami aux cheveux gris

Ces povres resveurs, ces amoureux enfants.

Constantijn Huygens

Je rêve que je dors, je rêve que je rêve.

Paul Éluard

Cartea întâi

1

Unchiul meu Antonin Alexander era un om ciudat. Când l-am văzut pentru prima oară, eu aveam zece ani, iar el în jur de şaptezeci. Locuia într-o casă urâtă, peste măsură de mare din Gooi, care era ticsită cu cele mai bizare, nefolositoare şi oribile mobile. Eram încă foarte mic pe vremea aceea şi nu ajungeam la sonerie. Să lovesc în uşă sau să clămpănesc cutia de scrisori, cum făceam întotdeauna în alte împrejurări, aici nu îndrăzneam. Neştiind ce să fac, am luat-o atunci împrejurul casei. Unchiul meu Alexander stătea într-un fotoliu *crapaud* şchiop, din pluş violet decolorat, prevăzut cu trei huse mici îngălbenite, şi era într-adevăr cel mai ciudat om pe care îl văzusem vreodată. Purta câte două inele pe fiecare mână şi doar mai târziu, după şase ani, când am venit a doua oară acolo, pentru a rămâne, am văzut că aurul era cupru, iar pietrele roşii şi verzi (am un unchi, poartă rubine şi smaralde), sticlă colorată.

– Tu eşti Philip? a întrebat el.

– Da, unchiule, i-am spus siluetei din fotoliu. Nu-i vedeam decât mâinile. Capul îi era în umbră.

– Mi-ai adus ceva? a întrebat vocea din nou.

Nu adusesem nimic şi am spus:

– Cred că nu, unchiule.

– Se cade să aduci ceva, nu?

La momentul acela nu cred că mi s-a părut ciudat. Într-adevăr, când venea cineva în vizită, se cădea să aducă ceva. Mi-am pus valijoara jos şi m-am întors pe stradă. Văzusem rododendroni în grădina vecină cu cea a unchiului meu Alexander. M-am strecurat cu precauţie prin gard şi am retezat câţiva cu briceagul.

Stăteam pentru a doua oară în dreptul terasei.

– Ţi-am adus flori, unchiule, am spus.

S-a ridicat în picioare şi i-am văzut pentru prima oară chipul.

– Apreciez enorm acest lucru, a spus, făcând o mică plecăciune. Facem o petrecere?

N-a aşteptat răspunsul meu şi, trăgându-mă de mână, m-a luat cu el înăuntru. A aprins undeva o lampă mică şi curioasa cameră a fost luminată gălbui. Centrul camerei era plin cu scaune, iar de-a lungul pereţilor se aflau trei canapele pline de perne moi, de culoare bej şi gri. În faţa peretelui în care fuseseră făcute uşile terasei, se găsea un soi de pian, despre care am aflat mai târziu că era un clavecin.

M-a aşezat pe o canapea şi a spus:

– Întinde-te, ia multe perne.

El însuşi s-a întins pe o altă canapea aşezată de-a lungul peretelui opus mie şi nu-l mai puteam vedea, din pricina spătarelor înalte ale scaunelor aflate între noi.

– Aşadar trebuie să facem o petrecere, a spus. Ce-ţi place ţie să faci?

Îmi plăcea să citesc şi să mă uit la poze, dar m-am gândit că nu poţi face aşa ceva la o petrecere, aşa că nu le-am pomenit. M-am gândit o clipă şi am zis:

– Să merg cu autobuzul seara târziu, sau noaptea.

Am aşteptat o confirmare, dar n-a venit.

– Să stau la malul apei. Şi să merg prin ploaie. Şi uneori să sărut pe cineva.

– Pe cine? a întrebat el.

– Nimeni dintre persoanele pe care le cunosc, am spus, dar nu era adevărat.

L-am auzit cum se ridică şi se îndreaptă spre canapeaua mea.

– Facem o petrecere, a spus. Întâi mergem cu autobuzul la Loenen şi apoi ne întoarcem până în Loosdrecht. Acolo stăm la malul apei şi poate bem ceva. După aceea luăm din nou autobuzul spre casă. Hai.

Aşa l-am cunoscut eu pe unchiul meu Antonin Alexander. Avea o faţă bătrână, albicioasă, pe care toate trăsăturile se îndreptau în jos – un nas fin şi frumos, sprâncene groase şi negre, ca nişte păsări bătrâne, înfoiate.

Gura îi era alungită şi trandafirie şi de cele mai multe ori unchiul meu Alexander purta o mică tichie evreiască, cu toate că nu era evreu. Cred că n-avea păr sub tichie, dar nu ştiu cu siguranţă. În acea seară a avut loc prima petrecere adevărată la care luasem eu parte vreodată până atunci.

În autobuz nu era aproape nimeni şi m-am gândit că un autobuz în noapte este ca o insulă, pe care locuieşti aproape singur. Poţi să-ţi vezi chipul în geamuri şi auzi vorbele domoale ale oamenilor, ca nişte culori peste sunetul motorului. Lumina galbenă a beculeţelor schimbă înfăţişarea lucrurilor de dinăuntru şi dinafară, iar nichelul trepidează de la pietrele caldarâmului. Fiindcă sunt atât de puţini oameni în autobuz, acesta nu se opreşte aproape niciodată şi îţi poţi închipui cum trebuie să arate din exterior, când merge pe dig, cu ochii lui mari în faţă, pătrăţelele galbene ale geamurilor şi lumina roşie din spate.

Unchiul meu Alexander n-a venit să se aşeze lângă mine. S-a dus în cu totul alt colţ, „pentru că altfel nu mai este petrecere, dacă trebuie să vorbim unul cu altul“, mi-a spus. Şi aşa este.

Dacă priveam în geamul din spatele meu, îl vedeam şezând. Părea că doarme, dar mâinile i se mişcau pe deasupra valijoarei pe care o luase cu el. Aş fi vrut să-l întreb ce se afla în ea, dar mă gândeam că poate tot nu mi-ar fi spus.

În Loosdrecht am coborât şi am mers pe jos până ce am ajuns la lac.

Acolo, unchiul meu Alexander a deschis geamantanaşul şi a scos o bucată veche de pânză de corabie, pe care a întins-o pe iarbă, fiindcă era atât de udă.

Ne-am aşezat spre luna care se legăna verzuie pe apa din faţa noastră. Puteam auzi foşnetul vacilor pe păşunea de pe cealaltă parte a digului. Pe deasupra apei mai pluteau aburi şi mici văluri de ceaţă, iar în noapte se

auzeau mici sunete stranii, astfel că la început n-am observat că poate unchiul meu Alexander plângea încetişor.

Am spus:

– Plângi, unchiule?

– Nu, nu plâng, a zis unchiul meu şi atunci am ştiut cu siguranţă că plângea.

L-am întrebat:

– De ce nu eşti căsătorit?

Însă el a zis:

– Ba sunt căsătorit. Sunt căsătorit cu mine însumi.

Şi a băut ceva dintr-o sticluţă mică şi plată pe care o avea în buzunarul interior al hainei (pe ea scria Courvoisier, dar nu puteam pronunţa asta pe atunci) şi a continuat:

– Ba sunt căsătorit. Ai auzit vreodată de *Metamorfozele* lui Ovidiu?

Nu mai auzisem de ele niciodată până atunci, dar mi-a spus că nu conta, pentru că de fapt nici nu prea avea mare legătură cu ele.

– Sunt căsătorit cu mine însumi, a zis. Nu cu mine însumi cum eram iniţial, ci cu o amintire care a devenit eu. Înţelegi tu asta?

– Nu, unchiule, am spus.

– Bine, a zis unchiul meu Alexander şi m-a întrebat dacă îmi plăcea ciocolata, dar nu-mi plăcea, aşa încât a mâncat el tabletele pe care le adusese pentru mine. După aceea am împăturit împreună pânza de corabie până ce a ajuns iarăşi un dreptunghi mic şi am pus-o în valijoară. Ne-am întors pe jos pe dig până la staţia de autobuz. Când am ajuns în zona cu case, se simţea miros de iasomie şi se auzea apa clipocind pe lângă bărcile cu vâsle de la debarcader. În staţie, o fată cu haină roşie îşi lua rămas bun de la prietenul ei. Am văzut cum şi-a pus cu un gest rapid mâna pe ceafa lui, trăgându-i capul spre gura ei. L-a sărutat pe gură, dar foarte scurt, şi s-a urcat iute în autobuz. Când ne-am suit noi, ea devenise deja o altă persoană. Unchiul meu Alexander a venit să se aşeze lângă mine. Am înţeles aşadar că

petrecerea se încheiase. În Hilversum l-a ajutat şoferul să coboare, fiindcă obosise tare de-acum şi arăta foarte, foarte bătrân.

– În noaptea asta am să cânt pentru tine, a spus – pentru că se făcuse noapte şi pe stradă era foarte linişte.

– Cum adică să cânţi? l-am întrebat, dar nu mi-a dat nici un răspuns. De fapt, nu mai era atât de atent la mine, iar când ne aflam din nou acasă, în sufragerie, nici atât.

S-a aşezat la clavecin. Am rămas în picioare în spatele lui, privindu-i mâinile, care au întors de două ori cheiţa şi apoi au ridicat capacul.

– Partita, a spus, Sinfonia, şi a început să cânte. Nu mai auzisem niciodată o astfel de muzică şi credeam că numai unchiul meu Alexander putea cânta astfel. Suna a ceva tare de demult, iar când m-am dus să mă întind din nou pe canapeaua mea a devenit ceva foarte îndepărtat.

Puteam vedea tot felul de lucruri în grădină şi părea că totul face parte din muzică şi din fornăitul uşor al unchiului meu Alexander.

Din când în când, zicea brusc ceva:

– Sarabande, spunea el tare, sarabande.

Şi mai apoi:

– Menuet.

Camera s-a umplut de sunet şi-mi doream să nu se mai oprească niciodată, fiindcă simţeam că se apropia de final. Când s-a oprit, l-am auzit cum gâfâie, căci era deja bătrân. A rămas aşa pentru o clipă, dar apoi s-a ridicat şi s-a întors către mine. Ochii îi străluceau şi erau foarte mari, de culoare verde închis. Dădea din mâinile lui mari şi albe.

– De ce nu te ridici în picioare? a spus. Trebuie să te ridici.

M-am ridicat, îndreptându-mă spre el.

– Acesta este domnul Bach, a zis.

Nu vedeam pe nimeni, însă el vedea în mod foarte sigur pe cineva, fiindcă a râs foarte ciudat şi a zis:

– El e Philip, Philip Emmanuel.

Nu ştiam că mă cheamă şi Emmanuel, dar mi-au spus mai târziu că unchiul meu Alexander insistase asupra acestui lucru la naşterea mea, fiindcă aşa se numea unul dintre fiii lui Bach.

– Dă mâna cu domnul Bach, a spus unchiul meu. Hai, dă mâna cu el.

Nu cred că-mi era frică – am întins mâna în aer şi m-am prefăcut că strâng mâna cuiva. Am văzut dintr-o dată pe perete o gravură înfăţişând un bărbat corpolent, cu o grămadă de cârlionţi, care mă privea prietenos, dar de la mare depărtare.

J.S. Bach, scria dedesubt.

– Aşa, a spus unchiul meu, aşa.

– Acum pot să mă duc la culcare, unchiule? am întrebat, pentru că eram tare obosit.

– La culcare? Da, sigur că da, trebuie să dormim.

M-a dus într-o cameră mică, cu tapet cu floricele galbene şi un pat vechi din metal, cu măciulii din alamă.

– În dulăpiorul gri se află o oală de noapte, a spus el şi a plecat.

Am adormit imediat.

M-am trezit a doua zi dimineaţa fiindcă soarele mă încălzea prin geam. N-am făcut nici o mişcare, căci eram înconjurat de multe lucruri necunoscute.

Pe dulăpiorul gri de lângă mine se aflau rododendronii pe care îi culesesem în seara dinainte pentru unchiul meu Alexander. Ştiam cu siguranţă că noaptea trecută nu se aflau acolo – prin urmare îi aşezase el probabil, în timpul nopţii, în vreme ce eu dormeam. Pe perete erau agăţate patru lucruri. O bucată dintr-un ziar, tăiată cu grijă şi prinsă cu patru piuneze din alamă. Se îngălbenise cu totul, dar se putea citi bine încă. Scria: „Lista plecărilor şi poziţia navelor – 12 septembrie 1910“. Alături era agăţată o gravură veche, cu geam şi ramă vopsită în negru. Între imagine şi geam se depusese mult praf, aşa încât culorile deveniseră pastelate. Pe ea scria „Return from school“. Un băiat cu pantaloni trei sferturi şi pălărie cu

boruri largi sărea dintr-o trăsură cu doi cai şi alerga către mama sa, care îl aştepta la uşă cu braţele deschise. În grădina casei creşteau flori mari, galbene şi albastre, pe care în realitate nu le văzusem niciodată până atunci.

Pe celălalt perete era agăţată o diplomă A de înot. Stil craul şi spate, iar cu litere subţiri şi ascuţite scria: „Se acordă lui Paul Sweeloo“. Chiar deasupra ei era agăţată o fotografie pe carton, mare şi îngălbenită, care înfăţişa un băiat indonezian, cu ochi foarte mari şi breton, aşa cum port eu.

M-am dat încet jos din pat pentru a coborî la parter. Cămăruţa dădea pe un palier mare, unde mai dădeau multe alte camere. Am ascultat la toate uşile, să văd dacă nu cumva unchiul meu Alexander se afla în vreuna dintre ele, şi am încercat să mă uit şi pe gaura cheii, dar fără rezultat.

Sprijinindu-mă cu două mâini de balustradă, am coborât scara şi am privit în hol. În casă era foarte linişte şi îmi era puţin teamă, fiindcă nu mai ştiam care dintre uşi era cea de ieri seară.

De aceea mi-am luat briceagul, l-am deschis şi l-am aşezat întins pe parchetul din hol.

L-am învârtit apoi foarte tare, aşteptând să se oprească. Erau uşi peste tot, iar uşa spre care avea să arate briceagul era cea prin care urma să intru. S-a nimerit a fi uşa camerei în care se aflau canapelele, căci, după ce am întredeschis-o apăsând pe mâner foarte încet în jos, l-am auzit dormind pe unchiul meu Alexander. Îmbrăcat încă, stătea lungit pe canapea, cu gura deschisă şi genunchii uşor traşi spre piept. Braţele îi atârnau moi, aşa încât mâinile atingeau podeaua. Îl puteam distinge acum foarte bine şi am văzut că purta o haină neagră şi pantaloni fără tiv; li se zice pantaloni în dungi şi se poartă atunci când te căsătoreşti, sau când te duci la o înmormântare, sau când ai îmbătrânit foarte mult, ca unchiul meu Antonin Alexander.

Pentru că mi-era teamă că se va trezi, am tras uşa la loc, închizând-o uşor, ca să nu facă zgomot broasca, şi m-am întors din nou în cămăruţa mea de la etaj.

Şi acolo am văzut cărţile, cărţile lui Paul Sweeloo. Nu erau atât de multe şi la vremea aceea nu puteam citi încă titlurile celor mai multe dintre ele, dar mi le-am notat şase ani mai târziu, când dormeam în aceeaşi cameră. Prima din rând era *Deutsches Jahrbüchlein für Zahnärzte 1909*.

Înăuntru scria: pentru Paul Sweeloo, de la... şi aici nu puteam citi. Alături se afla o parte a operelor complete ale lui Bilderdijk – pentru Paul Sweeloo, de la prietenul tău Alexander. Nu prea înţelegeam cum ajunsese cartea aceea acolo pentru că, mă gândeam, atunci când oferi o carte, doar nu o păstrezi tu, nu?

Următoarea era *Kritik der reinen Vernunft* – de Immanuel Kant – pentru Paul Sweeloo, de la devotatul tău... şi din nou nu puteam citi.

Se continua aşa. *Histoire de la Révolution Française*, şapte volume, de Michelet. *Arhitectura şi epocile ei* de Henri Eevers; *Le Rouge et le Noir* de Stendhal; *Scrisorile* lui Cd. Busken Huet, publicate de soţia şi fiul său; şi, în cele din urmă, o cărticică foarte mică şi veche, *Dell'Imitatione Di Christo Di Tomasso Da Kempis.*

Invariabil, în toate cărţile scria „pentru Paul Sweeloo", dar numele care urmau după „de la" erau ilizibile.

M-am uitat înspre portret, ca pentru a cere ajutor, dar băiatul indonezian m-a privit ciudat şi am înţeles dintr-o dată că erau cărţile lui. Tu eşti Paul Sweeloo? m-am gândit, aşezând cărţile la loc în dulap în aşa fel încât să aibă cotoarele perfect aliniate. Când am terminat, am observat că mâinile îmi erau pline de un praf gros şi cenuşiu.

Pe raftul de jos al bibliotecii se afla un cufăr mare şi, fiindcă portretul cu ochii aceia tot nu avea cum să mă vadă dacă stăteam pe vine, am ridicat cu precauţie capacul. Era un gramofon. Încă era o placă pe el, „Die Gralserzählung", aria din *Lohengrin* de Richard Wagner. Lângă placă se afla o manetă, care trebuia introdusă în exteriorul cufărului şi pe care trebuia să o învârţi ca să faci să se audă muzică. Am împrăştiat cu batista

praful de pe placă şi am început să învârt. Muzica a răsunat tare şi a luat cu răutate camera în posesia ei, de parcă eu nu mai eram acolo.

Fiindcă muzica plăcii era atât de tare, nu l-am auzit pe unchiul meu Alexander decât când a ajuns aproape de uşa mea. Alerga, gâfâia şi striga:

– Opreşte-l! Ia placa de pe el!

M-a împins la o parte şi, cu un gest sălbatic, sau poate că înspăimântat, a împins de pe placă masivul braţ cu ac al gramofonului, cu atâta putere încât pe ea a apărut o zgârietură, iar muzica s-a oprit brusc, cu un sunet strident.

Unchiul meu Alexander a aşteptat până ce n-a mai gâfâit atât de mult, după care a ridicat placa cu grijă, aproape timid, ducându-se cu ea într-un colţ.

– O zgârietură, a mormăit, e o zgârietură pe placă.

A încercat să şteargă zgârietura cu o manşetă a cămăşii sale albe, de parcă ar fi fost praf. Eu am scos manivela din partea laterală şi am aşezat-o în cufăr. Apoi am coborât la parter.

Pe stradă se jucau nişte copii. De pe terasă, îi puteam auzi strigând:

Cine se joacă de-a vrăjitoarea

Cine se joacă de-a vrăjitoarea

Îi puteam vedea bine prin tufişurile de după gard. Era o fată bronzată, cu păr blond deschis şi foarte lung, îmbrăcată într-o rochie bleu, fără mâneci. Băiatul era scund. Avea o faţă îngustă şi bătrânicioasă şi ochi gri. Şchiopăta.

Când fata a ajuns aproape de porţiunea de gard unde stăteam eu, am ieşit din tufişuri, spunând:

– Vreau eu să mă joc, dar nu ştiu ce trebuie să fac.

– Cine eşti? a întrebat fata.

– Philip Emmanuel.

– Ăsta e un nume ciudat, a spus băiatul, care se apropiase, şi nu te poţi juca cu noi, pentru că ai păr de fată.

– Nu-i adevărat, am zis, pentru că sunt băiat.

– Ba e adevărat, a spus el şi a început să cânte pe ton smiorcăit:

Philip are păr de fată

Philip e nebuuun

Philip nu poate să se joace cu noi.

– Ba poate, ia cară-te, a spus fata. Termină!

– Ba nu.

– Şterge-o, a zis ea.

Şi către mine:

– Vii?

– Unde? am întrebat.

Ea şi-a ridicat sprâncenele foarte sus, încât ochii i s-au făcut foarte mari, şi a răspuns:

– În Africa, bineînţeles.

– Dar e mult prea departe, nu?

– Ei, tâmpitule, a urlat băiatul, Africa nu-i deloc departe, da? E după colţ, pe cealaltă stradă.

– Ţine-ţi gura, a spus fata, ţine-ţi gura aia mare şi afurisită. Vii? m-a întrebat.

M-am căţărat peste gard, însoţind-o înspre capătul străzii.

– Dacă merge el, eu nu merg, a ţipat răutăcios băiatul, pentru că are păr de fată şi nici măcar nu ştie unde-i Africa.

N-am păr de fată, îmi venea mie să zic, şi ştiu foarte bine unde se află Africa, e după colţ, pe cealaltă stradă, dar fata a spus:

– El merge.

Şi ne-am îndepărtat împreună, în vreme ce băiatul a rămas lângă gard şi a început dintr-o dată să strige:

– Philip e cu Ingrid. Philip e cu Ingrid.

Noi n-am întors privirile. Am întrebat-o:

– E adevărat?

– Nu ştiu, a zis, trebuie să mă mai gândesc; aici după colţ e Africa.

Era o bucată de teren pe care în curând urmau a fi construite case, căci un panou mare anunţa: „Case În Construcţie, De Vânzare“. Ingrid a scuipat înspre panou.

– Panou afurisit, a zis.

Pământul era plin de gropi şi pe el se afla o baltă mare, plină de plante de apă, verzui şi băloase. În afara acesteia, pe teren se mai aflau pe alocuri porţiuni cu nisip întărit, bătând în gri, şi o moviliţă de pământ gras şi galben, argilă cred, dar şi tufişuri, şi iarbă înaltă, tăioasă, prin care se zăreau din când în când flori de brânca-ursului şi de piciorul-cocoşului.

Ingrid mergea în faţa mea, străbătând Africa pe o mică potecă, şi lovea cu un băţ în frunzele uscate ale tufişurilor, făcând nişte muşte mari să-şi ia zbârnâind zborul.

Pe un loc deschis şi fără iarbă, ne-am aşezat.

– Provizii ai? a întrebat ea.

Dar bineînţeles că eu nu aveam nimic.

– În cazul ăsta trebuie să căutăm mai întâi provizii, a hotărât ea şi am luat-o pe o altă potecă, până ce am ajuns la nişte case.

– În magazinul ăla de acolo, a spus Ingrid, n-au drop vărsat, ci numai în fişic. Acum, tu trebuie să întrebi:

– Aveţi cumva drop vărsat?

– De ce? Dacă tot n-au.

– Nu-ţi spun, altfel nu mai îndrăzneşti.

– Ba îndrăznesc foarte bine, am zis. Dacă fac asta, sunt prietenul tău?

Ea a dat din cap că da.

Am intrat în magazin şi, după ce s-a auzit clinchetul clopoţelului, a apărut o femeie corpolentă, îmbrăcată într-o haină neagră şi strălucitoare.

– Fiţi amabilă, doamnă, drop vărsat aveţi? am întrebat.

Dar nu avea.

Afară, Ingrid a luat-o deodată la fugă, până ce am ajuns iarăşi după un colţ.

– Uite, a spus ea când ne-am oprit. Cu grijă, şi-a desfăcut puţin una dintre mâini. Am văzut că avea mâinile pline cu stafide, pe care le lăsa acum cu precauţie să alunece în buzunarele rochiţei.

– Acum sunt prietenul tău, am zis, dând mâna cu prietena mea Ingrid.

Ne-am întors în Africa şi am mâncat stafidele pe movila de pământ galben, de unde puteam vedea toată Africa, până la hotare.

Prietena mea Ingrid n-a mai spus nimic şi a început să se uite la mine.

Îşi mişca foarte uşor capul, aşa încât părul îi luneca înainte şi înapoi pe braţe, dar ochii nu păreau a se mişca împreună cu acesta. În timp ce continuam şi eu să o privesc, am arătat cu mâna spre dreapta, spunând:

– Florile de acolo sunt stupitul-cucului.

Dar prietena mea Ingrid a rămas nemişcată, privindu-mă. Acesta a fost motivul pentru care am auzit amândoi un clopoţel în depărtare. S-a ridicat şi m-am sculat şi eu în picioare.

– E clopoţelul de acasă de la noi, a spus.

Şi apoi:

– Eu cu tine vreau să fiu.

Şi, cu gura încă deschisă, prietena mea Ingrid m-a sărutat foarte repede. Gura mi s-a udat şi i-am simţit dinţii. După aceea s-a îndepărtat fugind. Eu am plecat abia mai târziu, iar drumul l-am putut găsi lesne, fiindcă smulsese ea de peste tot frunze din tufişuri şi din gardurile vii ale grădinilor.

Acasă la unchiul meu Alexander era înfipt un bileţel în vârful gardului. L-am desfăcut şi am citit: „Unchiul tău e un poponar“. Chiar atunci se apropia unchiul meu Alexander pe cărarea din grădină şi am mototolit hârtia, îndesând-o în buzunar.

– Unde-ai fost? a întrebat el.

– În Africa, unchiule. Cu prietena mea Ingrid.

– E timpul să te duci la gară, a zis. Uite-ţi valijoara.

Şi a dispărut iarăşi în grădină.

În aceeaşi perioadă a anului, numai că şase ani mai târziu, am sosit pentru a doua oară la unchiul meu Alexander, de astă dată pentru a rămâne. Acum ajungeam la sonerie, dar, fiindcă m-am gândit că stătea probabil pe terasă, mi-am continuat mersul. I-am văzut mai întâi mâinile.

– Tu eşti, Philip? a întrebat.

– Da, unchiule.

– Mi-ai adus ceva?

I-am întins rododendronii pe care îi tăiasem din grădina vecină.

– Apreciez enorm acest lucru, a zis.

Fără a se ridica, fiindcă îmbătrânise de-acum şi mai mult, a făcut o mică plecăciune şi capul i-a ieşit pentru o clipă din umbră.

– Ia loc, a spus, dar nu era nici un scaun, aşa că m-am aşezat la picioarele lui, pe scara mică din lemn a terasei, cu spatele spre el.

– Băiatul acela, care ţi-a spus că ai păr de fată, avea dreptate, a început vocea din spatele meu. A spus-o pentru a se apăra, trebuie să ţii foarte bine minte lucrul acesta. Oamenii trebuie să se apere împotriva a ceea ce le este străin. S-a oprit o clipă, iar grădina şi seara s-au mişcat în jurul nostru.

– E o veche poveste despre paradis. O cunoaştem cu toţii foarte bine şi nu e de mirare, fiindcă singurul rost real al existenţei noastre este acela de a ajunge din nou în acel paradis, cu toate că ne este imposibil.

Gâfâia uşor.

– Dar ne putem apropia de el, Philip, mai mult decât îşi închipuie majoritatea oamenilor. Dar cum se apropie cineva de acest paradis ce nu există, cum încep oamenii să se apere împotriva lui, căci ciudăţenia este că ochii oamenilor sunt şui – lentilele lor sunt şlefuite greşit – deoarece, cu cât mă apropii eu mai mult de starea aceea desăvârşită şi imposibilă, cu atât devin mai mic – însă, devenind din ce în ce mai mic, devin mai mare în ochii lor, lucru împotriva căruia ei trebuie să se apere, pentru că oamenii trag tot mereu concluzii greşite.

– Dacă port inele – şi şi-a ridicat în aer mâinile cu inele, despre care ştiam acum că sunt făcute din cupru şi sticlă – spun că aceasta este deşertăciune şi că am căzut pradă deşertăciunii mele. Dar nu există aşa ceva, să te laşi pradă deşertăciunii, nu există decât renunţarea la acea deşertăciune, iar asta înseamnă fărâmiţare. Mă fărâmiţez, căci aduc jertfe deşertăciunii mele şi din această cauză devin mai mic. Pentru ei devin străin, şi de aceea, mai mare – dar în ochii mei, cu cât trece mai mult timp, cu atât devin mai obişnuit, şi de aceea, mai mic. E ca la insule. Cu cât e mai mică insula, cu atât exclusivitatea e mai mare, dar cea mai mică insulă este foarte aproape de a fi mare. Şi nu oamenii din jurul nostru reprezintă marea, ci divinitatea care vrem să devenim, pe care o vedem în faţa noastră şi care poartă numele nostru, aceea este marea – trăim în permanenţă alături de propria noastră divinitate. Nu trebuie să uiţi acest lucru. Înţelegi ce vreau să spun? m-a întrebat.

– Nu pe de-a-ntregul, unchiule, am spus.

– Sunt tare obosit, a zis el şi a continuat, însă foarte lent de astă dată.

– Noi ne-am născut pentru a deveni divinităţi. *Şi* pentru a muri; este nebunesc. Cel de-al doilea lucru este îngrozitor doar pentru noi, fiindcă din această cauză nu putem ajunge niciodată la primul. Dar primul lucru este pentru ceilalţi ceva groaznic. O divinitate este ceva groaznic, pentru că este desăvârşită. Şi nimic nu este mai înspăimântător pentru om decât desăvârşirea şi necunoscutul, ceea ce înseamnă: o răsfrângere a divinităţii, acea scală infinită de posibilităţi, care le cuprinde şi pe cele mai necunoscute dintre toate. Dar tot ne împotmolim noi pe undeva, e greu să fii nevoit să admiţi lucrul acesta.

S-a oprit pentru că nu mai putea vorbi, dar puţin mai târziu a spus foarte clar:

– Şi apoi mai este şi ceva precum extazul. Înţelegi ce am spus eu acum? m-a întrebat.

Nu cred, am gândit eu şi am spus:

– Un pic.

A luat florile din poală şi s-a ridicat.

– Hai, a zis, facem o petrecere.

M-am întins pe canapeaua mea şi el pe a lui.

– La naiba, l-am auzit zicând, eşti atât de muritor, tu, dar nu trebuie să te opreşti nicicând, promite-mi – nu trebuie să încetezi niciodată să fii nebun şi să încerci să devii un dumnezeu.

L-am auzit cum râdea. Apoi a început să cânte încetişor:

Où allez-vous?

Au Paradis!

Si vous allez au Paradis je vais aussi.

– Spune-mi asta, a strigat, ia zi!

Şi eu am cântat:

– Où allez-vous?

Iar el a spus foarte stăruitor:

– Au Paradis.

– Si vous allez au Paradis je vais aussi, am răspuns.

Apoi unchiul meu Alexander a adus valijoara şi am luat autobuzul spre Loenen, iar de acolo, spre Loosdrecht. Întinderea de pământ aflată aproape de nivelul apei era liniştită ca întotdeauna la lăsarea serii şi, după ce am întins pânza de corabie pe iarbă, pentru că era atât de udă, am băut din Courvoisier şi am încetat a mai vorbi.

Mai târziu, când s-a făcut noapte, am luat-o pe jos pe dig până la staţia de autobuz. Nu era acum nici o fată cu haină roşie acolo. În autobuz, unchiul meu Alexander s-a aşezat lângă mine şi a spus:

– De data asta nu era, fata aceea care-l săruta pe băiat pe gură, dar cred că pentru noi ea încă era acolo – pentru că lucrurile care ne înconjoară rămân încărcate cu amintirile noastre.

Totuşi nu gura este cel mai important lucru, ci mâinile. Dintre toate, cele mai frumoase sunt mâinile.

Pe stradă, după ce coborâserăm din autobuz, a spus:

– În seara asta am să cânt pentru tine.

Când ne aflam din nou acasă şi s-a aşezat în faţa clavecinului, părea că nu mai era obosit.

– Partita numărul doi, a anunţat el cu voce tare, Sinfonia, şi, în timp ce se arunca plonjând asupra clapelor, ca o pasăre mare, cu penele înfoiate, şoptea:

– Grave adagio.

Eu stăteam întins pe canapeaua mea, cu capul întors spre el, ascultând sunetul scurt şi melancolic al clapelor lovindu-se de strune şi fornăitul unchiului meu Alexander.

– Allemande, spunea, allemande, courante, sarabande. Îi vezi dansând? Frumos, frumos.

Dintr-o dată m-a străfulgerat gândul că dintre toţi oamenii nu iubeam pe nimeni atât de mult pe cât îl iubeam pe unchiul meu Antonin Alexander, când îl priveam cum cânta rondeau-ul şi cum îşi întorcea pentru o clipă capul spre mine, cu ochii verzi larg deschişi, şoptind:

– Vivace, vezi? Ah.

După ultima parte, tempestuosul Capriccio, a rămase aşezat, cu braţele atârnându-i spre podea.

– Ar trebui să continui să cânt, dar nu mai pot, a spus.

Nu mult după aceea s-a ridicat şi m-am sculat şi eu de pe canapeaua mea. Ochii îi străluceau din nou şi erau adânci ca apa când a spus:

– Acesta este domnul Bach, Johann Sebastian Bach.

Am făcut o plecăciune şi m-am prefăcut că strâng mâna cuiva.

– Iar acesta este Vivaldi, a arătat unchiul meu cu mâna prin cameră, Antonio Vivaldi, Domenico Scarlatti, şi a pomenit toate celelalte nume: Geminiani, Bonporti, Corelli, iar eu făceam plecăciuni şi spuneam:

– Sono tante felice... Philip, Philip Emmanuel Vanderley. Este o onoare, este o plăcere.

După ce am dat mâna cu toţi, am întrebat dacă mă pot duce la culcare.

– Da, a spus unchiul meu Alexander, trebuie să mergi la culcare. S-a făcut târziu, din pricină că au venit cu toţii. Du-te sus acum; e a patra uşă pe palier.

Camera rămăsese exact la fel – şi, când m-am trezit dimineaţă, am văzut cărţile aşezate tot acolo, aşa cum le lăsasem, iar lângă patul meu am văzut din nou şi rododendronii. Cugetam la cum trebuie să fi fost atunci când unchiul meu Alexander mă privea noaptea în timp ce dormeam, dar m-am gândit apoi că doar şi băiatul din portret fusese acolo, pe perete, toată noaptea.

Era încă acolo, doar că aveam impresia că se făcuse, poate, mai frumos.

Şi, dintr-o dată, mi s-a părut că-mi zice:

– Am un secret.

L-am privit din nou, dar devenise iarăşi străin şi îndepărtat – şi totuşi parcă tocmai îşi trecuse mâna prin păr.

Am deschis capacul gramofonului şi am scos manivela. Apoi am învârtit de ea şi, după ce am aşezat acul pe placă, m-am îndreptat spre uşă, pentru a-l auzi venind pe unchiul meu Alexander. Paşii săi repezi sunau de această dată printre strigătele false ale tenorului şi ticăitul odios al zgârieturii.

A dat cât colo uşa în lături – chipul îi era roşu, cu pete, şi puteam vedea că avea palmele umede. Da, şi gura îi era deschisă, cu salivă la colţuri.

Cu toate acestea, unchiul meu Alexander n-a ţipat şi, după ce am oprit placa, a spus:

– O să-ţi spun totul.

Se poate ca băiatul de pe perete să-şi fi mişcat gura, dar este la fel de posibil să fi fost numai închipuirea mea; în orice caz, am coborât în grădină şi ne-am aşezat pe o bancă, cu picioarele în iarba înaltă şi umedă.

– Se numea Paul Sweeloo, a început unchiul meu Alexander, şi se afla aici cu tatăl său, care venise din Indii într-o permisie lungă. Mama lui era

băştinaşă, dar cred că murise – în orice caz, nu era cu ei şi Paul nu vorbea niciodată despre ea.

Locuia în această casă, dar grădina era mult mai mare pe atunci şi se învecina cu a mea, care se afla pe locul unde sunt acum casele acelea noi. Îl vedeam adeseori umblând şi, fiindcă îşi închipuia că nu mai e nimeni în jur, vorbea tot timpul cu voce tare. Nu înţelegeam ce spune, pentru că nu se apropia îndeajuns de mult de gard. Ce-i drept, puteam vedea că nu râdea niciodată şi că rupea tot timpul lucruri cu mâinile sau smulgea frunze. Nu îndrăzneam niciodată să-i strig ceva – dar odată a trecut atât de aproape de grădina mea încât l-am putut auzi.

– Nu e nimeni, spunea, nu e absolut nimeni.

Unchiul meu Alexander s-a foit înainte şi înapoi pe bancă şi şi-a legănat picioarele prin iarbă, făcând-o să foşnească.

– Da, a zis el, şi poate fiindcă am spus totuşi ceva atunci stau eu acum aici pe banca lui, căci am spus:

– Nu e adevărat. Sunt eu.

Băiatul s-a întors şi am văzut că avea ochii unui animal, ai unui animal de pradă – erau negri şi din momentul în care m-au descoperit în grădină nu mi-au mai dat drumul. Şi-a schimonosit gura şi a scuturat sălbatic din cap.

– Cine eşti tu? a spus, apropiindu-se. Nu te cunosc.

– Locuiesc în casa de-alături, i-am răspuns, căţărându-mă pe gard pentru a trece dincolo. El m-a ajutat să cobor, că aşa de bine nu prea mă pricepeam la căţărat.

– Eşti deja bătrân, mi-a zis, din moment ce ai deja un pic de păr alb. De ce vorbeşti cu mine?

– N-ar trebui să mergi în picioarele goale, i-am spus, iarba e mult prea udă.

– Parcă ce contează. Uite, şi mi-a arătat bătăturile de pe tălpi, în Indii merg tot timpul în picioarele goale. Şi dintr-o dată a bătut cu piciorul în pământ:

– Să ieşi din grădina mea – eşti un om bătrân!

De atunci şi până acum au trecut mai bine de patruzeci de ani, dar avea pe vremea aceea zece ani şi eu eram aşadar cu mult mai în vârstă decât el.

– Ajută-mă atunci să sar gardul, i-am cerut eu.

– Nu, a zis. Poţi să-l sari foarte bine şi singur.

Dar gardul era înalt şi-mi era teamă că aveam să cad şi că el va râde, drept care am spus:

– Am ceva la picior.

S-a apropiat ca să mă ajute şi am simţit cât de puternic era când şi-a împreunat mâinile ca să-mi facă scară pentru picioare.

– Ţi se murdăresc mâinile de la pantofii mei.

– Atunci scoate-ţi-i, a spus el nerăbdător, sau ţi-o fi cumva frică să nu ţi se ude picioarele?

Nu era asta, ci mă gândeam că picioarele mi-ar fi arătat ridicol de albe şi bătrâne alături de ale sale.

– Lasă, i-am spus. Mă caţăr singur.

Bineînţeles că am căzut, de partea mea a gardului, dar când mi-am ridicat privirile să văd dacă nu cumva râdea am văzut că dispăruse.

– Hei, am strigat, arată-te, oricum te văd.

– Stau aici până ieşi din ascunzătoare, am strigat din nou. Am să stau tot timpul aici.

– Da, a spus unchiul meu Alexander, am rămas pe loc acolo, gândindu-mă la cât de ridicol arătam probabil pentru el, care mă pândea ca un vânător de undeva de prin tufişuri. Pantalonul mi se rupsese şi se pornise să plouă uşor, astfel că începusem să fiu pătruns de umezeală şi să-mi fie frig. Dintr-o dată a început să mai bată şi vântul, încât copacul sub care stăteam îşi scutura picăturile peste mine – dar copacii din grădina lui nu se mişcau şi când m-am uitat în jur am văzut că şi copacii din grădina mea stăteau neclintiţi în ploaia uşoară, ca un văl, iar el a început să râdă deasupra capului meu şi a scuturat şi mai tare crengile.

– Dă-te jos de-acolo, i-am strigat, acuşi o să cazi.

– Eu nu cad niciodată, a strigat, lăsându-se să alunece în jos de parcă era vreun animal mlădios.

– Trebuie să mergi la masă, a zis, am auzit un gong la tine acasă.

– Vii să iei masa la mine? l-am întrebat, crezând că n-o să accepte, dar a spus:

– De fapt, vin.

Şi ne-am dus acasă la mine să mâncăm. Nu a vorbit nimic la masă, în vreme ce nici eu nu ştiam prea bine ce să-i zic, iar în mijlocul cinei s-a ridicat deodată în picioare şi a spus:

– Acum trebuie să mă duc să mănânc la mine acasă, pa.

Şi a ieşit din cameră, închizând uşa în spatele lui. A doua zi, eu stăteam în umbrarul meu, care se afla în partea dinspre grădina lui, dar nu l-am văzut, iar în zilele care au urmat nici atât, aşa că m-am gândit că poate plecase înapoi în Indii. Dar după o săptămână a apărut pe neaşteptate din nou. Stăteam în foişorul meu, când l-am auzit strigând:

– Cucuuuuu, făcea, lăsându-şi vocea să urce strident, aşa cum fac copiii când se strigă unul pe altul.

– Cucu. Hei, unde eşti?

Înfăţişarea îi era surprinzătoare, pentru că purta ghete strălucitor lustruite, şosete lungi şi negre şi un costum nou şi scrobit de marinar.

– De ce eşti aşa gătit? l-am întrebat.

A ridicat din umeri.

– Voiam să fie ziua mea azi.

– E ziua ta?

– Nu, bineînţeles că nu, tăntălăule, ţi-am spus doar: voiam să fie ziua mea. Să vii şi tu după amiază. Şi să aduci o mulţime de oameni cu tine. Tata nu-i acasă, iar tu trebuie să vii cu mulţimea aia de oameni, căci la ziua cuiva vin întotdeauna foarte mulţi oameni, nu-i aşa? Iar aceştia aduc cadouri.

– Pe cine să aduc cu mine? l-am întrebat.

– Pe prietenii tăi, nu? Doar ai prieteni. Vin ei. Şi sunt de-o seamă cu tine.

– Dar eu n-am prieteni.

Mă aducea la disperare.

– Mincinosule, a spus, bătând mânios cu piciorul în pământ.

Era foarte frumos în momentul acela, fiindcă ochii îi erau mari şi larg deschişi.

– Minţi, sigur ai prieteni.

Unchiul meu Alexander a oftat.

– Era tare greu, a spus, dar i-am zis atunci că poate aveam câţiva prieteni, dar că aceştia oricum nu puteau veni într-o zi obişnuită de lucru. Ar fi trebuit să-l vezi. Se făcea din ce în ce mai frumos de la furie şi ţipa:

– Atunci primesc numai de la tine cadou.

– Nu, bineînţeles că nu, am spus eu în grabă, îţi trimit prietenii mei ceva prin mine, dacă nu pot veni personal.

Şi-a înclinat capul, strângând din buze.

– Chiar? a întrebat. Atunci ce-mi trimit? Aş vrea foarte mult să primesc cărţi, în care să scrie pe prima pagină că sunt pentru mine.

– Ce fel de cărţi? l-am întrebat.

Dar a ridicat din umeri:

– Ce contează? Nu, a cugetat el o clipă, de preferinţă mari sau... ăăă, în germană.

– Dar poţi tu citi germană? l-am întrebat.

– Ah, la naiba! a spus şi a plecat la el acasă.

S-a mai întors o dată din drum, strigând:

– La trei şi jumătate!

– Ne vedem la trei şi jumătate, am strigat eu înapoi.

După-amiază, îşi scosese iarăşi costumul de marinar de pe el.

– Mă deranjează la gât şi mă înţeapă peste tot. Şi tu tot singur vii – ce e în valiza aia?

– Cadourile de la prietenii mei.

– Sunt multe? a întrebat. Valiza e mare, dar bineînţeles că nu-i plină.

Cu un clic, am desfăcut încuietoarea valizei. Era plină cu cărţi – cărţile pe care le-ai văzut tu sus.

El şi-a trecut mâna pe deasupra lor.

– Toate, a şoptit, toate.

Şi s-a bâţâit înainte şi înapoi, după care m-a întrebat iarăşi:

– Toate?

A început să le scoată, aşezându-le pe un rând.

– Cine mi-a dat toate astea? m-a întrebat, iar eu am scornit prieteni pe care nu-i aveam şi i-am spus că le păruse rău ca nu putuseră veni personal. Între timp, el număra cărţile.

– Isuse, ce multe sunt. Dar astea sunt toate la fel, astea în germană.

– Sunt în franceză, am zis, şi nu sunt toate la fel, sunt volume diferite ale aceleiaşi cărţi.

– Chiar? m-a întrebat.

Unchiul meu Alexander s-a uitat la mine, ca şi cum ar fi aşteptat să spun ceva. Dar eu am rămas tăcut, fiindcă mi-era teamă că n-o să-mi mai povestească nimic despre gramofon. Aşa că s-a lăsat tăcerea – până când el a zis:

– Asta-i tot.

– Şi gramofonul?

– Nu, a zis unchiul meu Alexander.

Abia mult mai târziu a continuat să povestească.

– În după-amiaza aceea am sărbătorit ziua lui de naştere. El aduna paginile tuturor cărţilor pe care le primise, iar eu stăteam pe un scaun lângă fereastră, căci nu-mi dăduse voie să-l ajut. Credea că poate aveam să fac o greşeală şi atunci nu ştia cu exactitate numărul paginilor. Şi l-am privit aşa cum stătea – cred că uitase de mine, pentru că îşi muşca buza de jos cu dinţii şi mormăia uşor din când în când, lovind cu picioarele în masă.

O lună mai târziu, casa era de vânzare, fiindcă el şi tatăl lui se întorceau în Indii. Am cumpărat-o eu, iar când au plecat am găsit cărţile, împreună cu celelalte lucruri, în cameră.

– Şi gramofonul? am întrebat.

– Nu, a spus unchiul meu Alexander.

– Şi el?

– Nu ştiu, a zis unchiul meu Alexander, sculându-se în picioare şi intrând în casă. A închis uşile de la terasă în urma lui.

Am rămas doi ani la unchiul meu Alexander şi am învăţat multe de la el, pentru că era aşa de bătrân. Iar apoi, după doi ani, într-o seară de mai, l-am întrebat dacă îmi dădea voie să plec, să mă duc în Franţa.

În seara dinaintea zilei în care urma să plec, am văzut dintr-o dată că dispăruse clavecinul.

– Unde-i clavecinul? am întrebat.

Unchiul meu Antonin Alexander stătea pe locul unde fusese aşezat instrumentul.

– Câteodată sunt tare obosit după ce cânt, a spus, tare, tare obosit şi am îmbătrânit de-acum. Tu o să lipseşti mult şi poate că vreau să mai fiu pe aici când te întorci. Noapte bună.

A doua zi dimineaţă am găsit din nou rododendroni lângă patul meu, şi erau din aceia violet. Mai era acolo şi o bancnotă de o sută de guldeni, da, şi, când am străbătut camera de la parter pentru a prinde primul tren spre Breda, l-am văzut pe unchiul meu Alexander cum dormea pe canapea, cu gura pe jumătate deschisă şi genunchii traşi spre piept – şi i-am văzut mâna gesticulând pe podea.

Afară lucrurile erau învăluite în bătrâneţe şi ceaţă, iar casa stătea înaltă şi urâtă în mijlocul lor.

Şi n-am luat-o pe lângă casele pe care le construiseră peste Africa.

2

Ei da, autostopul! N-a fost atât de simplu să ajung în Provence. Spre exemplu, înainte de Antwerpen, am păţit-o cu bărbatul acela în Skoda lui veche.

– Câte vaci sunt pe păşunea aia? m-a întrebat.

– Nu ştiu, i-am răspuns, aşa repede nu pot număra.

– Treizeci şi şase, a strigat el triumfător, ia aprinde-mi ţigara.

I-am pus ţigara între buzele gri şi am aprins-o. A tras adânc în piept, suflând fumul gros înspre parbriz şi faţa mea, şi a spus:

– Perdea de fum. Haha. Dar cu vacile alea e foarte simplu.

A pocnit din degete, însă nu-i ieşea prea bine, pentru că erau tare groase.

– Simplu ca bună ziua, numeri picioarele şi le împarţi la patru – şi s-a uitat la mine să vadă dacă râd, aşa că am râs.

– Haha, a hohotit, n-o ştiai, este? Bună glumă, veche de când bunica. Ai un păr lung şi frumos tu – hei, sigur te mai joci câteodată cu băieţii, aşa-i? Şi a început să mă ciupească uşor de picior.

– Vreau să cobor, am spus.

A frânat atât de brusc încât m-am lovit cu fruntea de parbriz.

– Ieşi, a zis, şterge-o! Şi urgent.

Mi-am înşfăcat rucsacul de pe bancheta din spate, dar a rămas agăţat pe undeva şi, dându-i una, bărbatul l-a aruncat în mine, afară din maşină.

Am luat-o la fugă până ce l-am auzit că trânteşte portiera. Mai striga însă prin geam:

– Poponarule, poponarule.

Şi abia pe urmă a demarat.

Cred că tremuram puternic. Dar trebuia să merg mai departe şi am început să fac din nou autostopul. Iar acum nu trebuie să mă întrebe nimeni cât timp a trecut din ziua în care s-au întâmplat toate acestea până în momentul când dansam în Place du Forum din Arles cu fata pe nume Jacqueline, al cărei nume de familie, de altfel, nu-l ştiam. Se numea Jacqueline, căci fetele şi băieţii care dansau în jurul nostru exclamau:

– Bonsoir, Jacqueline.

– Bonsoir, Ninette, bonsoir, Nicole, exclama şi ea, râzând apoi la mine. Şi dansam în continuare – iar părul i se unduia pe ritmul dansului, desfăcut şi roşcat. Am dansat unul cu altul fără oprire şi, la o oră mai înaintată a serii, ea a venit mai aproape de mine, punându-şi mâinile pe spatele sau pe ceafa mea.

– Vous partirez demain, Philippe? a întrebat.

– Oui.

– Alors vous ferez un grand voyage?

– Je ne sais pas.

Cei mai mulţi oameni plecaseră de-acum, iar noi dansam cu alte câteva perechi lângă statuia înaltă a lui Mistral, pe muzica unui acordeon. Şi muzica era tristă – căci Arles, în alte nopţi taciturn şi retras printre numeroasele sale amintiri, făcuse un legământ înfricoşător cu melodia şi ne împresurau acum împreună, din ce în ce mai tare, cu dorul şi melancolia lor, pe noi, mic grup de oameni dansând sub felinare.

– Să nu mă săruţi când mă conduci acasă, mi-a cerut ea, să n-o faci, bine?

– Nu, am spus, n-o să te sărut.

– Şi nu trebuie să te uiţi nici la numele străzii, a şoptit, şi nici la număr. Să nu mă uiţi, dar să nu-mi scrii, noi suntem doar trecători pe o stradă aglomerată, şi să nu te întorci niciodată, pentru că nu aduci noroc.

– De ce nu? am întrebat.

– Aşa cred eu, mi-a răspuns. Te-ai născut copil bătrân, şi îşi trecu degetele peste buzele mele, nu vei trăi nimic, ci îţi vei aminti doar, nu vei întâlni pe nimeni decât ca să îţi iei rămas bun şi nu vei trăi nici o zi fără să te bizui pe seară sau pe noapte.

Am rupt cercul oamenilor şi al muzicii şi am luat-o pe străzi pe care eu nu fusesem încă; şi, pentru că mi-o ceruse, nu m-am uitat la numele străzii pe care s-a oprit.

M-a tras spre ea şi a spus:

– Acum trebuie să pleci, nu mă întorc pentru că vreau să mă uit cum ieşi de pe stradă.

Şi şi-a pus mâinile pe faţa mea, parcă sperând că prin acest gest nu o va mai uita, pentru că avea să rămână ca o formă în palmele ei, iar apoi m-a îndepărtat împingându-mă uşor – până ce am ajuns la un braţ depărtare de ea.

– Întoarce-te, a zis, trebuie să pleci acum, şi în lumina galbenă a felinarului din faţa casei chipul i-a devenit dintr-o dată pierdut – întoarce-te, a spus, întoarce-te.

Întorcându-mă, i-am mai văzut părul mişcându-i-se uşor înainte şi înapoi în vânt, dar lent, am început a-mi urma umbra subţire şi stranie, pe lângă case, ieşind de pe străzi, către Promenade des Lices şi de-acolo m-am îndreptat spre Avenue des Alyscamps, care coboară domol spre vechiul cimitir roman. Acolo cresc chiparoşi, mândri şi enigmatici, iar luna strălucea primejdios şi albăstrui peste morminte. Stăteam rezemat de unul dintre ele, simţind răceala pietrei pătrunzându-mi în corp, când am auzit deodată o voce bătrână, derutantă, care spunea în spatele meu:

„Dans Arles, où sont les Alyscamps,
quand l'ombre est rouge, sous les roses
et clair le temps
prends garde à la douceur des choses
lorsque tu sens battre sans cause
ton coeur trop lourd
et que se taisent les colombes
parle tout bas, si c'est d'amour
au bord des tombes.“

Era vocea unui bărbat şi avea pronunţia fermecătoare din Provence, *r*-ul greu şi accentele întunecate ale ţărilor aflate mai la sud. Nu m-am întors, dar el m-a luat de braţ şi m-a tras uşor de acolo.

„As-tu peur des pieux mystères
passe pluis loin du cimétière“,
a şoptit.

– Hai, trebuie să mă însoţeşti, trebuie să-ţi spun o poveste.

Era bătrân, dar poate că numai părea aşa, pentru că era atât de gras. Ochii mici, cu priviri ferite, erau adânc înfundaţi în părul aspru şi cărunt al sprâncenelor, care erau împinse în jos de un strat de grăsime de sub frunte. Întreaga faţă era căzută şi lipsită de formă, mâna cu care mă ţinea încă era moale ca un burete, iar braţele îi ieşeau, albe şi lipsite de păr precum cele ale femeilor, dintr-un soi de rasă de călugăr, neagră şi murdară.

– Ştiu, a spus el, sunt gras. Se spune că sunt cel mai gras om din Provence, dar trebuie să-ţi spun o poveste. Te-am văzut în seara asta în Place du Forum şi ieri în biserica Saint-Trophyme. Te-am observat cu atenţie şi am luat-o pe urmele tale.

L-am însoţit şi, pentru că nu ştiam ce trebuie să spun, pur şi simplu n-am spus nimic. Ne-am întors împreună pe jos pe sub plopi şi chiparoşi, da, şi el gâfâia, căci nu putea merge aşa bine, aşa încât i-am oferit braţul meu câtă vreme am urcat.

În faţa micului hotel unde stăteam, s-a oprit.

– Adu-ţi bagajul, a spus, şi pe urmă plecăm.

– Încotro? am întrebat, dar el s-a uitat uimit la mine şi a spus:

– Spre poveste, bineînţeles.

De aceea l-am însoţit.

Avea o maşină veche şi în noaptea aceea am mers cu ea printr-un ţinut mort şi sumbru. Maiestuoasă, luna se înălţa de la pământul roşiatic şi stins. Văluri de aburi şi ceaţă se desfăşurau prin văi, ne încercuiau ca un pericol, din care noi ne ridicam de fiecare dată, printre hăţişuri tari şi ascuţite, care căţăraseră pantele precum o turmă de animale de mult moarte, spre stâncile neregulate, înflorind în lumina nopţii.

Câteodată nimeream într-un val de aer călduţ care, comprimat pe undeva de zăpuşeala dezolantă din timpul zilei, îşi revenea, împrăştiindu-se domol în noapte, aducând din când în când cu sine mirosul aromat de cimbrişor sau de lavandă.

Fără o vorbă, mergeam cu maşina prin Provence, unde toate oraşele şi satele prin care treceam erau acum ca Les Baux, orăşelul de munte părăsit de oameni; oraşe neînsufleţite unde, printr-o fantomatică întâmplare, felinarele de pe stradă ardeau încă şi unde câte un orologiu mai bătea uneori din greşeală.

Am adormit şi m-am trezit abia când maşina s-a oprit. Am privit în jos.

– Aceasta este valea, a zis el, şi acolo se află satul.

– Da, am spus.

Se iviseră acum primele raze de soare. Casele se aflau dedesubtul nostru, neînsemnate şi îndepărtate, adunate în jurul bisericii ca nişte animale mânate împreună – dar printre povârnişurile stâncoase şi aride, pe care în curând soarele avea să le lovească devastator şi fără milă, satul era ca un suflu exaltant de viaţă lângă pârâul aproape secat acum, care trecea prin mijlocul văii.

– Aici trebuie să cobori, a spus. Eu mă numesc Maventer; Ma vine de la magnus, mare, iar venter înseamnă burtă. Nu mă cheamă aşa, dar toată lumea aşa mă strigă.

– Sunteţi călugăr? am întrebat, însă el a spus:

– Nu, nu sunt călugăr.

Bărbatul Maventer mi-a pus apoi rucsacul jos, pe pământ, şi a întors maşina.

– Şi povestea? am întrebat.

– Trebuie să te duci în sat, a spus, nu este decât un singur hotel, Chez Sylvestre. Am să vin acolo săptămâna asta, dar să nu vorbeşti despre mine.

– Nu, n-am să vorbesc despre dumneavoastră.

Mi-am ridicat rucsacul şi am început să cobor panta. El a pornit maşina şi a strigat:

– Cred că peste trei zile, sau două.

Dar eu îmi continuam mersul – şi praful roz al drumului, ridicându-se sub picioarele mele ca un siroco în miniatură, îmi pătrundea în pantofi şi şosete. Mai jos, cimbrişorul de munte înflorea în roşu şi violet, hăţişul devenea mai verde şi în cele din urmă s-a ivit satul, aproape prietenos, cu case albe şi roz, construite din câte se vedea fără nici un plan, şi grădini umbrite de pini şi chiparoşi.

N-a fost greu să găsesc hotelul Chez Sylvestre. Patroana era ocupată cu închisul obloanelor, ca lumina soarelui să nu pătrundă atât de tare în interior. După ce am intrat în vorbă cu ea, am urmat-o înăuntru.

– Un olandez, i-a spus ea patronului, la care cei doi bărbaţi care stăteau la bar s-au întors către noi.

Trebuie să fie un sat mic, m-am gândit, unde străinii nu vin aproape deloc, şi dintr-o dată mi-am dat seama că nu ştiam cum se numeşte satul.

Bărbaţii vorbeau în provensală între ei, nu puteam înţelege ce spun. Podeaua, ca şi scara, erau pavate cu dale hexagonale de culoare roşie, iar pe pereţii strălucitor văruiţi în alb atârnau aceleaşi reclame de peste tot, Cognac Hennessy, Noilly Prat şi Saint-Raphaël, Quinquina.

Patronul, Sylvestre, m-a dus în camera mea din partea din faţă a clădirii. Puteai cuprinde cu privirea piaţa, cu vechea fântână şi băncile din piatră, la umbra numeroşilor copaci, dar el a închis îndată obloanele.

– Le soleil est terrible, par ici, a spus, iar eu i-am răspuns:

– Comme toujours.

– En été, oui, a dat el aprobator din cap. Să vă mai aduc nişte apă.

A revenit ceva mai târziu cu un pahar mare de pastis, cum se bea numai aici, şi o găleată cu apă, pe care, după ce a turnat puţin într-un ulcior, a aşezat-o sub lavaboul din lemn.

– Totul e în regulă? a întrebat el.

– Très bien, am spus, merci, iar el a râs, ieşind din cameră.

M-am întins pe patul uriaş şi am râs, fiindcă scârţâia când mă întorceam de pe-o parte pe alta şi fiindcă cearşafurile erau din bumbac aspru şi miroseau a copii care înotaseră în râu.

Când m-am trezit, era după-amiaza târziu. Lângă pat, cineva pusese pâine şi nişte vin, acoperite cu un şervet. De abia când am privit afară am înţeles de ce unele case sunt construite aici ca nişte fortăreţe. Spre seară, arşiţa devine insuportabilă şi grandioasă în cruzimea ei, astfel că oamenii şi animalele caută locurile întunecate şi semiobscure ale caselor, aşteptând acolo căderea serii.

Prin urmare, când am ieşit, satul era mort – am traversat agale piaţa ca să beau nişte apă călduţă de la fântână şi, pentru că pe cei vii nu i-am văzut, m-am dus să-i caut pe cei morţi, ale căror morminte erau împrăştiate alandala în jurul unei cruci mari, făcută din lemn brut, tot aşa cum erau aşezate casele celor vii în jurul bisericii. Morţii se odihneau în tihnă împrejmuiţi de un gard viu de păducel şi carpeni.

Mai târziu, când aveam să-i cunosc pe cei vii, mi-am dat seama că nu se deosebeau prea mult de morţi: şi ei erau uniţi unul cu altul într-o muţenie sumbră; amărăciunea pământului roşu, greu de lucrat şi plin de pietre dureroase, pătrunsese în trupurile lor, împreună cu melancolia aceea susurătoare care umblă seara de jur împrejur pe aici şi atinge totul, când arşiţa a părăsit cu părere de rău satul şi zgomotul bilelor grele din metal de la jeu de boules este aproape singurul sunet care se aude, împreună cu acela al paharelor lui Sylvestre, al animalelor şi al vântului de seară în chiparoşi – sau cu şovăielnicul cântec al copiilor.

Alix ma bonne amie
Ils est temps de quitter
le monde et ses intrigues
avec ses vanités,

cântau ei, îmi amintesc încă, pentru că seara stăteam la fereastra mea de la Sylvestre, uitându-mă la bărbaţi şi la copii. Ei nu mă vedeau şi nu mă cunoşteau, dar eu le-am învăţat numele şi după două zile ştiam cine era cel mai bun la jeu de boules şi cine bea cel mai mult. Copiii se jucau de-a ceva pe lângă fântână, dar se jucau straniu şi aproape muţeşte, ca nişte copii cărora li se spusese că trebuie să facă linişte pentru că este cineva bolnav. Astfel se jucau bărbaţii şi copiii, în timp ce, când se mai întuneca, femeile veneau cu găleţi şi ulcioare pentru a lua apă. Puteam vedea cu uşurinţă toate acestea de la fereastra mea din ploaia albastră de flori, aplecându-se greu, respirând pe faţadă ca un animal viu şi mare, mişcat enigmatic de mâinile unui vânt slab. Biserica se afla întotdeauna peste drum de mine şi ştiam că este dărăpănată pe dinăuntru şi că pe altar se găsea o bucată prăfuită de catifea roşie, pe care era scris cu litere brodate cu aur: Magister adest et vocat te, Învăţătorul este aici şi te cheamă. Biserica şi cimitirul erau pătrunse de viaţa acestui sat, unde numele rămâneau mereu aceleaşi, acelea ale celor vii în cafenea sau la izvor, iar ale celor morţi alături de portretele lor mari şi îngălbenite de pe morminte. Când am descoperit aceste portrete pe email sau carton, lângă care se aflau şuviţe de păr lipsit de strălucire, flori artificiale în culori şterse sau panglică uscată, portrete ferecate îndărătul vreunui geam murdar, plin de praf şi de pânze de păianjen, prinse în rame rotunde din fier laminat, cu multe bucle, da, mi s-a părut că o superstiţie veche şi sumbră se statornicise în rândul acestor oameni şi domnea peste mormintele lor. Căci foarte curând, în spatele încremenirii acestor portrete, am recunoscut chipurile celor vii, pe care îi văzusem de la fereastra mea vorbind şi bând, iar la orele amiezii, când soarele îşi dovedea stăpânirea peste casele neînsufleţite, eu îl frecventam pe defunctul Peyeroux, decedatul Rapets, răposatul Ventours. Florile pe care le culesesem dimineaţa devreme şi pe care le ţinusem în apă în camera mea, le aşezam pe mormintele copiilor, dar nu ştiu de ce, poate fiindcă îmi făcea plăcere.

În după-amiaza de dinaintea venirii bărbatului Maventer, mă aştepta preotul. Stătea aşezat pe mormântul familiei Peyeroux.

– Mi-o vor ierta-o, a spus el, eram buni prieteni şi, la urma urmelor, în curând am să ajung şi eu aici, acolo în colţ. Mie mi se pare un loc plăcut, ce părere aveţi? Soarele nu ajunge uşor pe acolo şi dacă vine vreun străin, cine ştie, să aducă flori, atunci poate că se păstrează proaspete pentru mai mult timp.

Înăuntrul casei parohiale, a turnat vin în două pahare înalte, aşa cum turna Sylvestre, umplându-le ochi.

– Presupun că nu l-aţi citit pe Mistral al nostru, a spus, însă a cântat acest vin în *Mireio*.

Alor, en terro de Prouvenço
l'a mai que mai divertissenço
Lou bon Muscat de Baume e lou Frigolet
Alor...

– Muscat de Baume! a râs el, ciocnindu-şi paharul de al meu.

– V-am văzut făcând cunoştinţă cu cei morţi, a spus, aşa-i cel mai bine. Morţii sunt uneori mai binevoitori decât cei vii. Iar în privinţa aceasta, cei vii sunt cam rezervaţi pe aici.

– Ştiu, am spus, dar ţin la ei.

– Poate, a şovăit el, poate, dar aici viaţa este dureroasă şi grea, iar uneori este ostilă ca pământul, care numai după multe dezmierdări se îndură să dea câteva roşii, câţiva pepeni şi ceva cereale sărăcăcioase. Poate fi amară ca iarba din care trebuie să trăiască oile şi caprele la şes, înainte de a urca în munţi când vine vremea. Viaţa aici este una a nevoii. E Dumnezeu, mai sunt alţi câţiva oameni şi pământul, şi sunt cu toţii la fel de duri.

– Ştiu, a continuat, şi am de unde să ştiu. Acolo, a spus, deschizând obloanele ferestrei dinspre stradă şi arătând către povârnişurile din spatele caselor, care străluceau acum atât de tare încât a trebuit să-mi duc mâna la ochi, acolo sunt roşiile şi pepenii mei, iar uneori, dacă nu se ofilesc, florile

pentru biserică, garoafe. Şi asta încă nu e tot, nu e numai asta. Mai e iarna, care este mai grea aici decât în Nord şi care poate lovi precum soarele. Şi, mon vieux, mai e şi mistralul. Ştiţi ce este mistralul? a întrebat.

Dar eu nu mai auzisem niciodată de mistral, sau poate că da, dar, în orice caz, nu-mi aminteam să fi auzit. Mi-a povestit de vântul acela, care biciuieşte cu răceala lui oamenii şi valea, în timp ce soarele continuă să strălucească nepăsător, un vânt care ştie să-i găsească pe oameni, oriunde s-ar ascunde aceştia, un vânt care pătrunde în orice adăpost şi care trece şi îndărătul uşilor închise.

– Şi uneori se întâmplă atunci lucruri stranii pe aici, a spus preotul, pentru că vântul oboseşte mai cu seamă spiritul oamenilor, până la distrugere. O sfadă măruntă loveşte ca fulgerul, explodează şi se dezlănţuie ca flăcările în fân – noi ştim cu toţii, cei vii aici şi cei morţi acolo.

Şi preotul a făcut o mişcare cu capul înspre cimitirul din spatele tufelor de păducel.

– Într-o zi, când mistralul sufla deja de-o săptămână prin sat, nemilos precum un bărbat care caută răzbunare, Claudius Peyeroux şi-a omorât nevasta în bătaie şi s-a spânzurat. Mistralul bătea şi când bărbatul Maventer a pus piciorul pentru prima oară aici. Mai târziu, Maventer s-a mutat la castel, dar tot o zi cu mistral era aceea în care marchiza Marcella a plecat.

– Cine e Maventer? am întrebat.

– De fapt, nu-l cheamă Maventer. Un oarecare retor tardiv a inventat numele acesta odată. Ma vine de la magnus şi venter e cuvântul latin pentru burtă. Omul este îngrozitor de gras. Nu-i ştiu numele adevărat. Pe vremuri era călugăr corist la benedictini. Sunteţi catolic? m-a întrebat.

– Nu, am spus, dar am auzit de ei, de benedictini.

– Bun, a răspuns el, dar acest Maventer a fost unul dintre ultimii călugări corişti care nu erau preoţi. În mănăstire există fraţi laici, care lucrează pământul, întreţin gospodăria şi veşmintele, şi călugări preoţi, care cântă coralele şi, în plus, au o funcţie în mănăstire, de econom, de învăţător

al novicilor sau altceva. Înainte vreme, dacă nu erai preot puteai cânta şi în cor, atunci erai călugăr corist, dar în ziua de azi nu mai întâlneşti astfel de călugări aproape pe nicăieri. În orice caz, Maventer a părăsit mănăstirea, şi pentru mine acesta nu este un motiv să-l condamn, căci era prea tânăr când a intrat acolo şi, după cum vorbeşte lumea, în urma unei oareşice presiuni din partea familiei. Este greu să vorbeşti de cineva despre care lumea ştie multe, şi totuşi foarte puţine, pentru că la urma urmelor, şi m-a privit în timp ce-şi aranja boneta peste părul subţire şi cărunt, la urma urmelor ştim atât de puţine lucruri unul despre altul.

Odinioară era hoinar, la toate petrecerile era un oaspete bine văzut şi îşi făcuse un renume până departe în împrejurimi. El şi acordeonul lui. A fost la cules de cireşe în Cavaillon şi Carpentras, şi de struguri în văile râului Durance, şi întotdeauna în aceeaşi rasă ponosită de călugăr, pe care Dumnezeu ştie de ce-o mai poartă încă; dar toate acestea s-au întâmplat până în urmă cu trei ani, când a venit să trăiască la Experi, nu departe de aici, şi nu a mai fost văzut pe la nunţi sau prin casele notabilităţilor şi preoţimii, unde era primit cu dragă inimă, fiindcă ştie multe – ştie mai mult din Toma decât am ştiut eu vreodată, iar cu cunoştinţele sale din poeţii clasici şi din vechii trubaduri provensali bătea pe toată lumea la toate întrecerile din Arles, sau chiar din Avignon. Lumea spune că ştie pe de rost toate odele şi epodele lui Horaţiu şi poate chiar aşa este.

Dar i-am văzut adesea, noaptea, pe el şi pe mica marchiză – da, se potriveau bine unul cu altul, pentru că ea era o copilă stranie. Veneau uneori noaptea pe aici pe stradă. Ea era foarte firavă şi mică şi purta nişte pantaloni strâmţi, cum zic oamenii că poartă femeile în Paris, şi pantofiori mici şi fără toc. Trecea repede pe aici prin piaţă, fără a face vreun zgomot de fapt. Eu stăteam la fereastră, în întuneric, pentru că, de când am îmbătrânit, nu mai dorm decât foarte uşor.

Veneau din direcţia castelului Experi, aşa se numeşte; el la vreo zece metri în spatele ei, greu şi puţin ameninţător, sumbru din pricina umbrei

sale enorme, gâfâind pentru că mergea repede – dar ea nu era atentă la el niciodată, ci mergea cu capul în jos, vorbind de una singură. Ea mai venea şi neînsoţită de el, atunci mergea mai lent şi bea apă de la fântână. Spre deosebire de alte dimineţi, atunci găseai flori la cimitir. O dată am vorbit cu ea. Era singură în noaptea aceea şi bea apă de la fântână.

– Mademoiselle, am spus, vreţi să beţi puţin din vinul meu?

Şi am adus vinul pe care îl aveam întotdeauna pregătit noaptea şi ne-am aşezat pe trotuarul din faţa casei parohiale. Însă ea nu spunea nimic şi, când am întrebat-o dacă nu-i era frică singură noaptea, mi-a zis:

– Bineînţeles că nu.

M-a privit apoi cu faţa aceea orientală, pe care n-am putut-o înţelege niciodată pe de-a-ntregul, aşa cum înţeleg chipurile oamenilor de aici, care sunt modelate şi crescute ca şi chipul meu, fiindcă figura ei era închisă în sine, enigmatică poate – şi a şoptit:

– Eu fac o poveste.

– Da, am spus eu, faci o poveste.

Şi:

– Nu vreau să mă bag, pentru că e povestea ta, dar fă una frumoasă.

N-a făcut decât să dea din cap că da.

Preotul a tăcut.

– Avea o figură orientală? am întrebat eu.

– Mama ei era din Laos, dar murise. Tatăl era ofiţer în Legiunea Străină şi era aproape mereu plecat. A murit pe câmpul de luptă din Indochina. Apoi mai e o mătuşă, pe care noi nu o vedem niciodată pe aici, şi servitorii, plus Maventer, bineînţeles. Oamenii vorbesc ei multe, dar de fapt nimeni nu ştie nimic, căci au tot vorbit de când mă aflu eu aici şi până acum nimeni dintre noi nu a fost vreodată înăuntrul castelului.

În acea seară, în camera mea, mă aşteptam să apară bărbatul Maventer, căci mobilele nu se ascundeau pe după noaptea care se apropia, ca în alte seri, ci continuau să mă înconjoare, mari şi neliniştitor de prezente, pentru

a-mi spune că aceasta era ultima oară când aveau să fie parte din mine. Iar mirosurile care sălăşluiau în acea cameră, mirosuri de lemn învechit, de cearşafuri spălate la râu, cu săpun tare de casă, erau şi ele mai puternice şi mai independente decât înainte, sigure de biruinţa lor asupra mirosului străin, aproape dispărut acum, al corpului şi al hainelor mele.

Şi, aşa cum un om care doarme mereu cu sunetul unui ceas se trezeşte când ceasornicul nu mai ticăie, tot aşa m-am îndreptat eu încet spre fereastră, pentru a-l vedea venind pe bărbatul Maventer, când zgomotul bilelor de metal de la jeu de boules a încetat brusc.

– Olandezule, a strigat el de afară, olandezule, vino, am să-ţi spun o poveste.

Am mers mult pe un drum de-a lungul coastei, iar mai apoi pe o cărare care urca din ce în ce mai abrupt. Ici şi colo, noaptea a început să se arate pe neaşteptate prin tufişuri sau între pietrele impunătoare – şi a mers împreună cu noi până ce ne aflam atât de sus încât vedeam lanţul purpuriu al Alpilor Provensali, masivele Lubéron şi Ventoux într-un cerc larg împrejurul nostru; şi, înainte ca noaptea să atingă şi să ascundă totul, Maventer mi-a arătat cu mâna nestematele lanţului, munţii Vaucluse, la montagne de Lure, la montagne de Chabre.

Castelul, sau ce era el, stătea uriaş şi viu în munte. Maventer m-a dus pe un câmp cu acelaşi pământ aspru ca peste tot, pe care se aflau nişte pietre negre. Ai fi spus că nu-şi aveau locul acolo, ci mult mai curând pe lună, sau altundeva, unde nu există viaţă, şi că le adusese cineva, cine?, de acolo, aşezându-le aici într-un anume ansamblu dinainte stabilit, care avea în centru o rocă mare şi neagră, ca un cărbune ars, căzut dintr-o sobă de uriaşi. Pe ea ne-am aşezat.

– Acesta este cimitirul de animale, a spus bărbatul Maventer, este locul unde a început totul. Stăteam aici şi ea a venit la mine:

– Tu eşti Maventer, a spus.

– Da, am răspuns.

– Ştii să citeşti în engleză?

– Da.

– Şi să scrii? a întrebat.

Iar când i-am spus că ştiam, s-a aşezat în faţa mea pe pământ, acolo unde stai tu acum.

– Te murdăreşti, i-am zis. Mai bine te aşezi pe o piatră.

Dar ea nu asculta, sau nici măcar nu auzea ce spun. A întins un picior şi a trasat cu călcâiul un cerc în jurul ei.

– Eu sunt în cerc, mi-a spus, tu nu. Trebuie să-ţi pui picioarele în cerc, pentru că am ceva să te întreb.

M-am tras mai aproape, ca să fie şi picioarele mele înăuntrul cercului. A presărat nisip fin peste ele.

– Nu fă asta, i-am spus, murdăreşti totul.

– Trebuie să scrii o scrisoare în engleză.

– Cui?

– Acestei femei.

Şi-a tras către ea haina pe care o pusese alături, pe pământ, pentru a scoate un *Saturday Evening Post*.

– Acestei femei, şi a arătat cu degetul poza unei dansatoare dintr-un ansamblu englez de balet, al cărui nume nu l-am reţinut. Trebuie să-i scrii şi să o întrebi dacă nu vrea să vină să locuiască aici.

– Nu, am spus eu.

A strâmbat din gură şi şi-a suflat nervoasă părul de pe frunte.

– De ce nu?

– Pentru că oricum nu vine.

Bărbatul Maventer s-a uitat la mine şi a spus:

– Dacă aş fi cunoscut-o atunci aşa cum o cunosc acum, n-aş fi făcut niciodată o asemenea greşeală, dar, în orice caz, atunci n-o cunoşteam încă şi drept urmare am spus:

– Pentru că oricum nu vine.

Iar ea n-a făcut decât să râdă, şi nici măcar n-a râs către mine, nu, ci către sine însăşi şi spre câţiva oameni invizibili, sau lucruri, care o însoţeau întotdeauna. Apoi mi-a spus că sunt prost.

– Fiindcă, a zis ea, normal că nu vine, dar cum mă pot juca eu acum că vine, daca tu nu scrii mai întâi o scrisoare în engleză ca să o inviţi.

– Înţelegi? m-a întrebat Maventer, iar eu înţelegeam foarte bine, şi prin urmare am spus:

– Cred că da.

– Aşa era întotdeauna, se juca. Era atât de neobişnuită.

Vocea de lângă mine şi-a continuat neîntrerupt povestea, dar eu o vedeam pe marchiză şi am ştiut dintr-o dată cu siguranţă că aceasta nu mai era lumea reală, căci lucrurile aveau viaţă şi erau posedate de ele însele într-o a doua realitate, diferită, devenită brusc recognoscibilă şi vizibilă, o realitate care mă atingea şi îmi dădea drumul până ce am ajuns să plutesc pe vocea bărbatului Maventer, care umbla de jur împrejur printre pietrele cimitirului de animale. Iar ea stătea acolo şi desena în praf, auzindu-se – nu ştiu, poate – pe sine însăşi, spunând cu vocea lui, în povestea pe care el continua să o zică:

– Maventer, când te duci din nou la oraş?

– De ce?

(– Asculţi? m-a întrebat el.

– Da, ascult, i-am zis.)

– O dată la trei luni ne duceam la bancă. Ea era întotdeauna atentă doar la maşinile de socotit.

– Vreau să mă însumez, mi-a zis, şi, la următoarea vizită la bancă, a întrebat la ghişeu dacă poate socoti o dată pe una dintre maşinile acelea. Când i s-a dat permisiunea, a scos o hârtiuţă mică din mănuşă, citind de pe ea numerele, pe care le bătea pe maşină. A apăsat apoi pe butonul plus şi a tras de manetă.

– M-am însumat, mi-a spus când am ieşit, arătându-mi hârtiuţa.

Nu-mi mai amintesc toate numerele, mai ştiu numai că era 152 printre ele.

– Asta ce e? am întrebat.

– Înălţimea mea, nu?

– Da, am zis, înălţimea ta, şi acum ce-ai să faci?

– Nu spun, dar trebuie să dai mâna cu mine, fiindcă plec.

– Încotro?

Dar ea a ridicat din umeri – nu ştia.

Vreo câteva zile n-am văzut-o, ceea ce nu era atât de ciudat, căci se mai întâmplase până atunci de mai multe ori să rămână în partea ei de castel şi să nu se arate pe nicăieri. Dar de data aceea a durat mult până am revăzut-o. A venit să mă caute în bibliotecă.

– Maventer, a spus, m-am întors.

A venit lângă mine.

– Am fost plecată.

La vremea aceea, eu stătusem deja destul de mult timp la castel. Ştiam aşadar că nu trebuie să spun că nu fusese deloc plecată, ci că stătuse în camerele ei, şi ea a continuat:

– Mai ştii hârtiuţa aceea?

– Da, aceea pe care te însumaseşi.

Ea a dat afirmativ din cap.

– În seara aceea, a şoptit, apropiindu-se de mine de parcă eram conspiratori, în seara aceea am pus hârtiuţa afară, pentru că bătea vântul. Apoi m-am dus în cameră la mine, să văd dacă se întâmplă ce îmi doream. Şi s-a întâmplat, m-a luat vântul.

Vântul adia lin în noaptea aceea. La etaj, erau miresme de caprifoi pe pervaz la mine, care mă mai însoţeau încă atunci când am ajuns în ţara aceea.

– Care ţară?

– A, era o ţară ciudată, unde a dus vântul hârtiuţa pe care mă însumasem eu. Când am intrat în ţara aceea, oamenii au venit să dea mâna cu mine. Caprifoi, peste tot, şi totul, totul mirosea a caprifoi. Dar în realitate oamenii erau trişti. Şi l-am întrebat pe omul care mă conducea peste tot:

– De ce sunt oamenii atât de trişti pe aici?

– Da, mi-a spus el, sunt tare trişti. Hai să-ţi arăt de ce.

Şi noaptea, pe când toată lumea dormea, am luat-o pe străzile oraşului.

– Aici e o librărie, a spus omul.

Dar vitrina librăriei era goală – sau cel puţin aşa părea, în ea nu se afla decât o cărticică subţire şi nu era nici caprifoi, nici vreo altă floare pe acolo, şi nici vreun steag, cum vedeai la celelalte magazine sau case.

– Nu e decât o singură carte, am spus, la care el a zis:

– Da, ia uită-te înăuntru.

Şi ne-am uitat împreună, cu fruntea lipită de geam. La lumina felinarului care se afla în faţa magazinului, am văzut că rafturile pe care ar fi trebuit să fie cărţi erau goale. N-am văzut decât cărticica aceea subţire, expusă din nou pe un raft din spate.

– Vom merge acum la biblioteca publică, a spus bărbatul şi am luat-o pe jos prin oraş, până ce am ajuns la biblioteca publică. A deschis uşile şi am intrat. Înăuntru părea că paşii noştri nu răsunau doar pe pardoseala din marmură, ci şi pe pereţi, pe plafon, peste tot. Din ce în ce mai tare.

– Cred că îmi este frică, am spus, dar el mi-a zis că nu face nimic, doar era el cu mine. Am străbătut apoi nişte săli, dar nicăieri nu erau cărţi, ci doar rafturi goale, dulapuri mari şi goale. Doar cărticica aceea mică se vedea pe ici, pe colo.

O, cu toate astea îmi era frică, căci pereţii se iveau înalţi şi albi de deasupra dulapurilor şi nu ne auzeam decât unul pe altul şi paşii noştri, pentru că nu erau cărţi.

– De ce nu sunt cărţi? am întrebat. Într-o bibliotecă se găsesc întotdeauna cărţi, nu?

– De regulă, da, mi-a spus, însă el a murit.

Cine a murit? a fost gândul meu.

– Era un băiat, a continuat el, un băiat mic, uşor încărunţit deja, care era mereu bolnav. Era singurul care putea scrie, pentru că ţara aceasta nu este ca toate ţările. Aici, unii oameni erau făcuţi pentru a aduce pe lume copii, alţii pentru a construi case, alţii pentru a produce steaguri, pentru ocaziile în care vine cineva în vizită, cum ai venit tu – dar nimeni de aici nu putea scrie poezii, sau poveşti, sau o carte.

Însă băiatul acela era mereu foarte bolnav şi, când a murit, nu terminase decât primul capitol. Acela, şi a arătat spre cărticica mică şi subţire.

A tăcut pentru o clipă şi apoi a spus:

– Pe urmă am plecat din ţara aceea, fiindcă era atât de trist acolo.

Maventer m-a privit din nou.

– Tu ai fost vreodată într-o ţară ca asta? m-a întrebat.

– Nu, am spus, dar poate că am să mă duc vreodată.

Era linişte acum şi-mi doream ca Maventer să nu mai spună nimic, pentru a mă putea uita la ce desena ea pe pământ.

– Ce desenezi? am întrebat-o.

– Platani, a zis, sunt în spatele tău.

M-am întors să privesc.

– La ce te uiţi? m-a întrebat Maventer.

– La copacii aceia, ce fel de copaci sunt?

– Aceia sunt platani, a răspuns el.

– Ce litere desenezi tu acum? am întrebat-o.

– Un K, a şoptit ea, ca eu să înţeleg că era vorba de un secret, un K, şi un R, un U, un S, un A, şi încă un A.

– Ăsta nu e un cuvânt, am spus eu, KRUSAA.

– Da, a spus ea, e un cuvânt ciudat.

– Ce spui? a întrebat Maventer.

– Nimic, am răspuns, iar el m-a privit straniu, spunând:

– Credeam că ai zis ceva.

– Nu, n-am zis nimic.

A început din nou să povestească.

– Nu mult după aceea, a plecat iarăşi. Ne duseserăm cu maşina la Avignon şi, din cauză că eu trebuia să vizitez tot felul de oameni, am hotărât ca ea să meargă în acest timp la sala de lectură. Dar când am venit seara să o iau de acolo şi am întrebat-o ce citise, nu mi-a dat nici un răspuns – era ciudat. Părul îi era ud. S-a aşezat pe bancheta din spate a maşinii şi n-a scos un cuvânt tot drumul. La Experi, s-a dus direct spre camerele ei. Numai după două zile a coborât din nou.

De astă dată, eu stăteam la poartă şi m-am speriat când m-a atins pe umăr pe la spate.

– Maventer, a spus ea, m-am întors. Am fost plecată tare departe de data asta.

Nu este adevărat, m-am gândit eu şi am zis:

– Dar acum n-aveai nici o hârtiuţă, nu? Unde ai fost?

– O, de data asta a fost altfel. Nu ştiam cum să fac să pot pleca, dar pe uşa interioară a sălii de lectură atârnă o plăcuţă pe care scrie că toţi oamenii care vin să citească sau să studieze acolo trebuie să semneze lista cu prezenţa, la venire *şi* la plecare.

De aceea mi-am notat numele când am intrat, dar nu şi când am plecat. În fapt, eram aşadar încă acolo, cu toate că sala a fost închisă după ce au plecat ultimele persoane.

Când am ajuns în ţara aceea ploua – pentru că acum, când de fapt nu mai eram, puteam pleca liniştită în călătorie. Ploua şi era seară. Mă aflam pe lângă gară şi am luat un tramvai. Vis-à-vis de mine stătea un bărbat.

– La ce te uiţi? m-a întrebat el.

– La mâinile dumneavoastră.

Mâinile acelea se mişcau ca nişte animale luptându-se unul cu altul, luându-se la trântă, fără întrerupere.

– Nu trebuie să le dai atenţie, a spus bărbatul, nu face nimic, aşa e întotdeauna înainte să cânt. Vrei un bilet gratuit?

Am coborât pe o stradă largă şi aglomerată. Bărbatul a luat-o înaintea mea printre oameni, dar s-a mai întors o dată spre mine, strigând:

– E târziu, trebuie să mă grăbesc.

Şi a luat-o la fugă înaintea mea, în vreme ce mâinile sale continuau să gesticuleze înspăimântate, de parcă luptau împotriva unei nenorociri. De fapt, aş fi vrut mai degrabă să rămân pe stradă, fiindcă luminile pluteau pe asfalt ca pe suprafaţa unei ape adânci şi întunecate. Dar, pentru că omul cu mâinile îmi dăduse acel bilet, am intrat. Eram ultima pe coridoare şi abia am avut voie să mai intru, înainte de a se închide uşile.

Sala era atât de stranie! Să tot fi fost poate vreo sută de piane cu coadă acolo, stând într-o lumină tulbure şi portocalie, ca nişte oameni aşezaţi într-un cortegiu funebru. Oamenii care erau aşezaţi la ele vorbeau unul cu altul, ca întotdeauna în sălile de concerte, umplând încăperea cu un murmur înăbuşit.

O domnişoară m-a condus la pianul meu, care era aşezat destul de frontal în sală. Program n-am cumpărat, pentru că am văzut că erau nescrise. Apoi a început să se audă „ssssst“ din spatele sălii, aşa că m-am uitat înspre podium, să văd dacă venise deja bărbatul.

Şi atunci am văzut că nu se afla nici un pian pe podium, ci doar un scaun.

Ne-am ridicat, aplaudând când a apărut bărbatul pe scenă. Mâinile nu i se mai mişcau acum. A făcut o plecăciune spre public, a luat loc, aşteptând să ne oprim din aplaudat şi să se facă linişte.

Am început să cântăm. Ştiam cu siguranţă că îmi era cunoscută melodia aceea, care cutreiera prin sală domol şi tulburător, de parcă doar un singur pian cânta, dar nu mai ştiam nici un nume, nici pe cel al piesei, nici pe cel al compozitorului, nu-mi dădeam nici măcar seama ce fel de muzică cântam, sau măcar din ce perioadă era. Când s-a sfârşit, el s-a ridicat pentru a

mulţumi pentru aplauzele care năvăleau acum din sală ca o furtună, iar apoi s-a aşezat din nou pe scaun, cu mâinile puse acum una peste alta, liniştite de parcă nu s-ar fi mişcat vreodată; şi noi am cântat din nou. Nu-mi era cunoscut numele nici unei singure piese, dar nu conta, şi nu contează, tot ce ştiu este că era o muzică veche şi exaltantă, ah, iar el stătea îndepărtat şi liniştit pe scaunul lui de pe scenă, ridicându-se în picioare şi mulţumind pentru aplauze când terminam, iar la sfârşitul serii l-am ovaţionat, aşa încât am cântat chiar şi un bis.

– O, Maventer, a spus ea, n-a fost plăcut să mă întorc din ţara aceea, voi pleca într-o bună zi şi nu mă voi mai întoarce niciodată.

– Nu, am spus, vei pleca într-o bună zi şi nu te vei mai întoarce niciodată.

– Mă duci, te rog, la Moşie cu maşina? mi-a cerut ea. E încă lumină.

Moşia era situată la vreo şapte kilometri distanţă de aici. Ea o descoperise odată şi de atunci era a ei, precum ale ei erau partea sa de castel, dar şi unele locuri din sala de mese sau de pe coridor, din grădină sau de oriunde, locuri prin care trecea, sau prin care fusese, şi pe care noi trebuia să le ocolim. La început mi-a fost greu să reţin toate acele locuri.

– Ah, Maventer, îmi zicea ea atunci, pe acolo nu poţi s-o iei.

Nu spunea niciodată de ce. Poate că acolo se aflau lucruri pe care ea le vedea, cred că nici nu contează prea tare.

În seara aceea ne-am dus aşadar la Moşie. Când a coborât din maşină, a spus:

– Mâine plec. Nu mă mai întorc. O să mă joc de-a ceva mai important.

Ne-am aşezat. Mi-a spus multe în seara aceea şi, sincer, nu-mi mai amintesc tot, dar o ţin minte pe ea, cum stătea acolo, căci părea că absorbise acum într-însa viaţa independentă, ai fi zis conştientă, a copacilor şi a celorlalte lucruri în care credea atât de mult. Devenea umbra brazilor care creşteau acolo, freamătul lor – şi roşul carmin, crăpat şi învechit al albiei secate. Nu găsesc alte cuvinte, dar se dilata şi creştea pentru a putea

cuprinde seara, mireasma de dafin şi în cele din urmă întreaga vale, care lua brusc fiinţă din nou în acea seară, în mâinile unui smintit care intrase în posesia lunii, pictând şi izbind cu ea pietrele şi copacii, până ce o nebunie insuportabilă a luat peisajul în stăpânire, iar lucrurile au căpătat suflu, trăind împreună cu ea, insuportabil.

– Ţi-e frică, a spus ea.

– Da, am zis, dar nu asculta.

– Ţi-e frică pentru că lumea ta, lumea ta cea lipsită de primejdii, în care puteai recunoaşte lucrurile, a pierit, pentru că vezi acum că lucrurile se făuresc în fiecare clipă din nou şi vezi că au viaţă.

Voi credeţi întotdeauna că lumea voastră este cea adevărată, dar nu este aşa, a mea este cea adevărată, este viaţa din spatele celei dintâi realităţi, cea vizibilă, o viaţă care este tangibilă şi care vibrează. Iar ceea ce vezi tu, ceea ce vedeţi voi este neînsufleţit. Mort.

Bărbatul Maventer a oftat.

– S-a întins pe spate şi vedeam că era mică, subţire şi slabă la trup ca un băiat.

A tăcut.

– Şi apoi? am întrebat.

– A, a spus el, lăsându-şi mâinile să-i alunece încet din poală, într-un gest de mâhnire sau de neputinţă, am destrămat eu vraja. Am plecat şi am aşteptat mai încolo, lângă maşină. Iar în ziua următoare a plecat, numai că de data asta nu s-a mai întors.

În ceea ce mă priveşte, am hotărât să îmbătrânesc.

Nu mai sunt tânăr şi am trecut prin multe, dar, atât timp cât era ea aici, nu puteam să îmbătrânesc.

Iar acum ea a plecat şi ai venit tu pentru ca eu să-mi pot spune povestea. A fost spusă şi de-acum pot să încep să îmbătrânesc.

Am mai fost o singură dată la Moşie şi totul era obişnuit, o albie cu mâl roşu uscat, nişte stânci şi copaci, nimic înspăimântător.

E ciudat să începi să îmbătrâneşti.

După asta, moartea nu mai e departe.

S-a ridicat.

– Tu trebuie să pleci acum, te duc până la Digne cu maşina.

Şi asta a făcut. Ne-am luat rămas-bun acolo, lângă pasajul de nivel aflat la cotitura drumului spre Grenoble. Mi-a luat mâna între bureţii mâinilor sale. Ochii lui îi evitau în continuare pe ai mei, aşa că nu mi-a fost nicicând cu putinţă să văd bine cum erau, necunoscându-l aşadar vreodată. După curbă nu l-am mai văzut, dar am auzit cum întoarce maşina şi cum sunetul se estompează apoi şi dispare.

În cele din urmă s-a făcut linişte, iar eu m-am gândit că poate o voi găsi, pe undeva.

Cartea a doua

1

– Asta nu-i casă, am spus când am intrat cu maşina pe drumul de acces, şi nici măcar nu ştiu cum te cheamă.

– Fey, a zis ea.

Era o ruină. De aproape o puteam vedea mai bine, în lumina posomorâtă cu care începuse ziua. Ferigi, iarbă comună cu alb şi cu verde şi tot felul de flori aspre, crescând din belşug pe grămezi de pietre lipsite de culoare, printre care, ridicol contorsionate, sprijinindu-se de stâlpişori înfricoşaţi, sau acoperindu-i, se aflau cercevele de ferestre putrezite şi pătate de mucegai – ca nişte soldaţi care cuceriseră o cetate şi găsiseră acum femeile.

Uşi, pe care muşchiul murdar vegeta printre bucăţele de vopsea scorojită, stăteau deplorabil cufundate până la genunchi în apa ruginie şi moartă dintr-un crater de bombă în formă de pâlnie, iar prin tufişuri, sleite de o deznădăjduită agonie, zăceau mobile dezmembrate şi saltele, mirosind dulceag a putrefacţie.

Jumătate din micul turn al casei fusese doborât, aşa încât te puteai uita în interior ca într-un trup pe masa de disecţie; gresia ciuruită de gloanţe a unei scări în spirală strălucea albăstrui.

Fey a luat-o înaintea mea, în sus pe scară. La jumătatea acesteia se afla o uşă joasă, cioplită stângaci, pe care a deschis-o împingând-o cu piciorul.

– Asta este singura cameră locuibilă, a spus ea.

Era o încăpere lungă, nu prea largă. În lumina pe care o aprinsese Fey, puteam vedea ici şi colo pe pereţi rămăşiţele unui tapet din piele de culoare roşu-închis, cu motive de tip runic din aur ponosit. Camera avea două ferestre, dintre care una era bătută în cuie, cu scânduri şi plăci de carton. Ferestrele se aflau în stânga uşii; pe peretele opus erau agăţate vreo douăzeci de fotografii, aşezate neregulat într-un şir lung. Înfăţişau în marea lor majoritate bărbaţi sau băieţi, dar se vedeau şi câteva fete. Unele

fotografii erau foarte mari, altele aveau format de carte poştală şi se vedeau chiar şi câteva fotografii de paşaport. Peste toate fotografiile, cu o precizie matematică, fusese trasată cu cerneală roşie o cruce. După cât se vedea, nu cunoşteam pe nimeni. Dedesubtul pozelor se afla un raft lung, făcut din lemn brut, pe care, în dreptul fiecărei fotografii, se găsea câte un borcan cu flori – şi în nici un singur borcan nu erau puse flori de acelaşi fel cu cele dintr-un alt borcan. M-am aşezat cu spatele la fotografii.

– Acolo în colţ, după draperia aceea, găseşti două saltele.

Avea o voce răguşită, dar frumoasă.

– Cred că e mai bine să te culci acum, căci ai băut prea de-ajuns şi mâine vin ceilalţi. Dar fii atent să nu te aşezi pe Preot sau pe Pastor.

Am vrut să împing pisicile de pe salteaua din colţ, pentru că preferam să stau lângă un perete, dar una dintre ele, Pastor, din câte am înţeles mai târziu, a început să scuipe şi să mă zgârie cu ghearele, aşa că m-am întins pe cealaltă saltea.

Fey a tras draperia şi a aruncat ceva în direcţia mea.

– Ia de-aici faţa ta de masă, a spus, înveleşte-te bine, că în casa asta nenorocită e mereu rece şi umed.

Nu ştiam cât e ceasul când m-am trezit, pentru că voaluri lungi şi aproape întunecate de ploaie se adunaseră deasupra pământului. Aveam capul greu de durere. Ameţit, m-am dus la fereastră şi am privit în ploaie.

Am auzit dintr-o dată un sunet scurt şi sec – ţăcănitul unei foarfece – şi am văzut-o apoi pe Fey.

Stătea în picioarele goale în pulberea ascuţită de pietre şi tăia flori din trandafirul sălbatic. Părul ei scurt era acum negru albăstrui din cauza ploii. Purta o jachetă violetă din plastic şi, pe dedesubt, câteva haine scurte şi negre. Am observat că era mai frumoasă decât toate femeile pe care le văzusem eu până atunci, mai frumoasă şi decât fata chineză, cu toate că pe ea o văzusem de-adevăratelea doar preţ de un minut, în Calais. Mai târziu, pe insulă, am văzut bărbaţi pierzându-şi minţile din cauza lui Fey. Făceau

tot soiul de lucruri ridicole pentru a-i atrage atenţia sau pentru a se putea culca cu ea – şi chiar dacă reuşeau acest lucru, pentru că se nimerea ca ea să aibă chef, sau pentru că băuse, cum se întâmpla de obicei, tot nu se alegeau cu mult mai mult de o amintire cam dureroasă a dinţilor ei ascuţiţi şi puternici şi o indiferenţă absolută din partea ei, în ziua următoare şi apoi. De fiecare dată când, cu băgare de seamă, căuta cu ochi critici o floare pentru a o tăia, vedeam mişcarea aceea caracteristică pe care o făcea cu gura – îşi trăgea buza de sus înspre dinţi, împingându-şi puţin mandibula în faţă. Mişcarea aceasta o mai pot face şi copiii atunci când dezmembrează o insectă. Pentru că am văzut-o pe Fey făcând-o atât de des, şi nu numai când tăia flori, ştiu că pe faţa ei se ivea atunci ceva nemilos, poate diavolesc. Expresia obişnuită de amărăciune nonşalantă sau de sarcasm din ochii ei se închega – şi aceştia deveneau atunci mai mici şi mai duri. Cred că se făceau şi mai negri, mai inaccesibili decât erau deja.

– Bună, am strigat.

S-a întors, ridicându-şi privirile. A râs. Fey râdea numai arareori, iar rafinamentul de care chipul ei putea da atunci brusc dovadă te punea în încurcătură, pentru că acesta era în general grosolan şi lat din pricina unei *saudade* care nu putea fi ascunsă nici măcar de sarcasmul din ochii ei.

– Stai un pic, am strigat.

Am coborât scara în fugă. În capul scării, mi-am scos şosetele şi hainele de la brâu în sus, aruncându-le într-un loc care pe vremuri fusese probabil o verandă.

– Pot să te ajut? am întrebat-o.

Ploaia îmi şiroia pe faţă şi părul mi se lipea în şuviţe de frunte.

Fey n-a răspuns, ci a arătat spre o tufă de rododendroni, ridicând trei degete în aer. Ea însăşi s-a aplecat peste un mănunchi de garofiţe turceşti şi nu mi-a mai dat atenţie. Cu precauţie, ca să nu mă împiedic de vreo piatră sau să-mi fugă piciorul pe muşchiul alunecos de pe pietre sau lemn, m-am urcat până la rododendron şi am smuls trei flori din el – a trebuit să rup cu

dinţii ultima bucăţică, tare, a tulpinii. Am scuipat seva astringent amară, dar gustul mi-a rămas în gură.

Am ridicat florile grele în aer spre Fey. Ea a dat aprobator din cap, şi-a făcut mâinile pâlnie la gură ca o portavoce şi am auzit:

– Liliac, patru.

Am căutat în jur cu privirea, dar liliac nu se vedea niciunde.

– Nu văd liliac, am strigat, dar, fiindcă ploua aşa de tare, nu m-a înţeles.

Am strigat din nou:

– Nu văd liliac nicăieri.

– Trebuie să te caţeri peste zid, iar apoi să treci podul.

M-am săltat agăţându-mă de iederă, dar îmi era teamă că lianele, precum şi muşchiul cu care era acoperit zidul, se vor desprinde. Dând din picioare, mi-am căutat pe dibuite un punct de sprijin, dar n-am putut găsi nici unul, iar tulpina iederii mă tăia ascuţit în palme. Exact în momentul când, nemaiputându-mă ţine, voiam să-mi dau drumul să cad, am simţit pe picioare două mâini puternice şi calde, care m-au împins în sus.

Astfel am fost într-o clipită sus pe zid şi, balansându-mă pe pietrele lui sfărâmicioase, m-am întors şi am văzut că Fey îşi ridicase o mână ca să o trag – dar de mai mult de o mică mână de ajutor din partea mea nici n-a avut nevoie. Şi-a înfipt în iederă picioarele cu unghii roşii, care străluceau straniu în iarbă, şi s-a căţărat ca o pisică.

De cealaltă parte a zidului se vedea un pârâu mort care, cu câteva meandre răsfirate capricios în formă de evantai, îşi găsea sfârşitul verde şi sălciu într-o baltă plină de mucozităţi de un verde strident şi plante de apă cu aspect duşmănos, care ieşeau rău-prevestitoare şi veninoase din catifeaua primejdioasă a suprafeţei.

Ne-am lăsat să alunecăm la pământ, pentru a ajunge la pod. Era făcut din bârne scurte, înnegrite de umezeală şi în parte putrezite, vârâte fără a fi fixate în nişte găuri special făcute în două trunchiuri neprelucrate de copac, care uneau malurile.

Fey a luat-o din nou înainte, sărind sprinten din bârnă în bârnă. Au început să cadă pietre şi bucăţi de noroi, într-o mică avalanşă care a spart duduind apa moartă din faţa noastră. Am luat-o pe urmele ei, dar m-am oprit brusc când am văzut că una din bârne se clătina – cu unghiile înfipte în palme, speram că voi avea curaj să continui înainte ca ea să ajungă pe celălalt mal şi să se întoarcă pentru a privi. Cât am putut de tare, am sprijinit atunci băţul pe care îl găsisem pe zid de un ciot al trunchiului din dreapta şi am sărit.

Bârna s-a basculat, dar, înainte de a apuca să alunec de pe ea, am trecut sărind pe următoarea.

Am ajuns aproape în acelaşi timp cu Fey pe celălalt mal. Gâfâiam, simţind deopotrivă şi gâfâiala sângelui meu în tâmple şi în gât, dar ea o luase din nou înaintea mea, mai repede, pe un fel de peninsulă formată de un ultim cot, o ultimă etalare barocă a pârâului. Când am ajuns, ea se afla deja lângă liliac, examinându-l.

Mi-a dat foarfeca şi, după ce a privit cu minuţiozitate tufa din toate părţile, a indicat una câte una tijele pe care trebuia să le tai, iar *pe* tijă, punctul unde trebuia să pun foarfeca, prinzând florile în cădere cu o mişcare sigură, de maimuţă, a mâinii stângi.

După ce am tăiat patru, am văzut cum îşi apleacă mult capul în tufa de liliac; dedesubtul părului inegal tăiat, linia încântătoare a gâtului său era şi mai puternică. În partea din faţă a gâtului avea în dreapta o cicatrice lunguiaţă, de la o operaţie. Nu o ascundea niciodată, cu toate că ar fi putut face acest lucru cu destulă uşurinţă. Cicatricea contribuia şi ea la strania mea percepţie a ceva sălbatic şi nemilos la Fey; întotdeauna când o vedeam furioasă ori în vreun alt fel extrem de surescitată, mă aşteptam să sângereze cicatricea.

Dar în momentul acela, când stătea aşa acolo, mi-am pus o clipă braţul pe după umerii ei, într-un gest aproape timid, cred.

– Vino, am spus.

Părea că s-a speriat – pentru o fracţiune de secundă doar, fiindcă s-a întors şi m-a luat cu mâna de după gât. Am simţit cum îşi apasă uşor unghiile în piele.

M-a privit şi, departe de a fi nemiloasă, gura ei, şi prin ea tot chipul său, avea acum ceva vulnerabil – amărăciunea ce se citise pe el şi-a pierdut orice putere.

Când a vorbit, am văzut cicatricea de pe gâtul ei tremurând uşor.

– Mai bine te întorci, a spus. Mai bine pleci înainte să vină ceilalţi. Oricum ăsta e un joc în care sunt numai învinşi. Bineînţeles, şi ochii i s-au retras din ce în ce mai mult într-o tristeţe sau o vulnerabilitate în care eu nu o puteam urma, bineînţeles, tu faci cum ştii.

– Eu nu cunosc nici un joc cu învingători, am răspuns.

Şi-a înfipt unghiile mai adânc.

– Aşadar ştii.

Vulnerabilitatea a dispărut ca prin farmec şi ea a început să râdă, însă prea tare. Trupul i se scutura şi şi-a lăsat capul mult pe spate, ca o bacantă de pe o vază grecească.

Ceea ce strălucea în ochii ei era aproape nebunie – a zvârlit florile în iarbă, m-a apucat cu amândouă mâinile de cap şi m-a muşcat. M-a muşcat de gură şi de gât şi mi-a desfăcut dinţii, forţându-i cu ai săi. Dar am ţipat de durere şi mi-a dat dintr-o dată drumul, dându-se încet înapoi, pas cu pas. Acum avea un pic de sânge la gură şi îşi ţinea capul înclinat, precum un câine mirat. Făcea nişte mişcări scurte şi bruşte cu mâinile, iar apoi a început iarăşi să râdă, dar de astă dată mai încet, aproape stăpânit şi cu vocea pe care o avea de fapt, un alto.

Am adunat florile de liliac de pe jos, aranjându-le din nou cu meticulozitate după lungime – dar, când am observat că ea se îndrepta din nou spre pod, pregătindu-se să sară iarăşi din bârnă în bârnă ca un leopard, sau ca o pisică sălbatică, sau Dumnezeu ştie ce, am strigat cu putere:

– Atunci cazi, na, cazi!

S-a oprit pe bârna care bascula, a cărei parte alunecoasă ajunsese acum deasupra din pricina balansării, şi a păşit într-o parte, pe trunchiul din stânga, iar de acolo, stând crăcănată şi cu spatele spre râu, a tras bârna în apă.

Când cu chiu, cu vai am ajuns cu liliacul pe celălalt mal, m-am lăsat să alunec pe iederă de cealaltă parte a zidului, sau mai bine zis să cad.

Îmi dădeam seama că Fey e sus la etaj, fiindcă Preot şi Pastor mieunau la ea.

Nu voiam să urc încă şi m-am îndreptat spre locul uscat din verandă, ca să mă îmbrac. Şi, dacă până atunci nu avusesem încă ocazia să râd, aveam acum, pentru că într-un colţ al verandei am găsit un teanc de desene cu maimuţe, în culori stridente, de Lawson Wood – abundent mucegăite, încadrate în rame vechi, cu ornamente.

Tot mai ploua; mi-am scos cu pieptenele apa din păr, gândindu-mă că fusese lung drumul de la Digne până la Luxemburg, prin Paris şi prin Calais.

Pe drum sunt oraşe mari, oraşe murdare, de care îţi este frică, pe care numai cu un creion gri le-ai putea desena. Atunci când soseşti în ele, sau când le părăseşti dimineaţa devreme, o dată cu soarele, se revarsă o lumină gri şi îşi fac apariţia primii oameni, îndreptându-se spre tramvaie şi autobuze. Îşi strâng în tăcere mâna sau se salută prin vreun strigăt sau altul, aruncat de pe cealaltă parte a străzii, iar eu îl străbat şi îl aud.

Întâi am luat-o spre Paris. În Grenoble am dormit într-o noapte pe o bancă în parc.

– Dacă vă duceţi la Routiers, îmi spusese omul care mă lăsase acolo, găsiţi sigur un camion mare spre Paris sau spre Lyon.

N-am găsit, căci n-a vrut nimeni să mă ia. Am stat aşa până la două noaptea la o măsuţă de pe lângă bar, bând beaujolais, în timp ce mereu alţi şoferi se perindau pe acolo ca să bea repejor un pernod sau un cognac.

Aduceau cu ei o mireasmă respingătoare de ulei şi transpiraţie. Afară se auzea neîncetat un zgomot de frâne şi de motoare de tiruri grele, pornind.

Din când în când mai ieşeam. Jocul nocturn la Routiers este fascinant: vezi încă din depărtare că se apropie tirurile, cu două faruri enorme în partea din faţă şi un al treilea ochi duşmănos deasupra parbrizelor.

Semnalizatorul mare începe apoi să-şi clipocească larg lumina portocalie. Ştii că şi în spate se aprind şi se sting lumini roşii, se aprind, se sting, pentru că acest joc are regulile lui, iar o greşeală poate fi fatală. Motorul mai scoate un ultim muget şi amuţeşte apoi – dar uşile cabinei mai destramă o dată liniştea nopţii şi bărbatul neras, cu chip cenuşiu, mă priveşte obosit şi nerăbdător când îl întreb dacă are un loc, un loc până la Paris.

Însă nu le este permis să ia pe cineva – şeful, nu-i aşa – un accident, responsabilitatea?

Şoferii intră, dau mâna unul cu altul, beau şi vorbesc câte ceva. Află de la fata de la bar noutăţile despre colegii lor de la aceeaşi firmă, iar un pic mai târziu au plecat din nou, luptând solitari împotriva nopţii şi a somnului, împotriva drumurilor care sunt adesea prea înguste pentru tirurile lor uriaşe.

La Paris tot am ajuns, în ziua următoare. După ce am plecat de la Routiers şi am dormit pe banca aceea, m-am trezit amorţit şi înfrigurat şi am luat-o la picior, lăsând oraşul Grenoble în spate, până ce m-a ajuns din urmă un camion. În locul specificului gest ritual făcut cu degetul mare de la mână, eu îmi fluturam ambele braţe.

A oprit.

– Paris, am urlat eu, dar şoferul nu mă înţelegea, fiindcă mergea motorul.

– Paris, am urlat. Est-ce que vous allez à Paris?

A strigat de sus:

– Paris, dar repede, allez vite, că am un camion în spate.

La momentul acela era cam cinci dimineaţa, iar eu eram fericit, fiindcă urma să merg de această dată la Paris, căci la dus o luasem prin Reims şi lăsasem Parisul în dreapta.

O, da, cred că mă simţeam ca un roman care se afla pentru întâia oară în Atena.

Dar oraşul în sine era încins şi neprietenos cu străinul care eram. De la Hale, de unde mă lăsase şoferul, am luat metroul spre Porte d'Orléans, pentru că trebuia să ajung la hotelul pentru tineret din apropiere de Boulevard Brune.

Era aglomerat şi mă simţeam murdar şi obosit în atmosfera sufocantă, ostilă, a metroului. Călătoria a durat mult şi m-am bucurat să ies iarăşi la suprafaţă. Hotelul se află la circa zece minute de mers pe jos de la metrou. Am ajuns exact în ultimul moment pentru a-mi putea lăsa încă bagajul, pentru că de la zece la cinci uşile sunt închise. Am hoinărit toată ziua aceea prin Paris, simţindu-mă străin şi pierdut printre toţi oamenii aceia, care treceau vorbind şi râzând pe lângă mine – în cele din urmă, am evadat pe Pointe de la Cité, în spatele statuii lui Henric al IV-lea. În acel punct al insulei, apele terne ale Senei se reunesc din nou, izbindu-se de pietre atunci când trec vapoare.

Ştiu că nu este drept să scriu în felul acesta despre Paris, căci în veranda casei lui Fey nu gândeam aşa. Gândurile acestea au apărut mult mai târziu, când bucuria romanului în Atena se domolise şi dispăruse, mai târziu, pe vremea sărăciei mele în acest oraş şi a sărăciei care vine atunci imediat să te înconjoare.

Dar acel moment nu venise încă. Mă aflam pentru prima oară la Paris, iar Parisul era magnific – soarele strălucea, iar eu stăteam întins pe cheiul insulei, ascultând apa şi respiraţia oraşului în spatele copacilor înalţi de pe malurile opuse ale Senei. Apoi am cunoscut-o pe Vivien, iar ea a fost veriga de legătură cu oraşul Calais – totul era aranjat şi aceasta este în continuare o poveste.

Râdea prea tare, asta a fost – eram în hotelul pentru tineret şi ea râdea prea tare. Dar, când am căutat chipul femeii care râdea aşa, n-am găsit decât unul obişnuit, cu multe riduri în jurul ochilor, ca la oamenii care suferă sau au suferit.

Mi se pare ridicol, m-am gândit, mi se pare ridicol ca o persoană cu un astfel de chip să fie atât de veselă, şi i-am şi spus-o în seara aceea.

Cred că a fost o seară agreabilă. Erau nişte australieni şi Ellen, prietena lui Vivien, şi un tip din Utrecht. Undeva în bar, cineva cânta, răspunzând sunetelor unui acordeon, iar la tejghea patronul spăla zăngănind paharele. Era mult fum, iar afară totul stătea în aşteptarea furtunii.

– La ce te gândeşti? m-a întrebat Vivien.

Am băgat dintr-o dată de seamă că începuse să mă mângâie pe mână.

Am privit-o. E bătrână, m-am gândit, şi are un chip obişnuit. Australienii şi Ellen au plecat, însă Vivien n-a vrut să-i însoţească. A rămas şi tipul din Utrecht cu noi, căci cheia de noapte era la el. Nici eu, nici Vivien nu aveam cheie.

– De ce nu spui nimic? a şoptit ea.

S-a aplecat spre mine, făcând o scurtă mişcare din cap înspre tipul din Utrecht.

– Three is a crowd.

În metrou, când ne întorceam spre Porte d'Orléans, tot mă mai mângâia pe mână, fiindcă îi făcea pesemne plăcere. Eu aş fi vrut să nu mă mai mângâie, pentru că mi se părea de fapt doar ridicol şi atât. Ce spun eu nu este drept, pentru că nu este adevărat, dar, în orice caz, atunci aşa gândeam, că vrea să o sărut şi să o strâng în braţe, şi mă gândeam că sigur nu aş fi făcut-o bine, sau nu destul de bine, căci era deja bătrână şi ştiam că se culcase deja cu mulţi bărbaţi, deşi nu mi-o spusese.

Soit. Cheia era afară, tipul din Utrecht înăuntru, eu o sărutam, simţind-o cât era de caldă, dar am observat dintr-o dată că nu eu o sărutam pe ea, ci invers, şi că ea era aceea care mă ţinea în braţe şi mă mângâia.

Mi-a spus, iar eu puteam să-i simt şi vocea, pentru că se afla atât de aproape de mine:

– Eşti aşa de ciudat tu, ochii tăi...

După aceea n-a mai zis nimic, a gâfâit şi mi-a dat drumul.

Încet, am luat-o înapoi pe jos spre Boulevard Brune. Într-un bar, am băut o cafea. Acolo, nişte muncitori tineri jucau fotbal de masă şi am toate motivele să-mi amintesc cum arătau. Doi dintre ei purtau salopetă, ceilalţi erau îmbrăcaţi în haine ieftine şi ţipătoare. Zdrăngănitul chestiei aceleia şi răcnetele lor răguşite, nearticulate acopereau muzica discurilor cu Patachou.

Doi dintre tineri au venit la masa noastră.

– Vous êtes Américains? a întrebat unul dintre ei.

– Ah non – ea e irlandeză, Irlandaise, am spus. Eu sunt olandez.

– Nu, a zis el, americani!

Era puţin beat. I-a chemat pe ceilalţi.

– Ăştia-s americani, le-a spus.

Şi către noi:

– Doriţi ceva de băut din partea noastră?

Asta semăna cu ceea ce citiserăm noi în cărţulia tipului din Utrecht despre caracterul parizienilor şi am acceptat, dar am simţit cum Vivien îmi ia pe sub masă piciorul între ale sale şi am înţeles că vrea să plece. Şi eu voiam să plec, căci mă temeam ca nu cumva să vadă muncitorii ce se întâmpla sub masă şi să-şi spună ceva unul altuia sau să râdă.

– Proletariatul francez, a zis unul dintre ei, face cinste capitalismului american.

Ceilalţi au râs. Se strânseseră acum în cerc în jurul nostru şi se uitau cum beam noi cafea.

– Nu suntem americani, am zis. Ea e din Irlanda, din Dublin, şi eu sunt din Olanda. La Hollande, Pays-Bas, Amsterdam.

– Nu, a spus cel mai în vârstă, sau şeful, cel care era un pic beat. Americani. New York. How do you do. Américains, capitalistes.

Ne-am băut cafeaua, le-am mulţumit şi am dat mâna unii cu alţii. Ne-au condus până la uşă şi, când o sută de metri mai încolo Vivien m-a sărutat, am observat că se uitau încă după noi.

Am tras-o pe Vivien după mine, băgând dintr-o dată de seamă că se luaseră după noi.

– Ne urmăresc, am spus.

Ea a întors capul. Muncitorii se apropiau deja de noi şi, când am început să mergem mai repede, ei au luat-o la fugă.

– Hai să alergăm, i-am spus lui Vivien, ajungem dacă alergăm, nu-i departe.

Dar ea nu voia să alerge şi nu mult după aceea ne-au ajuns din urmă. Ne-am oprit şi, pentru că nimeni nu spunea nimic, era ciudat şi puţin înfricoşător, cum stăteau ei aşa jur împrejurul nostru, rânjind.

În cele din urmă, cel care ne oferise cafeaua, şeful, a început să vorbească, apucându-mă de haine:

– S-a întâmplat ceva neobişnuit, a spus. Nu-i grav, dar orişicât.

Acum era beat bine.

– Avem un necaz, a oftat.

Ceilalţi tăceau, adunaţi împrejurul nostru.

– Ce vor? a întrebat Vivien.

Nu înţelegea franceza.

– Nu ştiu.

Şi l-am întrebat pe bărbatul care mă ţinea:

– Ce doriţi? Daţi-mi drumul.

El m-a apucat de gât şi m-a zgâlţâit bine.

– Ia tacă-ţi fleanca, american împuţit, cu căpăţâna ta tâmpită! a urlat. Chestia e că ai o fată cu tine.

Mi-a dat drumul un moment. Îmi era frică.

– Hai să plecăm, i-am spus lui Vivien.

Dar ea m-a întrebat:

– Ce vor?

Am strigat:

– Nu ştiu, ţi-am zis doar.

Şeful m-a înşfăcat din nou.

– Avem o problemă, a spus el. Ceva cu nota. Nu iese nota de la cafenea. E un fleac.

Am băgat de seamă că eram tare obosit. Pe stradă nu mai erau oameni.

– E foarte neplăcut, s-a tânguit el din nou. Foarte supărător, un fleac. Poate ne puteţi însoţi înapoi la cafenea?

– Bine, am zis, o să-l întrebăm pe patron.

Şi am început cu toţii să mergem încet în direcţia cafenelei, proşti şi tăcuţi ca vitele, până ce ei s-au oprit din nou. Am vrut să-mi continui mersul, dar şeful a început iarăşi să urle:

– Ia stai tu, mă, fir-ai să fii tu de jegos, ia...

Dar n-a terminat.

– Credeam că urma să mergem la cafenea, am spus, dar el m-a apucat din nou de haine şi şi-a apăsat pumnul voluminos în gura mea, în timp ce altul îşi ţinea o mână peste nasul meu, de nu mai aveam aer.

– Dacă n-o aveai pe fata asta cu tine, a zbierat el iarăşi şi a înjurat.

Apoi mi-a dat din nou drumul brusc, începând să se smiorcăie plângăreţ:

– E atât de neplăcut, nici nu pot să spun.

Am început să merg încet cu spatele, până ce am văzut cuţitul pe care îl avea unul dintre ceilalţi muncitori în mână. Pare chiar unul adevărat, mi-am zis, şi e ruginit. Am întrebat:

– Cât?

– Şase sute, au spus ei.

– Şase sute, i-am zis lui Vivien, pentru că nu aveam nici un ban la mine.

– De ce? a întrebat ea, dar nu i-am dat nici un răspuns.

– Întreabă-i care este problema.

– Sunt beţi, am spus, doar vezi şi tu.

Şi-a scos portofelul.

– An Irishman would have fought the lot of them, a spus. Una, două, trei, patru.

A numărat bancnotele de o sută de franci în mâna transpirată, întinsă în aşteptare.

– Nu sunt decât patru, a spus bărbatul, şi mai ai acolo o bancnotă de o mie.

– Întreabă-l dacă îmi poate da rest.

Ca răspuns la întrebarea mea, el a fluturat cele patru bancnote pe care tocmai le primise de la Vivien. Ea i-a dat lui bancnota de o mie, iar el i-a întins ei cele patru sute şi apoi au plecat.

– A fost foarte neplăcut, a zis şeful, dând mâna cu noi.

Acum plângea de-adevăratelea.

– Foarte neplăcut, o chestie nasoală.

Nici unul dintre noi n-a spus nimic. Ştiam că Vivien mă credea acum un laş şi, după un moment, am întrebat-o:

– Acum sigur mă crezi un laş, nu?

– No, I'm sorry about that, mi-a răspuns. Oricum nu te poţi bate şi, pe lângă asta, ce ai fi vrut tu să faci împotriva a cinci inşi ca ăştia?

Da, am cugetat eu – şi am găsit o scuză şi mai bună:

– Dumnezeu ştie ce ar fi putut să-ţi facă ţie, că erau beţi.

Dar mă gândeam în sinea mea că un irlandez s-ar fi bătut, iar ea gândea şi ea acelaşi lucru, bineînţeles, dar s-a oprit din mers şi a spus:

– Hai să uităm ce s-a întâmplat. Să uităm complet, nu s-a întâmplat.

Ne-am continuat mersul.

Pe străzi era linişte, dar în depărtare se auzea oraşul. Şi, pentru că ştiam că se aştepta să fac asta şi pentru că îmi atingea neîncetat mâna, am apucat-o şi am împins-o într-un perete, mângâind-o – neoprindu-mă însă din gândit –, îi înregistram, pentru că altfel nu pot spune, chipul în întregime –

perişorul moale de pe obraji, gura roz, bâjbâind. Dar, pe neaşteptate, a început să se mişte sub mâinile mele, se scutura precum se scutură corăbiile cu pânze câteodată, când prind vântul într-un anumit fel. O auzeam vorbind, dar nu înţelegeam tot ce spune.

– Ce-i? Ce tot zici? am spus, dându-i încet drumul.

Ea şi-a întors însă capul de la mine, ţinându-şi gura deschisă. A stat aşa o clipă.

– Câţi ani ai? a întrebat apoi.

– Optsprezece, am spus.

– Who taught you?

Nu ştiam să fi făcut ceva special – făcusem doar aşa cum credeam că trebuie, sau cum credeam că ar fi făcut alţii, sau orice ar fi făcut alţii, şi oricum.

– Nu m-am culcat niciodată cu o femeie până acum, am spus.

M-a luat de umeri şi m-a ţinut la distanţă mică.

– Atunci n-o fă niciodată.

– Tu te-ai culcat sigur cu mulţi bărbaţi, nu?

A dat afirmativ din cap, circumspectă, de parcă număra.

– Dar n-o mai fac niciodată.

Şi a început deodată să plângă.

Ca să fiu sincer, m-am înfuriat. Nu era atitudine de cavaler, dar aşa a fost.

– Nu plânge, am spus, hai, nu plânge.

Mă întrebam de ce plângeau oamenii tot timpul în prezenţa mea şi pentru întâia oară mi-au revenit în minte unchiul meu Alexander şi acea primă seară în Loosdrecht, când îmi spusese că nu plângea.

– Nu plâng, a zis Vivien. Dar cum ai ştiut tu că sufăr?

– Ochii tăi – mi-am trecut vârful degetului de jur împrejurul lor, ca şi cum aş fi desenat o ramă de ochelari –, ai riduri în jurul lor. Stăteam încă aplecat cu totul deasupra ei, în timp ce, sprijinită de perete, ea plângea.

Într-un sfârşit, a dat drumul cuvintelor.

– He was so beautiful, a spus, punând un accent înalt şi susţinut pe *he*, din cauza căruia cuvântul a căpătat un caracter straniu, exaltant.

– Cine? am întrebat.

– My baby.

Eşti mamă, m-am gândit.

Mi se părea ciudat.

– Cred că vreau să mă duc la culcare acum, am spus.

Da, şi am sărutat-o de noapte bună, pentru că ea îmi povestea de bărbatul care o părăsise:

– Era atât de frumos şi de mare, şi făcea totul atât de minunat; l-aş fi putut sili cu uşurinţă să se căsătorească cu mine, cu uşurinţă, căci el însuşi mi-a propus-o, deşi în realitate nu-şi dorea acest lucru. N-am acceptat, pentru că îl iubeam. Ceea ce s-a întâmplat după aceea n-a însemnat nimic, analgezic cel mult.

Şi-a ridicat puţin capul şi m-a privit pătrunzător.

– Tu ai ochi stranii, a spus ea din nou, sunt seducători, cred că în lumina zilei sunt verzi; ochi de pisică.

Au toate culorile, am gândit eu. Ea şi-a strecurat mâinile pe sub hainele mele, spunându-mi să fac acelaşi lucru. Simţeam aşa cât era de catifelată şi, pentru că nu-mi ţineam locului mâinile, ea a început iarăşi să se cutremure, gemând uşor – făcându-mă să mă gândesc: dacă nu vreau să te aud pe tine gâfâind, trebuie să gâfâi eu însumi, iar dacă nu vreau să simt cum te mişti sub mine (căci ne lungiserăm în iarbă, pe haina ei de ploaie), trebuie să mă mişc eu însumi. Încercam să mă port întocmai aşa cum vezi câteodată în filme, să mai şi fornăi puţin şi să mă mişc aşa cum făcea ea, dar n-am putut, căci mi se părea atât de ridicol – poate şi fiindcă mă tot gândeam că era bătrână, şi obişnuită, şi mamă –, dar nu cred că ea a băgat ceva de seamă. Într-un final am rămas nemişcat şi ea a spus:

– Cât de slab eşti.

– Copilul, am întrebat, copilul unde este?

– Am fost nevoită să-l dau, a şoptit. Acum era cu adevărat mâhnită rău.

– Am fost nevoită să-l dau, iar de-acum încolo nu mai am voie să-l văd niciodată – a trebuit să-mi iau această obligaţie, că nu voi încerca niciodată să-l văd. Acum are părinţi adoptivi. Era cel mai frumos bebeluş pe care l-am văzut în viaţa mea.

– Da, am spus.

– Era mare şi puternic. O să primească alt nume acum şi n-o să ştie niciodată că femeia aceea nu e mama lui, sau cine sunt eu – dar am fost nevoită să-l dau, pentru că lucrez ca asistentă într-un sanatoriu mare la est de Londra, în rezidenţă. Nu-l puteam ţine acolo, când am revenit după naştere.

– Da, am spus, ridicându-mă în picioare. Îmi era frig, înţepenisem şi mă durea.

– Sărută-mă, a zis, şi am sărutat-o iar, cât de tare am putut, pentru că observasem că aşa îi plăcea cel mai mult. Apoi am intrat repede înăuntru, fiindcă eram obosit şi doream să dorm. Ea avea un cort afară, împreună cu Ellen.

În ziua următoare am văzut ceva neobişnuit, ceva ce nu mai văzusem niciodată până atunci. Îmi dădusem întâlnire cu Vivien la unu şi jumătate după-amiaza, lângă lacul cel mare din grădina Luxembourg, pe partea cu rue des Médicis. La unsprezece, eu eram deja acolo, pentru că îmi plăcea locul – stăteam pe gazon şi mă uitam la trecători. Tichia mea românească, brodată de mână cu roşu şi negru, a ajuns să fie cauza unei mici aventuri, care mult mai târziu, când voi fi fost nevoiaş în acest oraş, urma să mă ajute indirect în a-mi găsi de muncă. Murdară şi prost plătită, dar necesară. Am băgat de seamă că mă fixează cineva cu privirea şi că el, pentru că era vorba de un bărbat tânăr, şi-a schimbat locul pe o altă bancă atunci când eu mă prefăceam că nu mă uit în acea direcţie. După ce a mai trecut un timp, s-a ridicat iarăşi şi a luat-o prin spatele meu. Am aşteptat până ce mi-a adresat

cuvântul. Vocea îi era domoală şi până şi eu puteam auzi că avea un accent ciudat în franceză.

– Sunteţi din Iugoslavia?

– Nu, am răspuns şi mi-a părut rău de fapt, căci se putea auzi în vocea lui că i-ar fi plăcut dacă aş fi fost din Iugoslavia.

– Nu, sunt olandez, iar tichia e din România.

Bărbatul, sau mai degrabă tânărul, era imigrant din motive politice. Mi-a povestit despre ţara lui şi mi-a dat mai târziu un tichet de masă la unul dintre acele Foyers Israélites – aşa încât m-am dus să mănânc acolo cu Vivien, pentru că el luase masa deja.

Vivien nu arăta aşa de bătrână în ziua aceea, fiindcă nu dorea ea să arate aşa, ci părea ferm hotărâtă să se distreze şi să râdă zdravăn.

Căminul era plin şi era gălăgie, dar la momentul acela nouă ni se părea plăcută atmosfera. Ne uitam la băieţii evrei, dintre care unii purtau tichii negre, precum unchiul meu Alexander, şi ascultam numeroasele limbi care se vorbeau în jurul nostru.

După ce am plecat de acolo, aş fi vrut să mergem la Île, numai că Vivien voia să se întoarcă la hotel.

– De ce, că tot e închis până la cinci.

– Dar cortul meu e deschis, nu?

Şi, pentru că am însoţit-o, am avut ocazia să-i văd chipul schimbându-i-se. În cort era cald. Stătea lipită de mine şi nu spunea nimic, iar eu nu mă uitam de fapt la ea. Dar mai târziu, stând întins deasupra ei, am văzut că i se schimbase chipul. Era tânăr, iar lumina soarelui, care lucea pe pânza portocalie de cort, îi dădea o strălucire portocalie derutantă.

În mod sigur nu o iubeam, de vreme ce credeam că aveam să o iubesc pe fata chineză, dacă aveam să o găsesc vreodată – dar vraja se ţesuse. M-am aplecat uşor înspre acel chip straniu, pe care nu-l mai văzusem niciodată până atunci – iar chipul strălucea şi îmi părea că nu-l atingeam, ori nu-l puteam nicicum atinge.

– Hei, am spus încet, ca şi cum m-aş fi aşteptat ca şi Vivien să fi devenit tot atât de inaccesibilă precum îi era chipul. Însă ea era încă acolo şi i-am spus:

– Hei, ţi s-a transformat chipul.

A râs alene.

– Cum? a întrebat.

– Nu ştiu.

Încercam să-mi dau seama.

– E mai tânăr, am zis. Şi cred că este frumos.

A continuat să râdă, puţin enigmatic. O făcea să nu mai fie obişnuită, părea fericită. Dar şi-a ridicat braţele şi, cu toate că râdea, voia să spună de fapt altceva când a zis:

– Pe astea nu le-ai văzut, aşa-i?

– Ce anume?

Nu văzusem nimic.

– De fapt, n-ar fi trebuit să-ţi spun, a zis, pentru că îmi pare rău, a fost o laşitate din partea mea.

Între timp eu găsisem deja cele două dungi stranii de pe interiorul braţelor ei, la nivelul coatelor.

– Cum? am întrebat-o.

Şi-a întors capul într-o parte, aşa încât n-am mai putut-o privi.

– Cu un brici, a spus. Dar asta era în spital. N-am atins bine una dintre vene şi, pentru că m-au găsit atât de repede, n-am avut ocazia să mor sângerând.

– O, am spus.

Şi, deşi chipu-i era încă departe, mi-am plimbat cu grijă buzele pe deasupra lui.

Ar fi vrut în momentul acela să mă culc cu ea, ştiam, deşi, bineînţeles, mă credea un laş, din cauza serii aceleia în care nu mă bătusem, şi de fapt nici aşa de frumos şi mare nu eram, cum erau alţi bărbaţi, probabil că nu

puteam să mă culc peste ea atât de bine – dar, în orice caz, n-am putut să facem nimic pentru că a venit Ellen şi a doua zi aveau să plece.

În acea seară am hotărât să ne luăm la întrecere, ca să vedem cine urma să ajungă primul în Calais, făcând autostopul.

Participau aşa: Genevieve, o americancă, cei doi australieni, Ellen, Vivien şi eu. De fapt, eu nu voiam deloc să ajung la Calais – pentru că oricum n-aveam destui bani să mă duc în Anglia –, dar mă gândeam că, dacă pleca Vivien, nu mai aveam pe nimeni cunoscut pe acolo. Lucrul acesta a rămas mereu aşa, în toate călătoriile mele, pentru că eu întotdeauna pierd, mă ataşez prea mult de oameni sau de lucruri, iar atunci călătoriile nu mai sunt călătorii, ci despărţiri. Mi-am petrecut timpul despărţindu-mă, amintindu-mi şi adunând adrese în agendă, ca nişte pietre mici de mormânt.

A doua zi m-am sculat la ora şase. Parisul era neprietenos şi supărător de rece. Nu ştiam dacă eu eram primul care pleca, dar eram ferm hotărât să ajung în aceeaşi seară la Calais, pentru că voiam să-mi demonstrez mie însumi că aparţineam grupului tuturor celorlalţi şi că luam parte la întrecere. Ciudat e că toată ziua m-am gândit că şi ei vor ajunge tot în aceeaşi seară, căci n-am avut nici un moment vreo îndoială că fetele vor ajunge înainte mea.

Am luat metroul spre Porte de la Chapelle şi de acolo autobuzul în direcţia Saint-Denis. Începuse iarăşi să plouă mărunt şi copaci nu erau, aşa că m-am udat şi m-am murdărit. În plus, nu voiam să fac imediat autostopul, pentru că, atât timp cât mai sunt case pe drum, am senzaţia că oamenii se uită la mine pe după perdele, ceea ce se şi întâmplă de obicei. N-am avut prea mult noroc în ziua aceea. Am avut parte de tot felul de curse scurte, iar maşini nu prea erau, astfel că eram uneori nevoit să merg răstimpuri întregi cu bagajul meu greu printre lanuri şi pajişti, căci era imposibil să te întinzi vreun pic, ba nici măcar să te aşezi nu puteai, pentru că era ud peste tot de la ploaia măruntă. Îmi amintesc că era tare linişte pe când mergeam aşa, căci eram singur.

Prima ocazie m-a dus până la Chars, care se afla de fapt în afara traseului – acela trece prin Beauvais –, aşa că n-am prea avut o soluţie mai bună decât s-o iau spre Gournay şi de acolo spre Abbeville.

M-a luat un camion mare.

– Şi totul e corupt, striga şoferul către mine, parlamentul, miniştrii, totul...

– Da, am spus eu, iar încărcătura camionului şi fierăria slăbită de vibraţii a cabinei au aplaudat cu emfază pe o porţiune proastă de drum.

Ne fumam fiecare gitanele şi eu îmi dădeam foarte tare silinţa să-l urmăresc şi să-i răspund cu da sau nu la momentul potrivit, reacţie pe care se pare că o aştepta pentru a continua.

– Şi partea cea mai frumoasă e că toţi miniştrii, chiar şi dacă au stat numai o săptămână pe pernă...

Oare Vivien a ajuns deja la Amiens, mă gândeam eu, sau o fi luat-o şi ea tot pe drumul ăsta?

– ... primesc pensie barosană pentru tot restul vieţii.

– Da, am zis, propunându-mi să-l întreb dacă nu cumva văzuse două fete, dintre care una cu un steguleţ irlandez. El înjura fiindcă ştergătoarele nu mergeau şi ploaia începuse de-acum a se înteţi, bătând în rafale teribile în parbriz, obligându-l să reducă viteza.

– Şi apoi e războiul ăla, a exclamat, care ne costă zilnic un miliard, hahaha, c’est trop intelligent, l’homme, même plus que les bêtes. Merde – şi a aşteptat o clipă să ajungem la o denivelare a drumului, ca să aibă deplina adeziune a camionului şi încărcăturii, apoi a întins braţul, fixând profetic drumul devenit acum aproape invizibil din cauza ploii, şi a exclamat:

– S-a terminat cu Franţa! S-a terminat cu Europa!

În tot cazul, am ajuns la Calais. Din cenuşiul şi dezolantul Boulogne, într-o autocisternă cu petrol, unsuroasă şi rău-mirositoare, spre şi mai cenuşiul Calais – pe un drum peste care văluri groase de ceaţă veneau acum

dinspre mare. Părea că solida cabină de abia mai putea ţine piept deznădejdii şi ororii de afară. Când şoferul m-a lăsat în centru, era ora opt.

– Au revoir.

– Da, au revoir.

Ploaia se prăvălea de sus, iar străzile erau murdare şi pline de bălţi. Un tânăr îmbrăcat cu o geacă scurtă şi blugi privea cum mă apropiam de el, evitând pe cât se putea bălţile. Avea un chip dur şi duşmănos, cu o barbă scurtă şi rară.

– Ştiţi cumva unde este hotelul pentru tineret pe aici? l-am întrebat în timp ce-mi ştergeam apa de pe ochi.

Întâi m-a privit, fără a da nici un răspuns. Apoi a scuipat cu putere într-o baltă şi a spus:

– E la trei kilometri de aici, pe drumul pe care tocmai ai venit. Şi eu trebuie să merg încolo, ia-te după mine.

L-am întrebat dacă nu văzuse cumva două fete, o irlandeză şi o englezoaică, dar el a scuipat din nou şi a zis:

– Nu, şi a început să meargă.

Hainele mi se lipeau de corp şi, pentru că nu mâncasem încă nimic în ziua aceea, mă simţeam rău, dar el mergea în faţa mea prin ploaia care mă lovea în faţă, până ce aceasta mi-a devenit rece ca marmura şi lipsită de orice senzaţie. Din când în când scuipa, scoţând un sunet răguşit şi scrâşnit din gât, şi mergea fără a scoate vreo vorbă. Uram Calaisul. Pe unde mergeam noi, drumul era plin de nisip şi praf de cărbune, pământul mustea îmbibat cu apă, iar casele stăteau impasibile şi jalnice în ploaie. Copii murdari, cu feţe palide de adulţi, ne priveau de după draperii jegoase, fără nici o altă trăire evidentă pe chip decât o plictiseală de moarte. Din loc în loc, între case se crea câte un spaţiu, iar acesta era plin de gunoi şi fier ruginit. Un câine murdar lătra duşmănos la noi, pentru a-şi apăra anticipat gunoiul pe care urma poate să-l scurme încă de undeva de pe dedesubt.

Hotelul pentru tineret se afla pe o stradă laterală a acestui drum spre Boulogne. Era o clădire joasă din lemn şi nu era nimeni acolo.

Câştigasem întrecerea şi eram mâhnit, pentru că acum trebuia să-mi petrec seara singur cu algerianul, fiindcă tipul era algerian, şi mă gândeam că urma să stau cu el la masă, iar el nu va spune nimic şi va scuipa. Pe la zece a ajuns unul dintre australieni, un roşcat înalt, cu bărbiţă tip Henric al VIII-lea, şi, deşi în Paris nu-l remarcasem de fapt, acum mă simţeam de parcă mă întorceam acasă. Dar nu ştia nimic de Ellen sau de Vivien, şi nici de ceilalţi.

– Poate, a spus el, au mai prins vaporul de şase spre Dover.

În cazul ăsta, au ajuns deja în Anglia, mă gândeam, şi n-o mai văd.

Mai pe seară au sosit şi alţi autostopişti. Aduceau cu ei ploaia în haine şi amintirea unei zile mizerabile. Vivien nu era însă cu ei şi nimeni nu o văzuse.

În noaptea aceea mi-a fost frig, fiindcă nu aveam destule pături cu care să mă învelesc, şi m-am bucurat că s-a făcut zi, dar aceasta n-a adus decât mai multă ploaie, iar hainele îmi erau încă ude. Afară era mai trist ca niciodată.

Noaptea, pe când noi dormeam, mai sosise şi celălalt australian. Nu o văzuse pe Vivien. Practic, acum era sigur că nu avea să mai vină. Australienii m-au întrebat dacă nu merg cu ei să-şi bea ultimii franci francezi şi m-am dus. Era un mic bistro, nu departe de burghezii din Calais ai lui Rodin. Am mâncat numai patates frites, după care am băut fiecare câte o sticlă de vin algerian ieftin.

Ultimul pahar a fost în cinstea lui Vivien, fiindcă era în Anglia. Dar acest lucru nu era adevărat, pentru că atunci când am ajuns noi braţ la braţ la biroul de paşapoarte din port, ea se afla la coada de la vamă. Nu ajunsese în ziua precedentă decât până la Boulogne.

– Vivien, am strigat eu, Vivien.

Dar ea mi-a spus că eram beat şi am început să plâng, pentru că ştiam cu siguranţă că nu era adevărat. A, da, şi voiam să o sărut, dar ea m-a împins uşurel înapoi, spunându-mi să-i fac din mână rămas-bun, de pe plajă.

– Bine, am spus, o să-ţi fac rămas bun din mână de pe plaja franceză. Dar n-am putut găsi plaja franceză, căci peste tot erau case, iar în port nu era nici o plajă. Am întrebat o femeie unde era plaja, plaja franceză, dar ea nu m-a înţeles. Prin urmare, am continuat şi eu să merg în direcţia în care credeam că, în spatele caselor, avea să se afle marea şi până la urmă am găsit-o. Era liniştită şi un pic abătută sub ploaie. Iar Anglia se vedea estompat în depărtare, legănată de valuri.

M-a trezit şuierul unui vapor. Dar nu era vaporul de ora unu a lui Vivien, ci unul de mai târziu şi, cu toate că era început de iunie, era deja întuneric afară, din cauza ploii şi culorii cadaverice a cerului.

Sirena vaporului a răsunat de trei ori, ca un elefant bătrân şi melancolic. Culcat la pământ, l-am văzut îndepărtându-se plutind – dar ştiam că nu e vaporul lui Vivien şi mâna mea, care ar fi vrut să facă semne, a rămas pentru o clipă atârnată în aer, într-un gest încremenit şi neghiob.

M-am ridicat lent în picioare – hainele îmi erau grele de apă şi capul îmi crăpa de durere.

– Vivien, am spus, Vivien.

Dar râdeam în gura mare, pentru că nu-mi păsase nici un pic de ea. Râdeam în hohote şi mă loveam cu mâna peste picioare de plescăia apa din pantaloni – fiindcă stătusem şase ore în ploaie – şi râdeam, căci eram bolnav, iar ea avea un chip bătrân şi îşi dorise să o fi sărutat.

Am băgat atunci de seamă că se uita cineva la mine şi am rămas nemişcat pe loc. Râsul a dispărut înfricoşat de pe plajă şi n-a mai rămas nici un sunet în afara zgomotului mării şi ţipetelor scoase de câte un pescăruş.

M-am întors şi am zărit-o pentru o clipă.

Purta pantaloni strâmţi şi negri din catifea reiată, fără tiv, şi o haină de vânt de culoare gri închis, deasupra căreia se ivea gulerul înalt al unui

pulover negru din lână – iar părul ei negru şi tuns scurt, băieţeşte, era tern şi încâlcit de la ploaie. Avea un păr de culoare penelor de corb, iar ochii i se iveau foarte mari şi căprui pe delicatul chip de chinezoaică.

Ştiam că ea era, dar de văzut nu puteai de fapt să vezi, ziceai că e un băiat mic şi serios. Şi era atât de aproape, mai-mai o puteam atinge, da, puteam vedea foarte bine că a deschis gura de parcă ar fi vrut să spună ceva, dar apoi a făcut brusc un pas înapoi, pentru că mă mişcasem eu, şi a început să fugă. A urcat povârnişul unei dune şi m-a privit de acolo pentru o clipă. Nu o urmărisem, căci nu puteam alerga cu hainele grele şi ude pe mine.

– Nu fugi, am strigat, nu fugi, aşteaptă-mă!

Dar ea a dispărut în spatele dunei, iar eu am rămas din nou singur cu nisipul şi cu marea.

Lent, am început să o iau şi eu înapoi, pe urmele ei, până ce am ajuns din nou pe o stradă.

2

Şi acela a fost primul drum pe care am mers după urmele ei. Dar după aceea?

La început au fost paşii ei imprimaţi încă în nisipul ud al dunei de la Calais, o, iar mai apoi au fost oamenii care o văzuseră în Luxemburg, în Paris ori Pisa, dar ce contează de fapt. E o poveste şi am spus povestea asta odată, unui prieten, numai că, fiţi atenţi, la persoana a treia – *Lent, a început şi el să o ia înapoi, pe urmele ei*, era vorba acum de un altul, nu mai era vorba de mine, căci nu-mi doream ca lucrurile să mi se fi întâmplat mie.

Un altul, şi nu eu, care, când a ajuns într-un sfârşit la hotelul pentru tineret, a aflat că ea venise în toiul nopţii, după sosirea tuturor celorlalţi oaspeţi – şi că plecase deja din nou. Încotro? Nimeni nu ştia încotro, pentru că în dreptul acestei rubrici din registrul de oaspeţi ea pusese un semn de întrebare. Deci el, un altul, şi nu eu, care a scris numele oraşelor mari din Europa pe o foaie şi a pus apoi degetul la întâmplare pe ea, a nimerit

Bruxelles-ul şi a plecat de aceea din nou a doua zi, ştiind că nu era un altul, ci eu, făcând autostopul de la Calais la Dunkerque.

Şi de ce? De ce nu mă aflam şi eu precum ceilalţi într-un birou, de ce stăteam în ploaie la marginea drumului în timp ce ei lucrau? Un drum, acum ştiu ce e un drum, pentru că le-am văzut şi le-am cunoscut, binecuvântate în roşu şi roz de întâiul sau de ultimul soare, înfundându-se în orizontul înlănţuit de ploaie, grăunţoase, fisurate, pline de praf înecăcios, care se învârtejeşte în jurul meu, drumeţul, pătrunzându-mă; sau târându-se şi rotindu-se, cu un chip mai dur decât munţii dimprejur; drumuri cuprinse în taina pădurilor, ori schimbându-se pe neaşteptate din drum de zi în drum de noapte, cu tot aleanul cuvenit. Numai drumuri ca să mergi pe ele, când ai venit deja de departe şi eşti obosit. Obosit.

Şi m-am simţit mai puţin singur umblând aşa? Pentru că oamenii mă luau cu ei şi îmi vorbeau (căci îmi este îngăduit, nu?, să-mi pun această întrebare: m-am simţit mai puţin singur umblând?), pentru că oamenii mă luau cu ei şi îmi dădeau să mănânc şi să beau?

Dic nobis, Maria, quid vidisti in via? Spune-ne, Marie Magdalena, ce-ai văzut pe cale?

Mors et vita duello conflixere mirando, moartea şi viaţa s-au înfruntat în mod miraculos, pentru că aceasta este imaginea pe care o oferă oamenii, o imagine a morţii şi a vieţii într-un duel miraculos. Eu, care am căutat peste tot o fată chineză şi am pierdut-o, şi ei, care nu au căutat-o, dar m-au luat pe mine cu dânşii, în timp ce ei înşişi se aflau în căutare de altceva, şi apoi iarăşi eu, dorind să stau liniştit pentru a mă gândi la toate acestea, dar văzusem deja mult prea multe. Şi strada este o nelinişte, fără margine, fiindcă de acum este clar că eu am înţeles prost viaţa şi am întreţinut-o şi mai prost. Totuşi, drăguţule, deznodământul este acelaşi.

– Ce faceţi?

– Caut o fată.

– Ce fel de fată?

O fată cu un chip de chinezoaică. Dar nu-i vina mea. Nu se poate înfuria nimeni pe mine. Sunt doar un copil încă şi am stat prea târziu în noapte (cine a spus asta?) – caut o fată. Trebuie să fie pe aici pe undeva, poate în Roma, sau în Stockholm, sau în Granada, în orice caz, pe aproape.

– Ce faceţi?

Caut o fată, ce fel de fată, o fată cu un chip de chinezoaică.

– Da, o dată. Am văzut-o o dată. Era pe plajă la Calais. Nu, înainte de asta niciodată.

Da, poate am mai văzut-o totuşi o dată, dar deja nu mai ştiu sigur, pentru că nu s-a întâmplat în realitate, poate a fost numai în mintea mea – mi-a povestit un bărbat bătrân. Maventer. M-a dus într-un sat al cărui nume nu-l ştiu, iar mâinile îi erau moi ca nişte moluşte şi braţele îi erau albe, groase şi lipsite de păr.

Ah, plouă, dar eu merg în continuare, nu mă mai pot opri acum, inima-mi neliniştită a lui Augustin, în neliniştea oraşelor, sau a călătoriei.

Da, caut ceva. O fată? A, o fată chineză. Poate mai caut şi altceva. Aceasta este o fermă. Stau deja de şase ore în faţa acestei ferme, dar belgienii nu se opresc. Sunt un cerşetor, dar cerşetorii nu mai sunt la modă pe aici. De ce sunteţi atât de neliniştit? – toate facilităţile acelea sociale – viaţa aceasta nu este cea adevărată, şi există o altă lume? Tiens, eu nu o văd, dar dacă spuneţi dumneavoastră.

În tot cazul, aici este o fermă. Poate pot dormi aici, dar fiţi convins că nu aceasta este lumea, chiar lângă ea sălăşluieşte un paradis. Am aruncat eu o privire înăuntru.

Mi s-a îngăduit să dorm acolo, în podul cu fân. Am predat paşaportul şi chibriturile, câinele lătra şi urla în lanţ, iar ei mă priveau zeflemitor şi suspicios. Mi s-a îngăduit însă să dorm acolo, căci se făcuse iarăşi seară şi mai era mult de mers până la următorul sat. Fânul era cald şi înţepa. M-am ascuns sub el, într-un colţ, pentru că la o fermă sunt multe sunete pe care nu le cunosc. Sunete stranii, apropiindu-se de tine sub protecţia nopţii, cu

vântul copacilor înalţi în spate, glăsuindu-i poate acelui vânt cu guri alungite, tânguitoare. Dar eu nu voiam să le ascult şi pipăiam fânul cu mâna ca să mă pot gândi mai bine că fusese verde şi viu odată, că se încovoiase sub ploaie, ca şi mine.

Însă fânul a devenit din ce în ce mai neînsufleţit – până ce n-a mai putut reţine nici măcar amintirea soarelui. E mort, mă gândeam şi, dacă n-aş fi bănuit prezenţa câinelui afară, târându-şi lanţul pe pământ, aş fi urlat de spaimă, fiindcă stăteam întins sub morţi, sub cadavre care mă acopereau precum pământul. Am sărit în sus, aruncând fânul de pe mine ca pe o primejdie, dar, când, gâfâind, am rămas iar nemişcat, n-am auzit decât cum cădea foşnind la picioarele mele. M-am întins din nou, gândindu-mă cum urma să ajung la Bruxelles şi că probabil ea nu avea să fie acolo.

A doua zi către amiază, eram în Bruxelles. În ziua aceea nu ploua, ci, dimpotrivă, era cald, o zăpuşeală neplăcută, de parcă se apropia furtuna. Am găsit cu greu hotelul pentru tineret şi, după ce-am aflat că ea nu era acolo, şi nici nu fusese, am fost din nou nevoit să găsesc drumul pe care să ies din oraş, fiindcă nu ştiam unde altundeva aş fi putut-o întâlni într-un oraş atât de mare. Dar încotro?

Am ales Luxemburgul, şi de ce nu la o adică, aveam pretutindeni aceleaşi şanse.

Pentru micul autostopist pornit la drum, un oraş mare pe traseu este o pacoste. Oraşele în care niciodată nu rămâi, precum Lille, spre exemplu, sau Saint-Étienne, îţi mănâncă o groază de timp. Timp consumat întrebând în ce direcţie să mergi, luând-o pe drumul greşit şi apoi pe drumul bun, înainte de a ajunge de cealaltă parte a oraşului, din nou în siguranţă pe drumul cel mare. O ocazie până la Wavre, o ocazie până la Namur. Străbaţi nume, se face mai cald şi un oraş nu este nimic mai mult decât arşiţă şi case, greutatea unui rucsac şi oboseala.

Apoi iarăşi o ocazie. Vorbeşti. Dar bărbatul acesta povesteşte ceva. L-a părăsit nevasta. De ce îmi spune asta mie? Pentru că nu mă cunoaşte. El îşi

va continua drumul, eu rămân pe loc. De ce nu mi-ar spune? Sunt doar un trecător, îl alină.

Cu douăzeci de kilometri înainte de Marche, face la stânga. Se înserează de-acum, iar pe aici este frumos. Copacii aceştia sunt molizi şi când îmi continui mersul apare un castel. Străluceşte înconjurat de apă, iar acolo unde zidurile o întâlnesc, tufişurile din tul se mişcă de la o ceaţă fină, de parcă ar vrea prin unduitul lor copilăresc să estompeze liniile clar conturate şi să spună că acest castel este o floare, plutind pe suprafaţa neclintită a apei, care pare a-şi ţine respiraţia.

Acum nu mai trec maşini pe lângă mine, iar eu mă gândesc că mă va înconjura castelul, apucându-mă dulce pe la spate, dar acesta se leagănă puţin – de la ce vânt? – plutind pe apă, privindu-mă prin ochii mari ai ferestrelor sale.

O maşină rupe vraja. Este un camion şi opreşte fără ca eu să i-o fi cerut.

– Vous allez où? strigă bărbatul de la volan.

– Luxembourg!

– Allez! Montez!

Mai târziu nu mai vorbim franceză, ci germană. Omul este mort de oboseală.

Plecase în dimineaţa aceleiaşi zile din Remich, cu o încărcătură grea de butoaie cu vin, pe care le dusese la Antwerpen, ca să aducă unele goale înapoi. Acum este pe drumul de întoarcere şi este obosit, aşa că-i aprind eu ţigările şi i le pun în gură, de parcă-i un copil mic pe care trebuie să-l ajuţi să mănânce. Mă roagă să-i vorbesc, pentru că îi este teamă să nu adoarmă. Iar eu îi vorbesc, dar trebuie să-mi ridic glasul, pentru că altfel nu mă poate auzi în zgomotul butoaielor din spate şi sunetul greu al motorului.

Strig până ce-mi răguşeşte vocea şi mă usturǎ gâtul, iar el ascultă şi răspunde, despre vreme, despre drumuri şi oameni. În Marche se opreşte şi bem bere. După ce trecem de Marche, o porţiune mare de drum este în reparaţie şi văd cum i se prelinge transpiraţia pe faţă, absorbindu-i-se în

haine, când îşi forţează camionul greu pe o singură bandă cu nisip şi pietriş, cu luminile sfredelind înaintea noastră, cucerind noaptea metru cu metru. După aceea ne oprim iarăşi ca să bem ceva şi tot aşa. Conduce o bucată de drum şi, pentru că i se închid ochii de somn, ne oprim din nou şi bem într-una din cafenelele acelea micuţe de la marginea drumului, unde el vorbeşte cu oamenii. Aceştia îl cunosc, trece adesea pe aici. De două ori pe săptămână, lupta cu ultimii o sută de kilometri. Condus, oprit, intrat într-o lume mică, formată din lumină şi băutură, iar dacă mai sunt şi alţii, un scurt biliard.

– Au revoir, Madame, au revoir, Monsieur, şi apoi iar la volan – până ce ochii ameninţă să se închidă, grei şi înşelători, iar strânsoarea uriaşului volan slăbeşte. În Steinfort bem un pahar de Remicher, dar, înainte ca el să înceapă al doilea joc de biliard, hotărăsc să sun la hotelul pentru tineret.

– Cine e acolo?

Vocea este îndepărtată.

– Vanderley, spun.

– Cine?

– A venit cumva la dumneavoastră o fată cu chip de chinezoaică?

– Ce?

– O fată chineză. Chi-ne-ză.

Dar deja nu mai primesc nici un răspuns. Deci acolo n-a ajuns, altfel nu s-ar fi gândit vocea aceea că sunt beat sau mai ştiu eu ce.

Când ne aflăm iarăşi pe drum, conducând mai departe spre Luxemburg, îmi trece prin minte gândul că de fapt nu mai este nevoie să mă duc acolo – dar bărbatul mă întreabă unde anume în Luxemburg trebuie să ajung, iar eu îi răspund:

– Bulevardul Marea Ducesă Charlotte.

Căci strada aceea sigur există şi n-aveam idee unde altundeva m-aş fi putut duce.

Încă a făcut şi un ocol pentru mine, ca să mă lase la colţul bulevardului, după care a plecat. Am aşteptat până ce n-am mai auzit maşina şi tăcerea s-a închis iarăşi peste case.

Apoi am început să merg încet înapoi spre centru, pentru că acolo aveam să găsesc sigur o plăcuţă indicatoare spre Paris. Şi poate că acolo aş fi fost, dacă nu o întâlneam pe Fey. Ajunsesem deja în afara oraşului, unde încep pădurile. Din noapte nu mai rămăsese prea mult timp, aşa că ploua, fiindcă ploaia este mai aproape de noapte decât orice altceva. Fey a oprit mica ei maşină sport în faţa mea şi mi-a luminat chipul cu o lanternă. A spus brusc:

– Dans Arles, où sont les Alyscamps.

Iar mie nu-mi mai păsa că ştie, sau cum şi de ce ştie şi ea; mi-am dat rucsacul jos, punându-l pe bancheta din spate, în timp ce ea întorcea maşina. Ne-am întors cu maşina, tot prin Luxemburg, la casa aceasta (Asta nu-i casă, am spus când am intrat cu maşina pe drumul de acces, şi nici măcar nu ştiu cum te cheamă. Fey, a zis ea. Era o ruină), la veranda aceasta pe care mă aflu eu acum, după ce-am cules amândoi flori, şi mă uit la ploaie ca la un prieten. De ce nu m-aş duce să mă joc cu ploaia?

– Da, mi-a spus aceasta, vii să te joci cu mine?

Şi am plecat împreună. Mi-a arătat cum face apa canalului să se desfacă şi florile să se strângă. Pretutindeni o lua repede înaintea mea, bătând uşor cu mâinile sale mici în tufişuri.

– Ia-mă pe umeri, spunea ploaia, ia-mă pe umeri, şi asta am făcut. De aceea eram atât de ud când Fey a strigat că sosiseră ceilalţi.

3

N-aş putea spune exact de ce, dar mă făcea să mă gândesc la calcar. Când am ajuns sus, el stătea în faţa oglinzii.

– Ce faci? l-am întrebat.

– Mă prefac că sunt Narcis, a spus.

Vocea îi era seacă şi surdă, ca şi cum cineva ar fi frecat două pietre de calcar una de alta.

– Mă prefac că sunt Narcis, a spus, îmi place. Narcis dans les Alyscamps.

Şi a râs de parcă, tăios şi uscat, calcarul se urnea din loc.

– Cum de ştii tu asta? l-am întrebat.

A râs din nou, spunând:

– Un oarecare Maventer.

Fey şi celălalt băiat, care era înalt şi gras, stăteau la masă.

– Bună, bună, mi-a spus acesta, să-l asculţi cu atenţie, a trecut prin multe şi ştie multe.

– Dar tu cine eşti? am întrebat. Nu te cunosc.

– Sargon, a răspuns el, dar mie îmi vine rândul puţin mai încolo.

Băiatul din faţa oglinzii şi-a ridicat sprâncenele, făcând ca ochii să i se bombeze mari, ivindu-se ca nişte flori portocalii, livide şi veştejite, pe albul sterp al chipului său.

– O, Narcis, ce urât eşti, a spus, ţinându-şi mâinile în dreptul capului de parcă nu mai voia să vadă. Dar încă privea cu ochii întredeschişi.

– Mâinile astea sunt reci, a spus, şi, la o adică, moarte. Nu-mi aparţin.

S-a întors şi lugubra strălucire portocalie a ochilor săi m-a încapsulat ca lumina unei demodate lămpi cu abajur.

– Dintre toate membrele, mâna are viaţa cea mai independentă, a şoptit el. Ştii versurile acelea de Wildgans... ich weisz von deinem Körper nur die Hand... uite, trăieşte.

Ne-am uitat la mâna pe care o pusese pe masă, dar ea zăcea încă acolo, albă şi moartă. Mi-a vorbit din nou.

– Eu, sau degrabă cazul meu special poate fi clasificat în mai multe feluri.

A mers către oglindă şi a scris cu degetul pe ea de parcă scria la tablă, dar pe suprafaţa oglinzii nu apărea nimic.

– Înţelegi ce scrie? a întrebat.

– Nu, am spus.

– Ai nişte săpun? i s-a adresat lui Fey, iar aceasta i-a dat săpun, astfel încât a putut scrie pe oglindă: morbus sacer.

– Boala sfântă? am întrebat.

El a dat aprobator din cap înspre mine, şi-a ţuguiat buzele şi a spus:

– O sfinţenie periculoasă, sfinţii sunt periculoşi pentru cei din jurul lor, iar ca omagiu adus sfinţeniei, oamenii din Evul Mediu au denumit ei un pericol ca fiind sfânt, morbus sacer, epilèpseia.

A scris cuvântul pe oglindă: hè epilèpseia şi dedesubt, de trei ori acelaşi cuvânt: aura, aura, aura.

Lângă fiecare dintre aceste ultime cuvinte a desenat ceva, un ochi, o ureche, un nas.

– Alege una, a spus.

Dar eu am rămas pe loc, pentru că nu înţelegeam nimic.

– Nu sta, a strigat el, alege una.

Dar vedeam că nu e cu adevărat furios, ci doar pe punctul de a izbucni în plâns, de aceea am arătat cu degetul spre aura lângă care se afla un ochi.

– Cum ai ştiut? m-a întrebat şi a ieşit din cameră, dar băiatul pe care îl chema Sargon a luat-o după el strigând:

– Heinz, vino înapoi, hai, măi Heinz, e doar din întâmplare.

Fey s-a ridicat şi a venit lângă mine. Şi-a pus o clipă braţul în jurul meu.

– Sunt nebuni, a spus, dând drumul la nişte apă să curgă într-o găleată, ca să cureţe la loc oglinda. Până acum am auzit povestea de două ori deja, aşa încât ţi-o pot spune şi ţie. Asta, a zis, arătând spre hè epilèpseia, asta are el şi cu asta basta. Începutul unei crize se numeşte aura, zice el. Durează numai puţin de tot, o secundă sau aşa ceva. Unii aud foşnete sau fluierături, şi a arătat spre urechea desenată, alţii văd flăcări sau steluţe, cum vede el. Asta-i tot.

– Asta nu-i tot, a zis băiatul despre care ştiam acum că se numeşte Heinz, e departe de a fi tot, în definitiv acela este începutul, am verificat eu în cărţi, ca să ştiu întocmai cum decurg lucrurile după aceea.

– Încetează, a spus Fey.

Dar băiatul a continuat:

– Iar apoi cad sau, mai degrabă, în ceea ce mă priveşte, mă prăbuşesc, asta ştiu, pentru că au...

– Taci din gură, a zis Fey.

– Şi după aceea intru în convulsie, una tonică, frumos cuvânt.

A râs şi a repetat cuvântul:

– Tonică.

Fey l-a plesnit peste faţă, însă el râdea în hohote şi se legăna înainte şi înapoi pe scaun, urlând:

– Iar apoi vine cea clonică, şi apoi mă zgâlţâi. Nu e nevoie să mă mai loveşti, i-a spus lui Fey, s-a sfârşit deja. Cel puţin aşa scrie în carte. Un somn adânc, adânc.

Fey a ridicat din umeri şi a continuat să cureţe oglinda.

– Curăţ-o bine, a spus Heinz, curăţ-o bine, altfel nu-l mai pot vedea pe Narcis, or, Narcis şi cu mine am trecut deja prin atâtea lucruri împreună.

Şi-a trecut palmele peste braţe, mângâindu-le de parcă voia să le încălzească, dar carnea îi era rece şi albă.

– Pe vremuri, mi-a spus, voiam să intru la mănăstire, aiaiai. Îţi povestesc din colţul ăla, a zis, îndreptându-se spre colţul cel mai îndepărtat de noi.

– Vreau să stau departe de voi, căci s-a întâmplat demult, pe vremea când nu făceam încă parte din grupul vostru.

Şi-a trecut mâinile peste gură de parcă ar fi vrut să o descânte.

– Cealaltă lume, a zis, era mult mai fericită. În ea, eu eram copil şi eram catolici. Şi după ce l-au transferat pe tata din Bavaria la Hamburg, noi tot mai spuneam rozariul seara înainte de culcare şi Angelus Domini la fiecare masă. Lângă statuia Madonei se aflau întotdeauna flori, iar în dreptul Prea

Sfintei Inimi ardea mereu o candelă mică şi roşie. Prea Sfânta Inimă era minunată în ieftinătatea ei, mama o luase odată de la o piaţă de vechituri cu trei mărci, după ce se spărsese cealaltă, iar tata a colorat el însuşi cu cretă colorată locurile de pe unde era sărită vopseaua.

Pe scurt, eram ceea ce cheamă: O Familie Fericită. După aceea m-am dus la colegiu la carmeliţi. Ah, a zis, trăgându-şi scaunul pe podea de ne-a făcut să tresărim, poate că avem cu toţii o perioadă pe care o numim cea mai fericită din viaţa noastră. Probabil că nu era aşa şi eram pe atunci tot atât de nefericiţi pe cât suntem în momentul când o spunem, dar aşa stau lucrurile, ne dorim ca fericirea să se afle mai degrabă în urma decât înaintea noastră: totul devine de nu ştiu câte ori mai simplu. Fericirea mea se află deci într-un sat de provincie. Este un sat mic, iar oamenii erau prietenoşi acolo. În afara satului se află o mănăstire şi pe partea cealaltă a străzii, şcoala.

Du-te şi caută, o să le găseşti, amintirile mele.

Dimineaţa, la şase fără un sfert, băteau clopotele mănăstirii cu un singur sunet sobru. Atunci mă trezeam şi mă uitam cum ceilalţi mai dorm, îndepărtaţi şi câteodată fericiţi, căci unii râdeau şi vorbeau în somn.

La şase fără cinci suna ceasul în chilia supraveghetorului, care era în aşa fel construită încât cel ce se afla în ea putea vedea de acolo cele două dormitoare. La şase şi un sfert, supraveghetorul intra cu clopoţelul în dormitor şi mai pot auzi încă clopoţelul acela sunând, chiar dacă a trecut mult timp de atunci.

Dingdong, dingdong, dingdingdong. Stătea în uşa chiliei, suna şi spunea „benedicamus domino“, iar noi răspundeam „deo gratias“, după care trecea pe lângă paturi şi trăgea cuverturile de pe cei care dormeau încă sau se prefăceau că dorm.

Toate sunetele acelea! Pentru că, după ce suna clopoţelul şi dădea deşteptarea, călugărul mergea pe lângă chiuvete, trăgând de nişte frânghii lungi pentru a închide ferestrele de sus.

După ce termina la noi, se ducea în dormitorul celor mici, unde stătuserăm şi noi la început, până să ajungem la Sintaxă sau Retorică, şi de departe puteai auzi clopoţelul din nou, iar apoi zgomotul ferestrelor închise, pac, pacpac.

Dar în momentul acela eu mă aflam de mult la chiuvete, pentru că aveam o înţelegere cu mine însumi. Erau din aceia care erau tot timpul primii la chiuvete şi care mai citeau după aceea câte ceva în pat, dar eu mă spălam şi mă îmbrăcam în cinci minute, după care pândeam momentul când supraveghetorul nu era atent la noi. De obicei mergea în sus şi în jos prin sală, citindu-şi breviarul, aşa încât, atunci când era cu spatele la mine, ieşeam iute din sală. Dormitorul nostru se afla la mansardă, aşa că trebuia să cobor multe scări pentru a ajunge în grădină, având întotdeauna grijă să nu mă prindă cineva, pentru că era interzis să te duci în grădini înainte de mesă. De fapt, nu erau grădini, ci două terenuri. Terenul Mare şi Terenul Mic.

S-a întrerupt din povestit şi s-a ridicat în picioare. În dreptul ferestrei bătute în cuie s-a oprit şi a început să o râcâie cu unghiile, un zgomot groaznic.

– Terenul Mare, a şoptit el.

S-a întors şi ne-a privit, iar ochii îi clipeau precum un semafor portocaliu pericolpericolpericol.

– Terenul Mare, Terenul Mic, ce vă priveşte pe voi? De fapt, pentru ce ascultaţi? Vă pasă vouă dacă mă furişam eu pe lângă zidul cu rastele de bicicletă de pe locul de joacă, fiindcă trebuia să verific mai întâi dacă nu era vreun părinte care îşi citea breviarul pe acolo?

S-a întors la scaunul lui.

– Am răsfoit odată o revistă de teozofie şi n-am înţeles ce scria acolo. Fiecare disciplină, fiecare religie, fiecare grup are jargonul său propriu. Aveam şi noi unul, dar era un jargon compus din cuvinte obişnuite.

Copacul. După ce treceai de Terenul Mare şi o luai la stânga pe cărarea care înconjura Terenul Mic, cel de-al treilea copac era Copacul.

– Duceţi-vă şi săpaţi, ne-a spus din nou, o să le găsiţi. Nişte cutiuţe ruginite de ţigări, cu mese în ele. Partea vorbită a meselor ţinute în biserică este formată din rugăciuni care sunt aceleaşi în fiecare zi şi rugăciuni care se schimbă în funcţie de zi, care sunt specifice unei anume sărbători sau intenţii.

Eu eram membru al comisiei pentru mese, care avea drept sarcină scrierea de rugăciuni în latină, în analogie cu rugăciunile adevărate, pentru intenţii mai profane ale celorlalţi elevi. Am scris o grămadă de rugăciuni pentru a aprinde iubirea în sufletul lui N.N., văzută pe strada cutare... pentru X, sau pentru a înlătura eventualitatea unei testări. Oremus, amorem magnam quaesumus Apollone, mente puellae infunde... et cetera. Apolo, pentru că se convenise de comun acord ca aceste rugăciuni să fie închinate numai vechilor zeităţi greceşti, fiindcă unii se temeau că altfel ar fi fost sacrilegii. Rugăciunea, care era plătită cu dulciuri sau cârnaţi, trebuia purtată ca o amuletă pe piept, iar când favoarea era dobândită, rugăciunea era îngropată ceremonios sub Copac, într-o cutiuţă din tinichea pentru ţigări, evenimentul având ca martori doar un număr foarte mic de iniţiaţi.

A fost deci o vreme în care eu eram fericit fiindcă stăteam lângă un copac, cu alţi câţiva băieţi, şi îngropam o cutie mică din tinichea, cu o hârtiuţă înăuntru. Fericit, pentru că beam apoi apă dintr-o sticlă, după ce vărsasem un pic din ea pe pământ, jertfa cu care le eram datori zeilor.

A râs.

– Dacă voi nu eraţi acum aici, dacă aţi pleca acum, aş putea povesti toate astea cu glas scăzut, ca şi cum nu eu aş vorbi, ci altcineva mi-ar vorbi mie. Cineva care mi-ar spune:

– Mai ţii minte cât de ud era totul dimineaţa în grădină? Soarele se năştea de fiecare dată din nou în picăturile de pe iarbă şi flori, de părea că pe verdele din jur începeau să înflorească mici sori noi, până când, în cele

din urmă, grădinile rămâneau fără suflu de-atâta încântare. Iar câteodată ploua şi atunci stăteai sub un copac, pentru că nu aveai voie să-ţi faci apariţia în capelă cu hainele ude fleaşcă pe tine. Şi stăteai acolo sub copacul acela, privind ploaia, şi cântai fiindcă ploua, căci iubeai ploaia, nu-i aşa?

S-a întrerupt din nou, aşteptând până ce a putut vorbi iarăşi cu glasul său obişnuit, fiindcă părea că îi era frică să fie fericit de la o amintire, însă povestea îl lua mereu în stăpânirea ei, vocea i se înălţa iar şi iar din uscăciunea sa de cenuşă, iar el devenea în răstimpuri tânăr şi tulburat ca de o emoţie şi îi străluceau ochii – până ce ne vedea iarăşi pe noi, aducându-i-se aminte de el însuşi.

– Ştiţi, a spus apoi, acum ştiţi şi voi: Terenul Mare, Terenul Mic, Mesele, Copacul. În grădină puteam rămâne numai zece minute, până ce suna clopotul pentru mesă. Acela era pentru mine semnalul să mă întorc repede în dormitor şi să-mi ocup locul în rândurile de băieţi, însoţiţi în spaţiile dintre ei de câte un supraveghetor pentru fiecare rând, mergând în tăcere din dormitoarele în care stăteau fiecare spre capelă, care, ca şi statuile de la noi de acasă, era încântătoare prin urâţenia ei. Ferestrele şi drumul crucii erau banale, iar odăjdiile ieftine, cu excepţia zilelor de sărbătoare, precum Corpus Christi sau Înălţarea, când era altfel. Atunci, zidurile goale şi umede din spatele altarului prindeau brusc viaţă de la frunzele de palmier şi de la flori, iar prin nori de tămâie, împodobiţi cu raze multicolore de lumină solară, închinându-se, rugându-se şi cântând în veşmintele lor grele de brocart cu fire de aur, preoţii umblau ca într-un joc misterios, pentru că mai mult de atât nu era pentru mine, colorat de cânturi gregoriene câteodată melancolice, câteodată exuberante.

Am aşteptat să vedem cum avea să-şi întrerupă această amintire, iar el a spus:

– Poate că atunci nu mi se părea deloc frumos. Poate mă gândeam că preotul celebrant nu are voce sau că florile se veştejiseră deja, sau că aerul era sufocant din pricina tămâiei ieftine. Poate că nu-mi plăcea nici măcar că

eram la colegiu, unde trebuia să te trezeşti la şase fără un sfert şi să mergi într-un şir lung spre capelă, să îngenunchezi acolo aproape o oră cu genunchii goi pe o bancă tare din lemn, iar apoi să te îndrepţi în acelaşi şir lung, tot în tăcere, spre sala de studiu.

Iarna era frig când intram dimineaţa acolo.

Şi-a frecat mâinile de parcă îi era frig, rămânând apoi cu ele în spaţiul dintre spatele său şi spătarul scaunului.

– Ştiu acum de ce trebuie să fi fost fericit pe vremea aceea, mai ales iarna, când băncile erau reci dimineaţa şi noi ne îmbrăcam cu câte haine puteam ca să nu îngheţăm în frigul clădirii. „Noi“, şi de aceea eram eu fericit, pentru că aparţineam acelui„noi“.

Acum nu mai este aşa, acum nu mai aparţin niciunde. Nu aparţin celorlalţi oameni cărora le este frig, pentru că tuturor le este frig în moduri diferite, fiecăruia în propria sa cameră.

S-a îndreptat către oglindă şi i-a dat un brânci, încât aceasta a început să se legene înainte şi înapoi, înainte şi înapoi.

– O, Narcis, a spus, apasă şi tu pe un buton, sunt atât de multe: unul pentru Marea Plimbare de ziua directorului, sau de sărbătorile mari ale Bisericii. Când eram în clasele mici, în timpul Marii Plimbări ne jucam de-a hoţii şi vardiştii prin pădure. În clasele mai mari, hotăram soarta lumii.

Un alt buton: recreaţia obligatorie pe Terenul Mare, în serile de vară.

Munceam în grădiniţele noastre, sau jucam badminton, iar câteodată citeam pe băncile de sub plopi sau mergeam de-a latul cărării, şase paşi înainte, şase înapoi. După aceea n-am mai văzut niciodată pe nimeni mergând cu spatele. După aceea a venit războiul.

Lui Narcis nu i s-a permis să intre în armată. Nici măcar armata asta nu-l voia pe Narcis.

– Nu, Narcis, au spus. Eşti bolnav. Nu-i vorbă, lepădături vrea statul, dar tu eşti bolnav, de tine ne este frică. Morbus sacer. Amin.

– Frică, a spus Heinz în oglinda care se legăna încă. Frică, aiaiai.

S-a vorbit prea mult despre război. Chiar şi acum mai sunt oameni care cred că trebuie să scrie cărţi despre război. Despre bombardamente. Eu le-am trăit. Despre incendii. Le-am văzut. Despre mame şi taţi morţi, nu morţi aşa, pur şi simplu, nu, ci distruşi cu adevărat, făcuţi bucăţi. Am avut şi eu. Despre tineri sălbăticiţi, copii neglijaţi. După aceea, am fost şi eu unul dintre aceştia. Despre bandele dintre dărâmături. Din care făceam şi eu parte. Dar ce să-i faci?

Eu m-am gândit ca, în ceea ce mă priveşte, să fac un salt înapoi şi să las alte amintiri să predomine.

Ce să-i faci? Mi-am făcut uriaşul pas peste tot Hamburgul acela fără suflare, ars şi devastat, până ce am ajuns să umblu din nou pe coridoare când suna un clopot, până ce cântam în cor, când suna un clopot.

Bineînţeles că pot fi determinat, în orice caz, cât de cât. Sensus clericus, de exemplu, o aproximare bunicică. M-am îndreptat deci într-acolo, plătindu-mi călătoria cu bani furaţi. Îţi poţi imagina?

A luat oglinda în poală şi s-a uitat în ea.

– Acum râd, a spus. Acum râd, şi şi-a trecut degetele de-a lungul feţei. A trecut de-acum, a râs el, ridurile astea au dispărut.

O, nu sunt încă frumos, dar strălucesc, ochii mei sunt încă urâţi, dar acum sclipesc, căci mă aflu pe drumul spre copilăria mea, m-am depărtat deja de oraşul unde m-a adus trenul din Hamburg. Se înserează şi e ajunul Crăciunului, iar eu strălucesc în geamuri. Afară totul este stăpânit de singurătate, iar în spatele singurătăţii se află un sat, unde trebuie să cobor. După sat, singurătatea ia din nou totul în stăpânirea sa.

A nins şi liniştea şopteşte sub paşii mei.

Nu mă poate contrazice nimeni – zăpada trebuia să facă parte din peisaj şi se impunea să scârţâie uşor sub încălţările mele. Trebuia să fie lună, era atârnată pe cer pentru mine, fiindcă mă întorceam la copilăria mea. Trebuiau să se audă până şi clopotele mănăstirii de călugări trapişti, iar acestea nu băteau pentru Completoriu, ci pentru mine. Mănăstirea era încă

departe, în siguranţă şi mie nevăzută în îmbrăţişarea nopţii, care stătea întoarsă cu spatele la mine. Şi, undeva înăuntrul ei, un călugăr trăgea de o funie, neştiind că o face pentru mine. Nu este vina mea că eu nu veneam la mănăstire împins de imboldul care îi făcea pe alţi bărbaţi să intre acolo. Ceilalţi îl iubeau pe Dumnezeu, ştiu cu siguranţă, pentru că am văzut-o, dar sincer, sincer eu nu-l cunoşteam pe Omul acela. Ceilalţi se aflau acolo pentru a se ruga ca lumea să se întoarcă la Dumnezeu şi pentru a plăti pentru păcatele omenirii în faţa acestuia, dar eu credeam că oricum nu avea să ajute la nimic şi că lumea urma să continue liniştită să păcătuiască şi să nu se întoarcă la Dumnezeu.

Din punctul de vedere al călugărilor, dacă aceştia ar fi ştiut ce gândesc, eu aş fi fost un impostor, un blasfemator. Din punctul de vedere al lumii eram un idiot, tout court.

Bine, era viaţă grea. Să te scoli noaptea la ora două ca să meditezi şi să reciţi Oficiul Lecturilor şi Laudele de dimineaţă, dar eram fericit, fiindcă păşeam într-un şir lung şi alb de călugări, tăceam, posteam, cântam şi munceam pământul. Aparţineam şi eu acestui grup.

Aveam şi eu capul ras şi o sutană albă cu glugă şi mâneci până la pământ – şi dacă nu eram nevoit să mă uit în breviar, pentru că era un psalm cunoscut, care se cântă în fiecare zi, mă vedeam, de la înălţimea scaunului de cor, pe mine însumi pe partea cealaltă, răspunzând după ce-mi cântasem versul. Cât era ziua de lungă eram încercuit de mine însumi, pe mine însumi mă vedeam în timpul Liturghiei orelor, pe coridoare, în refectoriu. Eram ca un actor într-un rol permanent, pe care nu mi-l mai putea lua nimeni.

Eram de trei luni acolo când am avut prima criză.

Mă despărţeau mai mult de şase ani de hirotonisirea mea. Dar n-a mai avut loc nici o hirotonisire.

– O, Narcis, au spus, eşti bolnav. Şi nu putem hirotonisi preoţi care sunt bolnavi. Înseamnă că Dumnezeu te-a sortit lumii după cât se pare. Pa, Narcis, pa, pa.

A aruncat o cutie de chibrituri în tavan şi a spus:

– Ah, Tu de-acolo de sus, dacă exişti, nu mă puteai lăsa de dragul perseverenţei mele? După aceea am mai fost în două mănăstiri, mici şi izolate – până ce nu s-a mai putut, pentru că se stabilizase situaţia de după război şi nu mai puteam profita de confuzia din organizaţie. Mă ştiau, se scrisese despre mine, sfârşit.

A venit spre mine, făcându-mă să mă gândesc mai mult ca niciodată la calcar şi la tot de este arid şi neroditor.

– Acum ştii cine sunt, a spus, dar de ce mă aflu şi eu aici nu, sau ce legătură am eu cu fata aceea. Poate că ştii de ce fac autostopul prin Europa, dacă mi-ai înţeles povestea. Închipuie-ţi atunci că am trecut şi eu prin Arles, où sont les Alyscamps.

– Iar acolo avem încă o poveste, a zis el brusc, cu un alt glas, arătând către băiatul care se prezentase ca Sargon.

– Nu, nu vreau s-o aud. Nu vreau să mai aud nimic, am spus eu, îndreptându-mă către salteaua pe care dormisem cu o noapte înainte.

– Trebuie să asculţi, a sunat glasul lui Sargon de după draperie, pe mine nu e nevoie să mă vezi, dar trebuie să asculţi.

– Nu, am strigat, dar el a început:

– Poate o să fii dezamăgit că de fapt mă cheamă John, şi nu Sargon. Mi-am spus aşa după celebrul rege asirian Sargon al II-lea, care a supus Samaria în anul 722 î.H. De altfel, n-am făcut-o din cauză că a supus Samaria. În primul rând, lucrurile astea sunt atât de relative după câteva mii de ani – şi, de altminteri, nu diferă cu nimic de faptul că Tiglatpalasar I a cucerit ţinuturile din împrejurimi pe la 1200 şi al III-lea a ocupat Babilonul, că Sargon a supus Siria, iar Assur chiar şi Egiptul, tot aşa cum l-a eliberat Psammichetus din nou, că Babilonia a fost recucerită de chaldeieni sau că medul Cyaxares a distrus Assur în 164 şi Ninive doi ani mai târziu, într-atât de temeinic încât scumpul nostru Xenofon nici măcar n-a mai auzit

vorbindu-se despre ele. Nu, nu de aceea am făcut-o, ci aşa, pur şi simplu, pentru că mi s-a părut un nume frumos. Asculţi? m-a întrebat. Asculţi?

– Da, am spus, ascult.

– E vorba de crainică, de vocea ei, de acolo a pornit povestea mea, deşi nu mai ştiu cu exactitate când am descoperit că asta mă ţinea în viaţă. Ţi se pare ciudat? m-a întrebat din partea cealaltă a draperiei, care se legănă din cauza mişcării sale pe lângă ea, să fii ţinut în viaţă de vocea crainicei?

Poate că era într-adevăr ciudat, poate că mi s-a părut şi mie însumi aşa, când m-a întrebat cineva pentru prima oară de ce dădeam drumul la radio pentru ştirile de la ora opt, după ce le auzisem deja pe cele de la şase şi de la şapte.

– Întotdeauna fac asta, am spus eu atunci, dar mi-am propus în sinea mea ca în ziua următoare să nu ascult ştirile de seară decât o singură dată.

Şi în mod sigur aveam de gând să n-o fac, dar, când s-a auzit ultima bătaie a ceasului la ora şapte, m-am îndreptat pur şi simplu spre radio şi i-am dat drumul.

De ce n-aş asculta, dacă îmi face plăcere? mi-am spus. Şi ce făcusem la început neintenţionat, cerul ştie pentru cât timp, făceam acum intenţionat. Dimineaţa mă sculam devreme ca să ascult primele ştiri şi adeseori întârziam la serviciu pentru că dorisem să ascult încă o parte din ştirile de la ora opt.

Conducerea m-a ameninţat că voi fi dat afară, dar nu mi se părea ceva grav, voiam să fiu dat afară, căci biroul meu era în centru şi la prânz nu puteam ajunge până acasă, aşa încât pierdeam tot timpul ştirile de la ora unu.

S-a oprit. Îl vedeam printr-o crăpătura a draperiei. Sprâncenele i se îngrămădeau în două smocuri groase şi blonde sub fruntea de stofă, formând împreună cu pleoapele violete şi căzute, de deasupra obrajilor proeminenţi, un inel de protecţie în jurul ochilor săi cenuşii şi lipsiţi de forţă, bătând în retragere.

Am întrebat dacă povestea se terminase. Lăsată şi imprecisă, gura a început din nou să vorbească:

– Nu s-a terminat, a spus, dar cred că nu înţelegi, şi nici nu cred că un altul ar putea înţelege: am fost fericit când m-au dat afară, eram liber pentru a construi un ritual în jurul mitului meu: vocea.

Am făcut economii pentru un fotoliu splendid şi, odată ce l-am cumpărat, l-am aşezat drept în faţa radioului. Se ascultă ştirile, cu lumina stinsă şi o lumânare care înfrumuseţează totul. Ah, nu eram eu fericit?

Vocea trecea peste mine, venea în spatele meu, lângă mine, de o parte sau alta a locului unde stăteam, bună, spunea vocea, bună, şi mă atinge, mă ia cu ea, mă mângâie, umplând camera şi semiîntunericul până ce nu mai aud cuvintele şi plutesc pe ele, pe sunet, ca într-o barcă mică, fără nici o destinaţie, şi este camera mea, a mea, aceea în care vocea se răspândeşte în evantai, ca o mireasmă.

Acum îmi dau seama că mă aflam probabil în pragul nebuniei, dar atunci? Da, noaptea visam vocea, dar nu erau nişte vise plăcute.

Mă vedeam pe mine însumi dormind într-o cameră al cărei centru alb şi strălucitor eram. În jurul meu se mişca respirând o lumină albăstrie.

Fiindcă visul era mereu la fel, ştiam că la un moment dat lumina avea să se oprească şi să încremenească, să nu mai respire, urmând să cadă apoi la pământ, fărâmiţându-se într-o pulbere înţepătoare, negru-albăstruie. Alb strălucitor şi invulnerabil, eu rămâneam în continuare centrul încăperii, până ce pulberea era călcată în picioare. Pentru că, deşi nimic nu devenea vizibil, centrul se deplasa subit de la mine înspre locul unde pulberea era călcată în picioare. Lucrul acesta începea în fundul încăperii, în dreapta, şi se îndrepta lent către mine şi, cu toate că n-am nici cea mai mică dovadă, sau mai degrabă nu aveam nici o dovadă, bănuiam prezenţa vocii în cameră din momentul în care începea să se audă sunetul de pulbere călcată. Tot în acelaşi timp, în jurul gâtului meu începea să se contureze un lanţ făcut din pietre ascuţite, lunguieţe. Pietrele acelea erau negre, cel puţin la început,

pentru că treptat culoarea se retrăgea din ele, începând să se amestece cu albul feţei mele. După aceea, separarea devenea irevocabilă, pentru că mai jos de lanţ corpul meu rămânea nemişcat şi sclipitor de alb, în timp ce deasupra chipul era viu, ca o mască îngrozitoare, gri, un pământ embrionar care se cutremura şi se zdruncina, spărgându-se apoi lent.

Eu mă aplecam în faţă şi priveam la o stradă lungă, cu case înalte, construite din pietre de un verde gingaş şi încântător. Dar niciodată, niciodată nu puteam intra pe strada aceea. De fiecare dată când încercam, se forma o barieră odioasă, o baricadă făcută din pulberea albăstruie, care mă muşca şi mă rănea. Dacă reuşeam să răzbat totuşi, înaintând mai departe, atunci pulberea se strângea mai înaltă şi mai ostilă, încât chiar şi să mă uit la stradă devenea imposibil.

Nu cred că mă trezeam imediat ce se termina visul, cred mai degrabă că acesta dispărea treptat. Niciodată nu mă supăra câtuşi de puţin în timpul zilei, fiindcă atunci vocea prezentatoarei de ştiri era din nou acolo şi eram ocupat cu pregătirile pentru a o asculta.

Până ce a venit noaptea aceea. Visul decursese ca întotdeauna. Eu mă aflam acolo, strălucitor, în aparenţă invulnerabil – lumina respira şi încremenea ca şi până atunci, se forma pulberea, era călcată în picioare. Totul era normal. Lanţul a apărut în jurul gâtului meu, chipul mi s-a colorat şi s-a deformat iarăşi în mod îngrozitor, după care s-a rupt şi, prin rana dezgustătoare, s-a ivit strada, încântătoare ca întotdeauna; şi, ca de fiecare dată, încercam să intru pe ea, dar încercarea se schimbase de fapt într-o mişcare rituală, pentru că în realitate nu mai încercam de mult, înfricoşat de pulberea înţepătoare care de la prima mişcare avea să mă lovească plină de răutate. De această dată însă nu era nici o pulbere şi puteam intra pe stradă. Îmi era frică.

Obţinerea unui lucru îndelung căutat inspiră la început teamă. Lăsând la o parte verdele caselor, aceasta era lumea obişnuită. Şi totuşi era învăluită de o duioşie indefinibilă, care mi-a risipit încetişor teama şi a făcut loc unei

exaltări pline de bucurie. Am început să cânt, am cumpărat de undeva flori şi brusc mi-am dat seama că acesta nu era un oraş neobişnuit. Aceasta este faţa lucrurilor atunci când eşti fericit, m-am gândit, lumea este tot timpul aşa, noi o zugrăvim cu propriile noastre culori ale fricii sau nefericirii – dar, de fapt, lumea este tot timpul aşa. De aceea, şi vocea lui a şovăit de după draperii, de aceea îmi este şi atât de greu să descriu lumea aceasta, pentru că ar trebui să mă descriu pe mine însumi, căci lumea îşi însuşeşte culorile noastre.

Mă întrebam de ce aş fi fericit în această lume. Casele erau înguste şi înalte, iar câteva aveau jardiniere cu gălbenele şi muşcate pe pervaz, dar în toate oraşele este aşa.

Încetul cu încetul, străzile au devenit mai înguste, iar casele mai joase şi mai vechi.

Şi acolo m-am întâlnit cu pasărea paradisului.

– Bună, Janet, i-am spus.

Dar Janet m-a privit nemişcată, cu mărgelele ei moarte. (Pe strada aceea se jucau copii şi un bărbat făcea muzică pentru bani, ia seama, şi aceste lucruri se întâmplă în toate oraşele.)

– De cât timp stai tu în vitrina aia? am întrebat-o. Te-ai cam prăfuit. Adevărul e că a şi trecut mult timp de când Mary-Jane şi cu mine ne-am jurat solemn credinţă Până Ce Moartea Ne Va Despărţi, aici, în faţa acestui magazin, cu tine şi cu celelalte animale împăiate ale lui Mr. Lace drept martori.

O, Janet, i-am spus, nu privi atât de mort, în definitiv, erai prietena noastră, partea de încheiere a pactelor noastre, răbdătoarea ascultătoare a monoloagelor noastre vesperale.

La urma urmelor, lângă tine ne-am cunoscut, Mary-Jane şi cu mine, când, cu nasurile lipite de geam, ne uitam amândoi cum te pune Mr. Lace în vitrină.

– Ce răutate, a spus Mary-Jane.

– Da, am răspuns eu.

– O cumpărăm?

Am hotărât să te cumpărăm şi am intrat în magazin. Îmi amintesc aerul uscat şi mort, clinchetul clopoţelului de la intrare şi apoi paşii mici şi repezi ai lui Mr. Lace.

Dar nu erai de vânzare, a spus gura dintre riduri şi cute, erai un exemplar foarte rar şi erai deci foarte scumpă, iar noi aveam împreună doar şapte şilingi. Am înfiinţat atunci o asociaţie, Mary-Jane şi cu mine.

AEJ, Asociaţia pentru Eliberarea lui Janet.

– Mai am încă registrul de casă, a spus Mary-Jane din spatele meu.

– Douăzeci şi trei de şilingi şi şase peni? am întrebat eu, iar ea a aprobat din cap că aşa era.

– Te-ai făcut frumoasă, am spus, căci puteam vedea lucrul acesta în reflexia ei în geam, iar rochia aceea este frumoasă şi ea.

M-am întors şi am sărutat-o pe frunte.

Ea a râs.

– Am făcut-o din bucăţi de material luate de pe abajururi vechi de lampă.

– E frumoasă, am zis, dând apoi mâna cu ea şi înmânându-i florile pe care le cumpărasem.

– Bună, Janet, am spus amândoi, venim să te luăm acum.

Mă aşteptam să se audă încă clinchetul clopoţelului, iar aerul uscat şi mort tot mai sălăşluia acolo.

– Nu, a spus Mr. Lace, nu pot vinde pasărea aceea, o păstrez pentru doi copii de aici din vecinătate, care strâng bani ca să o cumpere.

– Aceia suntem noi, Mr. Lace, a şoptit Mary-Jane, am crescut.

– A, da, a zis el, a, da.

A ridicat-o cu grijă pe Janet din vitrină şi a început să scuture praful de pe ea cu mânuţele lui din marmură deteriorată de vreme.

După care şi-a încleştat mânuţele pe trupul păsării, precum o ornamentaţie superfluă din epoca victoriană.

– Să aveţi grijă cu ea.

Vocea i s-a alterat cu un mic sunet ciudat şi scâncit, care s-a lovit de tăcerea prăfuită a animalelor.

– Hai, plecaţi acum, a spus, trăgându-şi cu o mică smucitură mâinile de pe pasăre, de parcă îi fuseseră lipite de ea.

– Cât e ceasul? am întrebat-o pe Mary-Jane.

– E seară.

Şi am mers pe jos în părculeţ, iar eu o purtam pe Janet, pasărea paradisului, pe braţul stâng.

– De ce nu te-ai întors niciodată? m-a întrebat Mary-Jane. De ce n-ai scris niciodată?

– Nu întreba, am spus. Nu întreba nimic.

– Azi a murit pastorul Thubbs, a zis şi, pentru că eu nu i-am dat nici un răspuns, a crezut probabil că nu-mi păsa şi a continuat:

– Era ajutorul predicatorului, pe vremuri. Nu-ţi mai aminteşti că te duceai şi la slujbele din alte cartiere dacă ştiai că este rândul lui la predică? Eram aşa de geloasă pe el, fiindcă credeam că ţii mai mult la el decât la mine – pentru că, atunci când vorbea, te vedeam şezând din banca fetelor, dar tu nu te uitai niciodată la mine, părea chiar că nu mai aparţineai grupului celorlalţi băieţi şi stăteai între ei ca un străin, cineva căruia i s-a întâmplat ceva deosebit.

– A murit? am întrebat.

Ea a dat din cap în semn că da şi acesta a fost sfârşitul visului meu. Am văzut-o devenind tulbure, estompându-se. Curbele şi trăsăturile graţioase ale chipului ei de alabastru s-au însufleţit încă o dată deasupra delicatului roşu-portocaliu decolorat al rochiei sale, după care a plecat de lângă mine ca o statuie mică şi abătută, cu un buchet de flori şi o pasăre a paradisului împăiată drept ornamente fără noimă.

De această dată, trezirea a fost altfel. Nu eram fericit şi nici măcar nu am pus scaunul în faţa radioului. Nu atât amintirea visului era aceea care mă umbrea şi mă întrista, ci mai degrabă conştiinţa unei erori făcute pe undeva, iar acest lucru nu se schimbă, pentru că atunci când prezentatoare de ştiri, moartă într-un accident de maşină, era îngropată de câteva zile deja, nu-mi mai rămăsese decât conştiinţa acelei greşeli care trebuie să fi fost comisă pe undeva.

Acum o visam noaptea pe Mary-Jane, dar fără introducere. Devenise uşor să intri pe strada noastră şi să ajungi până în faţa vitrinei lui Mr. Lace. De această dată, Mary-Jane venea cu Janet sub braţ şi ne plimbam.

– Pastorul Thubbs o să fie înmormântat mâine, mi-a spus ea a doua zi.

În celelalte zile a zis:

– Pastorul Thubbs a fost înmormântat azi, am fost la înmormântare.

Casele ciuleau urechea, verzi şi nemişcate, deşi poate nici măcar la ceea ce spuneam noi, în definitiv casele ştiu lucrurile acestea. Iar ea purta rochiile ei tocite, făcute din mătase delicată, roşie-portocalie, şi în fiecare zi îl înmormânta din nou pe pastorul Thubbs, în timp ce vântul îi sufla prin păr şi zbârlea penele moarte ale lui Janet, de parcă era vorba despre cu totul altceva.

Seri erau destule în oraşul acela. Se scoborau sfielnice şi un pic nesigure la pământ, pentru a umple totul cu un întuneric prietenos, în care Mary-Jane putea spune:

– Azi se face o săptămână de când l-au îngropat pe pastorul Thubbs, tu ştii că există discuri cu el? Vocea pastorului Thubbs se află undeva, tot atât de departe şi de îngropată ca şi pastorul însuşi. Nu e ciudat, vocea pastorului Thubbs pe o placă rotundă şi neagră?

– Nu, am spus eu, nu e ciudat.

Iar când m-am trezit în acea zi, m-am hotărât să mă duc pe strada unde locuisem pe vremuri şi unde magazinul lui Mr. Lace probabil că se afla încă.

Poate că trebuia să mă fi dus mai demult?

Strada era departe şi greu de găsit, pentru că trecuse atât de mult timp de atunci. Casele nu sunt verzi, m-am gândit, şi asta m-a făcut să sufăr, căci nici măcar melancolice nu erau, ci murdare. Era o stradă a sărăciei, pe care draperiile ascundeau interioare dezolante. Copiii se jucau, pentru că ei se joacă întotdeauna şi pretutindeni, dar era un joc de-a înşfăcatul unul de la altul, în strigăte răguşite.

– Magazinul lui Mr. Lace îl ştii? l-am întrebat pe un băiat.

– Nu, a spus el, aici nu-i nici un Mr. Lace.

Ceilalţi copii s-au apropiat de noi.

– Era un magazin pe colţ, am zis.

Nu, nu era nici un Mr. Lace pe colţ.

– Ce fel de magazin era? au întrebat copiii.

– Un magazin cu păsări moarte.

– E unul aici, cu o singură pasăre moartă, la ultimul colţ.

M-am îndreptat într-acolo şi am văzut-o pe Janet, singură şi puţin ridicolă, stând printre produse ieftine de băcănie.

– Bună, străinule, a spus vocea ei în spatele meu, pentru că, deşi nu era vocea din vis, ştiam că ea trebuie să fi fost.

– Bună, am răspuns, de ce te-ai deghizat?

– Deghizat? a întrebat. Deghizat? Stai un pic, străinule, eşti cel mai glumeţ la tine acasă sau cum?

Nu mă recunoştea şi, dacă n-aş fi văzut-o în vis, poate că nici eu n-o recunoşteam. Se deghizase, ba chiar era tot atât de înaltă pe cât sunt eu acum, căci tălpile pantofilor ei erau groase, iar tocurile prea înalte. Peste primele semne ale declinului, se machiase prea mult pe faţă, iar părul îi cădea într-o şuviţă umedă pe frunte.

– Ai bani, străinule? a întrebat.

– Da, am spus, hai cu mine înăuntru.

Bărbatul din spatele tejghelei a salutat, dar s-a uitat zeflemitor la ea.

– Cu ce vă pot ajuta?

– Pasărea aceea, aş dori să cumpăr pasărea aceea.

Bărbatul m-a privit.

– Mult am mai aşteptat, a spus el. Când am preluat afacerea asta de la Mr. Lace acum mai bine de zece ani, m-a rugat să las creatura aceea în vitrină, fiindcă erau doi copii din cartier care strângeau bani ca s-o cumpere. Într-o bună zi, copiii aceia aveau să vină în mod sigur la mine şi iată-i. Pe unul din copii îl cunosc, pot spune.

– Taci din gură, a spus ea din spatele meu.

– ... iar pe celălalt copil nu-l cunosc, a continuat el cu glasul lui subţire şi indiferent. Fapt e că m-am ataşat puţin de pasărea aceea.

– Uite aici banii, am zis, dă-i zor.

– Domnul se grăbeşte, a spus tărăgănat bărbatul, dar a luat-o totuşi pe Janet din vitrină şi a aşezat-o pe tejghea. Mortăciune nenorocită, a zis, lovind pasărea de s-a ridicat praful în aer.

M-am uitat la Mary-Jane.

– Am cumpărat-o, am spus, am cumpărat-o pe Janet – poate că e puţin cam târziu, dar am cumpărat-o.

– Tu de câte ori trebuie să te uiţi până înţelegi? m-a întrebat Mary-Jane.

De două ori, m-am gândit eu, prima oară şi acum. Dar am văzut-o cum trage pasărea de picioare de pe tejghea.

– ’Tu-ţi ’mnezeul, a înjurat ea, hai, valea.

Părea că Janet a scos un ţipăt căzând între noi. Capul i s-a rupt şi s-a rostogolit către îngrozitoarele măruntaie din fân putrezit şi rău mirositor, care i se umflau în afară. Mai moarte ca niciodată, picioruşele tari şi macabre, fixate de scândurica lor, împungeau aerul prin praful care se ridicase ca la căderea unei bombe în miniatură.

– Cară-te, a spus Mary-Jane.

Îmi dădeam seama cum stăteau amândoi în spatele meu, ca două figuri dintr-o pantomimă pernicioasă, când s-a auzit clinchetul clopoţelului la

ieşirea mea pe uşă.

– L-aţi găsit? m-au întrebat copiii.

– Da, am spus, l-am găsit.

De găsit l-am găsit, şi atunci poate că începi să faci autostopul. Cine ştie, poate că în Germania întâlneşti un tânăr care te întreabă dacă n-ai văzut o fată cu chip de chinezoaică. Şi de ce nu te-ai apuca să o cauţi împreună cu el, e un scop, nu? Da, şi atunci poate că stai din nou aici, din când în când, spunându-ţi povestea, aceeaşi poveste de la început, cuiva care oricum nu ascultă în spatele unei draperii.

– Am ascultat, am spus eu, am auzit tot. Vreau să ies.

În trecerea mea am surprins imaginea camerei – ei stăteau tustrei acolo, în radioasa impersonalitate a statuilor primitive, încărcate de nostalgie, suferinţă, dor. Am coborât scara în grabă, ieşind în grădină. De plouat nu mai ploua, dar bătea un vânt năvalnic, care făcea copacii să se clatine precum nişte dame de companie cherchelite şi care, râzând în hohote, biciuia norii în lung şi-n lat pe cer.

I-am auzit povestind din nou, i-am văzut iarăşi, mâinile li se mişcau pe ritmul amintirilor. Poate ceea ce îi invada, precum muştele un cadavru, era singurătatea, dar despre asta eu nu ştiu nimic, deşi cred că singurătatea despre care vorbesc oamenii atât nu poate fi cea adevărată şi că va veni o singurătate care va însemna oamenii, nu cu un semn al lui Cain, ci cu unul care demonstrează umanitatea. Cred că încă trebuie să ne obişnuim cu ea. Poate că aceste vremuri nu sunt decât preludiul adevăratei singurătăţi.

Nu, nu mai ploua, dar, fiindcă bătea atât de tare vântul, nu l-am auzit pe Heinz apropiindu-se.

– Ştii *Isus Om al Durerii* de Geertgen tot Sint Jans? a întrebat.

– De ce vii aici? i-am zis. Eu vreau să stau aici. Nu voiam să vorbesc cu voi. De ce vii tu acum aici?

– Ştii *Isus Om al Durerii* de Geertgen tot Sint Jans? a întrebat el din nou.

– Nu, nu ştiu.

– O să plouă, a zis, trebuie să vii în verandă.

– De ce? Vreau să rămân în ploaie.

– Altfel nu poţi vedea Omul Durerii.

Ne-am dus în verandă, până acolo unde lumina de la geamul de sus cădea slabă la pământ.

– Uite, a zis el, Omul Durerii.

În uscăciunea de calc a mâinilor sale subţiri ţinea o mică reproducere. Era o fotografie dintr-o revistă, lipită pe o bucată de carton.

– E mototolită, am spus, e murdară, abia dacă pot distinge ceva.

– Se vede destul, a răspuns el. O port întotdeauna cu mine, de ani buni deja, este negarea mea. Uită-te bine.

Imaginea arăta un Isus, un om înjunghiat. Într-un gest copilăresc, vrednic de plâns, el încearcă să-şi oprească sângele care-i curge dintr-o parte. Durerea de pe chipul celui rănit, de pe cel al mamei lui şi al prietenului său Ioan e subliniată, accentuată într-un mod nemilos de crucea grosolană şi întunecată, pictată pieziş pe pânză. Îngeri cu chipuri mici şi pline de tristeţe poartă uneltele patimilor, umplând spaţiul care devine acum prea plin, o povară, o sufocare aşternută în jurul ochilor privind în gol ai bărbatului chinuit.

–Vezi? a spus Heinz, aceasta este negarea mea. Negare, după cum e sobrietatea, serenitatea lor, dacă vrei.

– Care ei? am întrebat.

– Ceilalţi călugări, care erau acolo pentru că aveau chemare, nu pentru că voiau să aparţină grupului, ca mine, nu din pricina atracţiei lor pentru liturghie, ci de dragul a ceea ce se află îndărătul său. Deci nu cum eram eu fermecat şi transportat de miraculoasa înţelepciune a psalmilor, şi încă şi mai mult de intonaţia lor melancolică, nu de veşminte şi de gesturi, ci de asta şi asta şi asta.

Şi a arătat spre rănile Omului din imagine, cu atâta vehemenţă încât părea că le provoacă el din nou.

– Pentru mine, el era un om care, deşi nevinovat, fusese lovit şi răstignit, precum mulţi alţii din acele timpuri. Un sfânt, poate, un profet, poate, dar un dumnezeu? Dumnezeirea sa m-a urmărit, în tot acel timp, pentru că ei credeau într-însul. De aceea n-aveam eu nici un drept să fiu acolo. Poate mai mergea în postura de sceptic, dar nici măcar asta nu eram. Pentru mine el rămânea omul cu rănile, omul care reproşa din mijlocul durerii sale, pentru ei el era cel care-i chemase – ah, ştiam eu ce se afla îndărătul acelor chipuri pe care le aveam neîncetat în jurul meu, sobre ca acelea din picturile primitive. Omul Isus, ca mijlocitor în virtutea uniunii hipostatice, da, dându-şi în acest fel viaţa ca jertfă lui Dumnezeu pentru iertarea păcatelor omenirii, aici, în această imagine, suferind, iar ei, ducând ca preoţi acest sacrificiu mai departe, preoţia lor rezultând din înalta lui preoţie, aflându-se şi ei în neîncetata sa durere.

Înţelegi? Eram gelos. Dacă aş fi putut, i-aş fi urât. I-aş fi urât nu pentru că ei, ca şi mine, se sculau noaptea la ora două. Nu pentru că ei, ca şi mine, mâncau pâine uscată şi niciodată carne, peşte sau ouă. Nu pentru că tăceau, ca şi mine, şi pentru că le era frig pe coridoare şi erau obosiţi muncind pământul. Nu, ci pentru că ei aveau un motiv dincolo de ei înşişi pentru a face toate acestea, iar eu nu. De aceea. Poate că sună straniu, dar în principiu ei erau întotdeauna în afara lor înşişi, iar eu niciodată. Ţi-am spus că a trebuit să plec de cum am început să am crize. Nu aveam chemare, au spus ei şi aveau de două ori dreptate, deşi nu o ştiau. Aveau dreptate, canonul cere să fii apt, atât în interior, cât şi în exterior. Eu am ascuns faptul că nu eram apt lăuntric, am minţit, iartă-mă. Dar că nu eram apt în exterior era evident, iar în privinţa capacităţilor fizice, raţionamentul urmărit acolo este unul extrem de simplist. Când cineva nu le are, nu este apt în exterior, ergo *nu* are chemare de la Dumnezeu. Preoţii cu o singură mână nu sunt chemaţi de Dumnezeu, preoţii epileptici nu sunt chemaţi de Dumnezeu.

Trebuie să fie mult mai rău pentru aceia care cred că au într-adevăr chemare, nu paraziţi ca mine, un caraghios în propriii mei ochi.

Ah, iar în ceea ce priveşte capacităţile fizice, nu le mai reproşez nimic – dacă timpurile erau normale, aş fi trecut de altminteri printr-un examen medical înainte de a intra acolo.

Heinz a tăcut şi am ascultat amândoi gemetele casei sub dezmierdările pătimaşe ale vântului. Apoi a spus:

– Pentru că, la urma urmei, prietene, un preot este un instrument.

4

Ziua următoare a fost linişte, căci ne aflam toţi acolo, dar nu vorbeam unul cu altul, iar mai spre după-amiază eu am plecat. I-am văzut dormind. Chipurile le erau uluitor de pustii după povestirile din noaptea precedentă. Sargon stătea întins, cu o mână moale şi trandafirie aşezată pe umărul lui Heinz. Părea cam mare şi neajutorat, ca un îngeraş baroc, căzut de pe altar, devenit brusc mai mare.

S-a trezit şi m-a căutat cu privirea.

– Te uitai la mine, a spus.

– Da, am răspuns.

– Crezi că viaţa este scurtă? a întrebat.

Când i-am răspuns că nu ştiu, mi-a spus că ştie el sigur că nu este scurtă, ci extraordinar de lungă şi că lucrul acesta îi venea întotdeauna în minte când se scula din somn.

– Ia-l pe Heinz, a spus arătând în direcţia acestuia, a trecut mai bine de un an deja de când sunt împreună cu el.

Viaţa-i scurtă ca iarba, spune el mereu, dar nu este adevărat. Uite, mâinile acelea subţiri şi faţa aceea bolnăvicioasă şi albă, care pare atât de bătrână deja, le cunosc de atât de multă vreme. Şi crezi că le-aş cunoaşte, dacă nu le-aş fi văzut atât de mult timp? Îl cunosc pe Heinz precum ştie un copil drumul pe care merge în fiecare zi către şcoală. Copacul acela şi casa aceea, bătrânii aceia luând masa în faţa ferestrei – şi uite aici, pata aceea de

pe mâna lui dreaptă, uscăciunea pielii, îmbătrânirea din vocea lui, îmi pare că mi-am petrecut o viaţă cu mine însumi şi o viaţă cu el. O dată cu trecerea timpului aduni atât de multe vieţi, de pare că se strâng toate pe umerii tăi şi te apasă până te înăbuşă, până ce te apuci de vorbit ca să scapi de ele. Dar ele tot rămân şi te marchează lent, îşi conturează povara şi apăsarea pe chipul tău, pe mâinile tale – tu ai văzut ce urât sunt eu? Oamenii care spun că un an trece repede uită că ar avea nevoie de un alt an pentru a povesti ce s-a întâmplat în cel care a trecut. O să mă culc.

S-a întins la loc, închizând ochii, pleoapele aşternându-i-se ca două petice de violet obosit pe albiciunea pală a pielii sale, iar un pic mai târziu dormea iarăşi, fiindcă plescăia din buze aşa cum fac unii oameni atunci când dorm, sau copiii.

Ce am eu de-a face cu oamenii aceştia? m-am gândit. Parcă vin de pe alt pământ, dintr-o ţară străină, pentru că, dormind, se îndepărtau mai mult de mine, şi mai mult, şi mă gândeam să plec, să pornesc în căutarea fetei chineze, fiindcă o văzusem în Calais, fiindcă nu se oprise atunci când o strigasem în ploaie, fiindcă o căutasem atunci peste tot, în Calais şi în celelalte oraşe, dar de fapt numai pentru că doream să vorbesc cu ea. Dar, după ce mi-am împachetat rucsacul, Fey mi-a zis:

– Să nu pleci încă, lasă-i pe ei să plece primii, vreau să mai rămâi.

– Dormeai, am spus, dar ea mi-a răspuns că nu dormea şi că nu voia să plec.

– Mâine trebuie să culeg iarăşi flori şi trebuie să mă ajuţi.

– Mă întorc, i-am spus, o să mă întorc. Îmi las rucsacul aici.

Şi am plecat spre Luxemburg.

Trenurile care ajung în oraş trec peste un pod de cale ferată în forma unui apeduct roman înalt şi graţios. Era seară când mergeam eu pe sub el, îndreptându-mă spre Les Trois Glands, un loc înalt de unde puteai vedea până departe. Dar acum era întuneric şi valea era un bol uriaş plin cu linişte, surprins în răstimpuri de zgomote nocturne. Susur de apă? Poate, sau luna

vorbind. Nu mă puteam aşeza, pentru că pe toate băncile se aflau oameni care se iubeau sau care făceau gesturile iubirii. Acum cunosc parcurile şi nu este greu, pentru că mergi tot pe acelaşi nisip cu pietricele, scrâşnind sub încălţări – toate parcurile sunt de altminteri legate unul de altul, Slottesparken în Oslo, grădina Luxembourg şi Vondelpark, Villa Borghese în Roma – le străbaţi mergând pe o alee foarte lungă, cu bănci de o parte şi de alta, iar pe ele stau oameni. Aceştia formează un cor. Corul oamenilor de pe băncile din parc şi tânărul care merge printre ei, pe alee.

– De ce ne deranjezi? spun ei. Aceasta era seara noastră, pentru aceea a fost înzestrată cu linişte – poate doar copacii să se audă, fremătând de secrete. Era seara noastră, luna se plimbă maiestuoasă şi melancolică printre miresme de copaci şi de pământ, atingând mirosul trupurilor noastre – iar undeva, unde?, susură apa.

– De ce spuneţi asta? i-am întrebat.

Ei: Păi tu nu vezi cum înţepenim brusc când te apropii de noi? Tu eşti intrusul, cel nedorit.

Eu: De ce vă agăţaţi de ceea ce ar trebui să lăsaţi din mâini? Căci dezmierdările voastre sunt inevitabil supuse pieirii şi nu le alungaţi.

Ei: Când treci tu pe lângă noi, stăm împietriţi. Şi, stând aşa, suntem adesea ridicoli. Te bagi ca nepoftitul, eşti o mulţime.

Eu: Acuşi plecaţi împreună şi poate vă culcaţi unul cu altul, dacă nu aţi făcut-o aici deja – vă treziţi atunci dis-de-dimineaţă, da, unul dintre voi se trezeşte înaintea celuilalt şi vede ceea ce iubeşte sau nu iubeşte, vede ce a dezmierdat cu mâinile şi cu gura. Asta la lumina zilei. Este straniu, parcă văzut sub lupă, dintr-o dată înfricoşător, un trup străin aproape de tine.

Ei: Iar după ce treci, auzi, odios, odios, târşâitul unui picior pe alee, un picior care se propteşte pentru ca trupul să se aplece mai bine.

Eu: În toate parcurile lumii merg printre voi, merg străbătând iubirea şi nu o înţeleg. Doar nu te poţi diviza, nu? Dimineaţa, când începe programul de lucru, vă despărţiţi unul de altul, iar trupurile îşi încep călătoria lor

solitară, tot aşa face şi trupul dezmierdat, şi trupul meu, nedezmierdatul; se îndepărtează unul de altul mai mult decât poate noaptea împăciui sau împreuna vreodată.

Ei: Ce să faci? Ne cunoaştem imperfecţiunea – dar omul nu iubeşte din milă pentru propria sa condiţie de muritor. Cea pe care o avem noi aici lângă noi este aleasa noastră. O ţinem în lumina serii şi ea este un secret, o ţinem în lumina secretului ei şi se înveşmântează în tandreţe.

Eu: Şi aleasa aceasta, dacă nu o întâlneai atunci şi acolo, trebuia să-ţi găseşti o altă aleasă, căci lumea este plină de alese, fiindcă trebuie găsite.

Ei: Niciodată nu găseşti o aleasă. Ea ia fiinţă. O dezvăluie gesturile ei, ia fiinţă din ce spune şi din ce auzim noi că spune, capătă contur datorită prilejului pe care îl oferă ea şi datorită şanselor pe care i le dăm noi ca să ofere acest prilej. Bine, ceea ce dezmierdăm şi strângem noi în braţe este persoana pe care am întâlnit-o atunci şi acolo, dar ceea ce cunoaştem din ea este ceea ce am creat noi înşine.

Eu: Dacă îmi continui mersul, şi mi-l tot continui, în seara care s-a înzestrat şi pentru mine cu măreţie, aşezându-şi mâinile peste neliniştea zilei şi peste învălmăşeala de gânduri, şi continuând, dacă aş găsi o bancă şi m-aş aşeza pe ea cu o alta, nu m-aş pierde atunci pe mine însumi?

Ei: Este imposibil – nu te pierzi pe tine însuţi decât în neputinţă. Ţie ţi-e teamă să imiţi, să ne imiţi pe noi, gesturile noastre, dar acest lucru nu este posibil, fiecare dintre noi are propriile lui gesturi, cuvinte, propriul său miros, ca un cod. Nici măcar cu mândrie nu treci tu pe aici, ci cu teamă şi neputinţă şi nu este bine să-ţi continui mersul printre noi, distrugând tot ce am construit noi în această seară, ca pe nişte vreascuri pe miezul îndoielii tale. Nu avem decât puţin timp. Încă o zi şi ne plimbăm noi pe aici, o să ni se pară că ni s-a uscat sângele; trupul, prin care ne-am cunoscut unul pe altul, începe trădarea bătrâneţii, care ne sfărâmă amintirile, pisându-le pe uscăciune.

Eu: Atunci care este diferenţa în cele din urmă?

Ei: Diferenţa este că omul nu trăieşte în cele din urmă. Omul trăieşte acum. Acum, o dată cu încordarea unui trup şi acuitatea simţurilor unei mâini trecute de-a lungul său; acum, în graiul secret al unei guri şi în dorul său de a fi cuprinsă de o altă gură.

Da, am spus eu, da.

Fey mă aştepta când am ajuns la casa ei.

– Au plecat? am întrebat.

Dar ceilalţi nu plecaseră încă.

Ne-am aşezat în verandă. Ea şi-a pus braţul pe umerii mei.

– Nu, a zis, pe zid.

Ne-am dus la zid. Ea s-a suit prima, m-a tras şi uite aşa stăteam pe zid, cu faţa spre apă. Cred că am rămas mult timp acolo, ea cu braţul greu în jurul umerilor mei, trecându-şi din timp în timp mâna lată, cu unghii roşii, peste buzele mele. Mai târziu mi-am pus şi eu braţul în jurul umerilor ei, în felul în care mergeam pe vremuri cu prietenii de şcoală, ţinându-ne unul pe altul de după gât şi spunându-ne unul altuia vreun secret.

– Ha, Fey, am spus, iar ea a râs. Nu-i ciudat să fii atât de frumoasă?

– Ciudat?

– Da, am spus, cuprinzându-i uşor sânul cu mâna. Eşti frumoasă, cred că e ciudat. Că lucrurile sunt frumoase e altceva, dar când o femeie este frumoasă, o ştie. Este cu totul altceva.

– Nu mă iubeşti, ai? a întrebat.

– Nu ştiu, cred că nu, dar n-am cum să ştiu, fiindcă n-am făcut-o niciodată până acum.

– Cred că o iubeşti pe ea, a spus.

Nu ştiu, m-am gândit, nu vreau decât să vorbesc cu ea.

– Philip, a început Fey din nou.

– Da.

– Crezi că am trecut de vârsta la care te mai poţi juca cu mingea?

– Nu, am spus, nu cred.

– Uneori, când nu e nimeni pe aici, mă mai joc uneori cu mingea – alerg prin curtea interioară, o dau de pământ şi număr de câte ori sare – câteodată o izbesc de perete şi o prind iar. Am mingea aceea de foarte mult timp, dar acum mă mai joc cu ea numai când ştiu că nu e nimeni să mă vadă.

– N-am nimic împotrivă să ne jucăm cu mingea, am spus, n-a trecut încă atât de mult timp de când m-am jucat ultima oară.

Am coborât de pe zid. Când am ajuns jos, şi-a trecut iar mâna pe după gâtul meu, ca atunci lângă tufele de liliac.

– Nu crezi că am trecut de vârsta la care te mai poţi juca cu mingea? m-a întrebat încă o dată.

– Nu, am răspuns.

– Numai copiii se joacă cu mingea, nu?

– Se joacă şi copiii.

Din nou şi-a apăsat unghiile mai adânc în piele. Nu muşca, m-am gândit eu, însă ea a spus:

– Nu se vede nimic, doar e noapte. O să se piardă mingea şi n-o s-o mai găsim.

– Du-te şi adu mingea, i-am cerut, e lună pe cer.

– Da, e lună.

Şi-a lăsat capul pe spate şi m-a privit cu ochii închişi pe jumătate.

– M-am culcat cu mulţi bărbaţi.

– Da, am spus.

– În tot timpul ăsta nu m-am mai jucat cu nici un băiat cu mingea.

– Adu mingea atunci.

A dat din cap că da şi s-a îndreptat spre casă să aducă mingea.

Era o minge mare, albastră cu dungi galbene. Ne-am jucat cu ea printre grămezile de pietre în timp ce ceilalţi dormeau. Nu spuneam nimic şi ne aruncam mingea unul altuia cât puteam de tare. Pe urmă am făcut întrecere şi ea a câştigat, pentru că era mlădioasă ca un animal. Aproape că dansa

atunci când sărea să prindă mingea sau când se lăsa pe spate ca să o arunce. O dată a venit la mine cu mingea în mâini.

– Cred că mingea e fericirea, a spus, trebuie să o prind mereu, dar arunc-o cât poţi tu de tare.

Când a ajuns din nou la locul ei, am aruncat mingea sus şi mult spre lună. Aceasta a sclipit rece şi primejdioasă pentru o clipă.

– Uite aici fericirea ta, am strigat, prinde-o.

Iar ea a sărit într-acolo ca o pasăre mare şi deznădăjduită, cu braţele ca două aripi strălucitoare, şi a căzut la pământ cu mingea în braţe.

– Te doare? am întrebat-o. Dar ea mi-a spus doar atât:

– Am prins-o.

Şi ne-am jucat în continuare, ore întregi poate, după care ne-am culcat în verandă, pentru că în noaptea aceea nu era atât de frig.

Când m-am trezit de la zgomotul făcut de ceilalţi când coborau, am văzut că Fey încă dormea, cu braţul drept arcuit de parcă ar fi cuprins pe cineva, sau ca o invitaţie, şi cu mâna stângă pe mingea care se afla între noi, nerod dungată în albastru şi galben în lumina zilei.

Heinz a desfăşurat o hartă mare a Europei pe pământ şi a trasat cu un creion roşu o linie de la Plymouth, prin Paris şi Zürich, până la Trieste.

– Ce-i asta? l-am întrebat, dar el a marcat Europa din partea de sus a liniei cu un I şi cea din partea de jos cu un II.

I este deci Anglia, nordul Franţei, pe urmă Olanda, Belgia, Luxemburg şi Scandinavia, II e Franţa, Spania, Portugalia, Elveţia, Italia şi Iugoslavia.

– Tactică, a spus, e pur şi simplu o chestiune de tactică. Tu eşti I, iar noi suntem II – tu cauţi în I, noi în II.

Nu, m-am gândit, eu caut unde vreau eu, dar de dus mă puteam duce şi într-acolo, aşa că le-am spus că sunt de acord.

Rucsacul lui Heinz era lăsat şi turtit, un atribut quijotesc potrivindu-se de minune cu purtătorul său. Şi-a trecut vârful limbii peste buzele uscate şi a spus:

– Rămas bun, prietene, şi a făcut apoi o mişcare cu mâinile de parcă ar mai fi vrut să spună sau să facă ceva, dar în orice caz n-a făcut, şi încet, de parcă îi era grea povara, s-a îndepărtat pe drumul de acces. S-a întors o dată, să vadă dacă nu venea Sargon. Era palid precum dimineaţa.

– Vii, Sargon? a întrebat.

– Mai trebuie să-i spun ceva, a strigat Sargon.

– Nu, i-am zis, acum nu mai sunt cu voi, eu sunt I, voi sunteţi II, el singur a hotărât, acum nu mai sunt nevoit să ascult.

Însă el m-a luat de braţ şi m-a tras uşurel după el.

– Până la drumul principal? a întrebat.

Până la drumul principal, gura largă şi trandafirie şi ochii aproape ascunşi în griul bombat al feţei au povestit despre Sargon – da, că scrisese poezii, dar că renunţase într-un final, pentru că nu se mai regăsea decât pe el însuşi pe hârtie, dezmembrat.

Am încercat filozofia, a spus şi a continuat aşa să vorbească, iar eu auzeam Toma din Aquino şi cele cinci dovezi ale existenţei lui Dumnezeu. Sigur, asta era, s-a gândit el, se potrivea, dar Schopenhauer l-a derutat cu simplista sa negare a unui Creator. Toţi filozofii îl derutaseră, îi sădiseră nesiguranţa în minte prin certitudinile lor contradictorii, din cale-afară de mult, pentru că, deşi nu avansase mai departe de nişte consideraţii accesibile tuturor despre lucrările acestora, citatele reproduse în ele îi făcuseră impresie, impresie pe care el o considera a fi aroma adevărului.

– Am renunţat, a spus.

– Sargon, a strigat Heinz, aflat acum mult în faţa noastră.

–Hai, du-te înapoi, mi-a zis Sargon.

Ne-am salutat şi eu m-am întors la Fey.

– Au plecat, am zis, iar ea mi-a spus că trebuie să plec şi eu. M-am dus de aceea sus la etaj ca să-mi iau rucsacul, dar, când am coborât din nou, ea nu mai era acolo ca să-şi ia rămas-bun. Poate că se căţărase pe zid şi

culegea flori dincolo de el sau se juca cu mingea, nu ştiu. În orice caz, am plecat. Şi, pentru că eram I, m-am îndreptat înspre nord.

Pe meleagurile fluviului Meuse şi râului Waal am muncit la cules de cireşe, fiindcă mi se terminaseră banii. Mergeam prin livezi cu o hârâitoare, ca să gonesc graurii. Huuuhuuuu, strigam, hârâind cu ea şi lovind în tinichele. Iar când s-a terminat culesul de cireşe, m-am dus pe insula Texel, unde am smuls frunze şi am scos mai apoi bulbi. Nu-mi mai amintesc prea multe de atunci – pământul era ud dimineaţa, uscat şi dureros la amiază, când soarele era sus pe cer.

Îngenuncheaţi pe pământ, scoteam bulbii cu mâinile, după care îi puneam în nişte site mari, pe care le scuturam ca să cadă bucăţile de pământ. Îmi mai amintesc şi că ploua uneori, iar noi stăteam atunci aplecaţi deasupra întinderii câmpului cu bulbi, de parcă am fi dezmierdat pământul, cu dorinţa de a ne întoarce în el. Pentru că, deşi nu este adevărat poate, mulţi dintre noi se gândesc mai degrabă că se trag din pământ, decât dintr-o femeie.

Toate astea le-am făcut pentru a câştiga bani, fiindcă voiam să o caut mai departe, ceea ce am şi făcut, în Olanda, unde nu am găsit-o, apoi în Germania, unde nu am găsit-o – şi aşa s-a făcut septembrie. Dis-de-dimineaţă, într-o zi de toamnă, am trecut graniţa spre Danemarca.

După controlul paşapoartelor, am privit ştampila şi am văzut: KRUSAA, Inrejst.

M-am uitat în jurul meu şi ea era acolo, de-adevăratelea.

5

Cine trece acum de controlul de paşapoarte de la Krusaa mă mai poate vedea pesemne, fiindcă stau acolo în dreapta drumului, în apropierea tufişurilor, spunându-i: Bună, te-am căutat peste tot.

Purta acum o jachetă din catifea neagră pe deasupra pantalonilor strâmţi din catifea reiată, iar în pantofiorii de fată, strânşi cu bentiţe, picioarele îi erau goale.

– Nu ţi-e frig în picioarele goale? am întrebat-o. Aici a venit toamna deja.

– Da, a spus, o să cumpărăm şosete în Copenhaga.

– Poate găsim unele mai curând, în cazul în care prindem o ocazie care nu merge direct la Copenhaga. Dar, până atunci, încalţă-te cu o pereche de-ale mele.

Asta a făcut, căci picioarele mele nu erau cu mult mai mari decât ale ei – iar pe urmă am luat-o pe drum, ea cu două valijoare înguste şi plate în mâna stângă, ale căror mânere le legase cu şireturi, ca să le poată purta mai uşor. Pe braţul drept purta o geantă cu haine şi cu de-ale gurii.

Prima ocazie ne-a dus până la Aabenraa, unde am cumpărat şosete şi am jucat cărţi într-o cafenea.

– Eu merg numai până la Haderslev, a spus şoferul din următoarea ocazie, dar ne-a dus până la Copenhaga, deşi nu ştiu de ce, pentru că nu vorbea cu noi. Când ne-a luat cu el era încă după-amiază, şi noapte când ne-a lăsat la periferia oraşului Copenhaga.

Pentru că nu vorbea el, n-am făcut-o nici noi între noi. Doar pe vas mi-a vorbit ea, după ce şoferul ne lăsase singuri. Stăteam la pupa, aplecaţi peste parapet, şi ne uitam la urma lăsată de vapor pe apă şi la luminile care se aprindeau în Nyborg, pentru că era seară.

– Ţie ce-ţi place să faci? a întrebat.

– Îmi place să citesc şi să mă uit la poze. Şi să merg seara sau noaptea cu autobuzul, ca atunci când am o petrecere la unchiul meu Antonin Alexander.

– Şi mai ce?

– Să stau la malul apei, am spus, şi să merg prin ploaie, şi uneori să sărut pe cineva. Ţie?

S-a gândit o clipă şi apoi a spus:

– Să cânt pe stradă, sau să mă aşez pe trotuar şi să vorbesc cu mine însămi, sau să plâng pentru că vine ploaia, dar nu poţi face toate astea, nu te

poţi aşeza pe trotuar ca să vorbeşti cu tine însăţi, căci oamenilor li se pare o nebunie, iar atunci trebuie să o iei din loc.

– Şi ce-ţi mai place să faci?

– Să mă gândesc că semăn cu bunica.

Cum e bunica ta? m-am întrebat, dar, înainte de a o spune cu voce tare, ea a zis:

– Uneori bunica e ciudată chiar şi pentru mine, căci, din pricina vieţii ei de una singură, îi este greu să se înţeleagă cu copiii.

N-ai nici o bunică, mi-a trecut prin gând, nu este deloc adevărat, pentru că altfel mi-ar fi spus Maventer.

– E bătrână acum, şi dreaptă. De obicei se enervează pe noi, copiii, şi atunci suntem tare miraţi. Mie mi se pare trist, căci toată lumea îi condamnă felul de a trăi. Nimeni nu înţelege că e o inimă sălbatică, care trăieşte şi suferă în colţul ei, care va muri. Cred că cel mai bine seamănă cu luna noiembrie. Mi-au spus că i-au slăbit picioarele acum şi că sunt pline de zgârieturi de la rădăcinile, acele şi buştenii din pădurile pe unde se plimbă ore în şir fără întrerupere, şi tot timpul singură, cu o seceră în mână. Eu am urmărit-o uneori. E ca un animal din pădure, un animal sălbatic care îşi caută un loc bun să moară, singur.

Am înţeles că aceasta era imaginea pe care şi-o făcuse despre ea însăşi la bătrâneţe, deşi nu ştiu cu certitudine acest lucru.

Apa spumega la picioarele noastre, iar noi priveam la jocul ei cu luna, care încerca să ţină pasul cu vaporul, dar în oraş, la o oră mai înaintată a nopţii, s-a născut jocul *nostru*, căci nu ne-am mai dus la culcare, fiindcă se făcuse foarte târziu. Am luat un tramvai până când am ajuns lângă apă, locul se numea Nyhavn.

– E o barcă acolo, a spus.

Ne-am lăsat bagajele pe chei şi ne-am suit în barcă.

– Cum te cheamă? am întrebat-o, dar ştiam că se numeşte Marcelle, pentru că îmi spusese Maventer.

– Mai trebuie să-mi dai tu un nume, a spus, întorcându-se foarte iute spre mine, astfel că bărcuţa şi apa s-au clătinat scurt. Sub ochii mei, ivoriul vechi al chipului ei a devenit neclintit şi straniu.

– Eşti atât de aproape acum, am şoptit, pot să-ţi cuprind faţa cu mâinile?

Şi, pentru că nu mi-a mai răspuns, mi-am aşezat mâinile în jurul chipului ei, căci pentru acesta fuseseră ele create, forma pomeţilor ei înalţi mi-a crescut în palmă.

– Închide ochii, am spus, închide ochii, pentru a o săruta pe pleoapele ce i se închiseră fremătătoare, violet cum sunt florile acelea pe care le vezi câteodată la marginea mlaştinilor din sud, dar al căror nume nu-l mai ştiu.

– O să te strig Champignon, am spus, dându-i apoi drumul cu băgare de seamă, temându-mă că mă vor durea mâinile, iar pe ea faţa. Dar ea a râs pe neaşteptate şi chipul i s-a învăluit în drăgălăşenie, în timp ce lumina i se juca pe dinţi, se ascundea şi îşi ţinea sieşi urma sub ochii ei mari, care rămâneau tot de neînţeles.

– Ce ai în valijoarele acelea? am întrebat-o, gândindu-mă că poate nu va voi să-mi spună, pentru că nici numele nu mi-l spusese, dar ea a desfăcut şireturile pe care le purtase şi le-a deschis.

– Acesta e alaiul meu, a spus. O să am curte.

După care a devenit prinţesă.

Era un mic gramofon cu plăci.

– Şi acesta tot alaiul meu este, a zis ea din nou, arătând cu degetul spre un carneţel, care se ivea deasupra jachetei pe care o purta.

– Să-i chem?

Da, am gândit. Şi am spus-o cu voce tare:

– Cheamă-i.

– Dar atunci trebuie să-i chemi şi tu pe ai tăi.

Eu n-am alai, mi-a venit să zic, dar mi-am amintit tot ce-mi spusese Maventer despre ea şi prin urmare am răspuns:

– Cred că o să-i chem şi eu pe ai mei, aşa cred.

– Carneţel ai, nu?

– Da, am spus, pentru că, deşi majoritatea oamenilor găsea că este ciudat să citeşti poezii, m-am gândit că poate ea nu ar râde de mine şi i-am arătat micul meu carneţel pe care îl port întotdeauna cu mine şi în care notez poeziile care îmi plac.

– Bun, a aprobat ea din cap, e ca al meu şi e un alai bun, un très noble cortège. Ai un pieptene?

I-am dat pieptenele meu. S-a pieptănat şi şi-a aranjat hainele, spunându-mi să fac şi eu la fel.

– De ce? am întrebat, dar nu mi-a răspuns, ci a vrut să ştie unde ne aflam.

– Într-o barcă, am zis, în Nyhavn, Copenhaga.

– Da, a spus, ca şi cum i se părea foarte important, şi acum ne-am pieptănat, cred că putem primi alaiul.

A pus o placă, Cortège dintr-o sonată a lui Domenico Scarlatti, şi ce privelişte stranie a fost să vezi trei bărci apropiindu-se pe apă din direcţia Havngade, căci erau împodobite cu steliţe şi flori de sipică, iar pe prima barcă, care era pavoazată în culorile toamnei, orchestra de cameră stătea nemişcată – poate că argintiul vreunei peruci se mişca în lumină, sau dantela vreunui jabou, dar aceste detalii nu erau importante, toţi stăteau precum nişte statui, în timp ce clavecinistul cânta acel Cortège.

– E Scarlatti în persoană, a şoptit ea, iar eu mi-am amintit că acesta era bărbatul care venea uneori în vizită la unchiul meu Antonin Alexander şi căruia îi fusesem prezentat odată, fără să-l fi văzut.

– Sunt şi ceilalţi? am întrebat-o, dar acolo nu se aflau decât compozitori a căror muzică o avea ea pe plăci.

– Bărbatul acela roşcat din spate e Vivaldi, mi-a arătat ea şi am văzut că roşeşte scurt când acesta s-a înclinat în timp ce îl arăta cu mâna.

Bărcile veneau una lângă alta.

– Dacă te uiţi în carneţelul tău, îi recunoşti, numai uită-te, a spus punând carneţelul deschis în poală. Vedeam cum bărbaţii vorbeau domol unul cu altul şi că printre ei erau unii îmbrăcaţi în costume din timpuri de mult apuse şi uitate de fapt, că unii erau bătrâni şi foarte obosiţi, că de fapt toate aceste chipuri aveau un aer vetust.

– Uite-l pe Paul Éluard, m-a înghiontit ea.

L-am văzut şi am şoptit:

– Ce caută el aici?

Ea a arătat cu degetul în carneţel şi, când preţ de o clipă vântul n-a mai îndepărtat lumina lunii, am putut vedea citatul:

avec tes yeux, je change comme avec les lunes

şi

Porquoi suis-je si belle?

Parce que mon maître me lave.

A dat mâna cu noi, alăturându-ni-se pentru o clipă şi vorbindu-ne – în felul acesta am vorbit cu mulţi oameni în acea seară, căci îi făceam cunoştinţă lui Champignon cu bărbaţii din alaiul meu, E.E. Cummings, spre exemplu, pentru că acesta scrisese poezia *somewhere I never travelled, gladly beyond any experience, your eyes have their silence* şi fiindcă poezia aceea se termină aşa: *the voice of your eyes is deeper than all roses, nobody, not even the rain, has such small hands.*

A, da, şi se mai aflau acolo toate celelalte nume, din partea mea Becquer, din Spania, *yo de ternura guardo un tesoro*, şi din partea ei *mas non sai quoras la veyrai, car trop son notras terras lonh*, iar cu bărbatul care scrisese aceste versuri ea vorbea în limba pe care o auzisem în sat la Chez Sylvestre şi, după îmbrăcăminte, am înţeles că trebuie să fi fost un trubadur. Era Jaufre Rudel, şi cu el mai erau Arnaut Daniel şi Bernard de Ventadour.

Şi aşa, seara a fost una miraculoasă, căci oraşul tăcea în spatele nostru şi, dacă orchestra nu cânta, vorbeau bărbaţii din cele trei bărci, adunate ca o

potcoavă în jurul bărcuţei noastre. Hans Lodeizen i-a spus domoalei muzici:

ik woon in een ander huis;
soms komen we elkander tegen
ik slaap altijd zonder jou
en wij zijn altijd samen.

Chiar şi Paul van Ostaijen venise, cu al său Arlequin în verde acuarelă şi Colombine în roz pal, din polka fără însemnătate.

Aşa a avut ea curte în noaptea aceea din Nyhavn, iar spre dimineaţă, când oraşul a început să devină palid, bărcile s-au îndepărtat plutind şi noi ne-am întors mergând pe jos de-a lungul apei, înapoi printre oameni.

Totuşi nu i-am spus că o iubesc decât poate la vreo săptămână după toate acestea, căci la momentul acela o văzusem şi în soare, şi pe ploaie, aparţinându-i vreunui vânt marin sau altuia, vorbind domol în răcoarea primei dimineţi, după ce nu dormiserăm. Am văzut-o noaptea, în căldura înăbuşitoare a unui camion pe drumurile Suediei, dormind pe umărul meu, şi ne cunoşteam unul pe altul pentru că eram împreună, îndepărtându-ne pe apă de Elsenör cu castelul lui Hamlet în spate şi dormind în pădurile de pe lângă Varnameer, unde nopţile sunt misterioase în senectutea lor şi unde bănuiam mânia lui Loki îndărătul unor umbre bizare şi rău-prevestitoare.

I-am spus-o deci în Stockholm şi cine ştie, poate că n-aş fi făcut-o nici atunci dacă nu ploua – fiindcă nu credeam că se putea să mă fi iubit, or, în cazul acesta trebuie s-o ţii pentru tine. Dar ploua şi, pentru că noi eram mereu în căutarea apei, ne aflam sub un pod, podul Kungsbron, ne adăpostiserăm de ploaie în nişa care se crea între caldarâm şi arcul domol pe care se sprijină podul.

Maşinile treceau pe deasupra noastră şi i-am spus „Je t'aime", însă ea a deschis ochii, mi-a căutat şovăielnic faţa şi şi-a trecut o clipă mâna peste ea, înainte de a răspunde, dacă acesta este un răspuns:

– Bien sûr.

După care am rămas nemişcaţi. Cred că am stat mult timp aşa, până ce ea a început din nou să vorbească:

– Ştii că plec?

– Nu, am zis, nu ştiam.

Îmi dădeam seama că aveam să pierd acest joc, fiindcă o iubeam, fiindcă ne potriveam unul în altul ca două mâini şi ea urma totuşi să plece.

– Ştii, a întrebat, că viaţa este o chestiune fermecătoare?

Dar, înainte de a-i putea da un răspuns, a continuat:

– Cred că tu ai să continui să cauţi cele mai mărunte certitudini şi ai să continui să te ataşezi de oameni şi de locuri, iar mai presus de toate ai să continui să consideri lumea fermecătoare, pentru că ai făcut-o dintotdeauna.

Şi eu consider lumea fermecătoare, deşi de abia ştiu cine sunt şi în mod sigur nu ştiu de ce mă aflu aici. Poate doar ca să mă minunez şi să privesc oamenii, să văd că viaţa îşi este propria consolare, deşi cred că eşti în stare să vezi lucrul acesta doar dacă socoţi că această lume este cea mai rea dintre toate lumile posibile, deznădăjduită, tristă şi hărăzită declinului, dar tocmai de aceea atât de uimitoare, stârnind tandreţe şi fermecătoare, peste măsură de fermecătoare.

A tăcut, iar eu am ridicat-o un pic, aşa încât să poată sta în curbura braţului meu. Ploaia continua, înflorind în faţa nişei ca nişte imagini în faţa unei ferestre, iar eu mă gândeam că farmecul lumii o ia de la început cu fiecare om în parte, că nu se poate explica şi, mai mult, că lucrurile stau aşa cum spusese unchiul meu Alexander: chiar lângă lumea noastră sălăşluieşte un paradis. Şi bineînţeles că este uimitoare, mi-am dat eu seama, şi că stârneşte tandreţe, pentru că noi suntem fragili, nişte divinităţi ratate, pierduţi de la început, fiecare dintre noi. Dar întotdeauna putem juca teatru, toată lumea poate juca teatru.

Era straniu să o iubesc, de altminteri era straniu să iubesc pe cineva, pentru că nu o mai făcusem niciodată. Remarcam totul la ea, la chipul ei, pe care îl atingeam câteodată de parcă îl cream din nou cu mâinile mele, la

lucrurile pe care le spunea şi la cele pe care nu le spunea, la felul în care se pregătea să aibă curte, când se pieptăna şi îşi colora buzele cu o mică pensulă. Făcea asta cu atâta seriozitate, ca un copil care se joacă cu lucruri de oameni mari. Ultimul gest al ceremonialului era întotdeauna acela că se dădea cu Ma Griffe de la Carven pe pielea fină de după urechi.

În ziua următoare am stat în golful Saltsjön, sub stejarii groşi de pe Djurgarden, uitându-ne la navele care treceau, venind dinspre Marea Baltică sau mergând într-acolo. Ciorile croncăneau în văzduhul de deasupra noastră, vestind sonor iarna, fiindcă toamna domnea peste tot, mai ales în zilele următoare, în afara oraşului, când ne îndreptam către nord.

Mai trebuia acum să o pierd. În seara aceea cu furtună.

După ce am urcat străbătând Laponia, am coborât de-a lungul coastelor Norvegiei până ce am ajuns la Nordfjord. Munţii, înghesuiţi unii în alţii la gura fiordului până ce s-au prefăcut în nişte animale colosale, bubuiau şi ocărau în furtună şi noi auzeam apa chemând şi strigând. Ploaia ne lovea şi, ţinându-ne unul pe altul, noi ne îndreptam către un şopron pe care îl văzuserăm de pe drum.

Mi-am aprins lanterna şi am observat că mă priveşte, am văzut poate pentru prima oară o nuanţă de calcedonie roşie în ochii ei.

Se uita la mine în acelaşi mod în care o făcuse undeva lângă Abisko, în Nord, când fusese odată puţin bolnavă.

– Ţi-e rău? o întrebasem atunci, sau eşti doar tristă?

Dar ea a râs, răspunzând:

– Oh, mais tu sais que les filles ont des ennuis chaque mois.

Acum a zis:

– Suntem trişti.

– Da, am spus, pentru că pleci.

Stăteam la distanţă unul de altul; brusc, a venit către mine. Am prins-o şi am culcat-o la pământ, sărutând-o. O ţineam strâns, de parcă lucrul acesta

ar fi putut-o împiedica să plece, pentru că ştiam că avea să plece, ştiam; că o căutasem şi o găsisem, că era a mea şi că urma totuşi să plece, singură.

Mă mângâia pe spate în timp ce eu o ţineam în braţe, apucându-i părul cu gura, gustându-l.

Poate că am stat îndelung întinşi aşa, eu în curs de a o pierde, şi ea în curs de a pleca.

– Trebuie să mă ridic acum, a şoptit, trebuie să plec acum.

– Nu, am răspuns. Nu se poate, plouă, o să te îmbolnăveşti.

– Ştii că plec, a zis, ştii că trebuie să fiu singură, nu pot sta cu alţi oameni, nu pot trăi cu ei.

– Ba cu mine da, i-am spus, cu mine poţi trăi. Cu mine te poţi juca, nu? Mereu. Pot face ca totul să fie lipsit de primejdie pentru tine – doar ne-am jucat şi acum împreună, nu? O călătorie întreagă.

– Ştiu – mă ţinea de mână. Eşti singurul om cu care aş putea trăi, dar nu vreau. Vreau să rămân singură şi ştii asta.

Da, mă gândeam, ştiu.

– O să te întorci? am întrebat-o, dar mi-a răspuns că nu avea să se întoarcă.

Şi am lăsat-o să plece.

Plângeam.

– Plouă, am spus, plouă.

Însă ea n-a mai zis nimic, ci doar m-a apucat cu amândouă mâinile de după gât, sărutându-mă lung pe gură, iar apoi a ieşit. Cu mâinile încleştate de uşă, am văzut-o dispărând. Ieşind în răstimpuri dindărătul mulţimii de nori de pe cer, luna strălucea pe ea şi atunci părea o fată care venise de pe lună, dar care se întorcea înapoi acolo, din dor. Vedeam toate acestea şi i-am strigat:

– Trebuie să vii înapoi, vino înapoi, fiindcă peste tot este la fel.

Până ce n-am mai văzut-o şi nu mai eram decât eu singur acolo.

Mult sau scurt timp după aceea, m-am întors la unchiul meu Alexander.

– Tu eşti, Philip? a întrebat el când am intrat în grădină.

– Da, unchiule.

– Mi-ai adus ceva?

– Nu, unchiule, am spus, nu ţi-am adus nimic.

Iulie-septembrie 1954

Philip şi ceilalţi

TABLE OF CONTENTS

Cover
Cartea întâi
Cartea a doua
